

OPPIDUM CSONGRÁD 2011

CSONGRÁD
2011

Szerkesztette

GEORGIÁDES ILDIKÓ
SEBESTYÉN ISTVÁN

Lektorálta

LABÁDI LAJOS

Műszaki szerkesztő

KÁLMÁNNÉ JUHÁSZ ÉVA

ISSN 1218-8212

Kiadja:

© Oppidum Csongrád Alapítvány, 2011

TARTALOM

HAJDU DEZSŐ

Az 1970-es árvíz a csongrádi szakaszmérnökség területén	3
---	---

MÓD LÁSZLÓ

Egy csongrádi szőlőbirtokos, Ludrovai Tóth István gazdálkodása naplófeljegyzései tükrében.....	49
---	----

LABÁDI LAJOS

Csongrád a szentesi lapokban (XIV.) (1895).....	153
---	-----

EGY CSONGRÁDI SZŐLŐBIRTOKOS, LUDROVAI TÓTH ISTVÁN GAZDÁLKODÁSA NAPLÓFELJEGYZÉSEI TÜKRÉBEN¹

Az Észak-Amerikából elinduló, majd az egész európai kontinensen végigsöp-
rő filoxéravész jelentékeny hatást gyakorolt Magyarország szőlőtermesztésére,
mivel 1885-re a 625 000 kat. holdnyi területből 350 000 kat. hold pusztult el. A
kártévő ellen többféle módszerrel próbáltak meg védekezni, de legalkalmasabb-
nak az immunis homokba történő telepítés bizonyult. Francia kezdeményezéseket
követően Magyarországon is jelentős mértékben megnőtt a homoki szőlőterületek
nagysága, ami 1897-re elérte a 140 000 kat. holdat. A Duna-Tisza közti futóhomok
túlnyomó részének tökéletes immunitása hamar kiderült, s az 1880-ban megal-
kult Országos Filoxéra Bizottság azonnal fel is vette védekezési javaslatai közé
ezt a módszert. Az addig hasznavehetetlennek tekintett homoktalaj hirtelen való-
ságos nemzeti kincsé változott a kortársak szemében, a filoxéra terjeszkedésével
párhuzamosan pedig egyre nagyobb méreteket öltött a szőlőültetés. Kecskemét,
Szeged és Szabadka környékén egymás után jöttek létre az 50–100 holdas szőlő-
telepek, s már az első tíz év alatt (1880–1890) egyedül Pest–Pilis–Solt–Kiskun
vármegyében 10 000 katasztrális holddal (1 kh = 0,5754 hektár) gyarapodott az
immunis homokra telepített szőlők kiterjedése.²

A homoki szőlőtermesztő társadalom csúcsán a nagytelepek tulajdonosai he-
lyezkedtek el, akik meglehetősen sokszínű csoportot alkottak, mivel akadtak köz-
tük úri birtokosok, földet vásároló kapitalista nagyvállalkozók, feltörekvő parasz-
tok és értelmiségiek is.³ A nagyüzemi szőlő- és gyümölcsstelepek a legkorszerűbb
eljárások alkalmazásával tűntek ki az adott táj agrár-viszonyaiból, és elsők között
tértek át a nagyobb hasznot hajtó fajták termesztésére.⁴

Ludrovai Tóth István Csongrádon, igen nagy területen, 33 kat. holdon létesít-
ett szőlőbirtokot, amelyet 1903-ban készített feljegyzései alapján ismerhetünk
meg.⁵ A napló hasábjairól egy olyan vállalkozó kedvű, a szőlészkedés iránt elkö-
telezett személyiség mutatkozik meg, aki nemcsak felfedezte, de ki is tudta ak-
názni a homoki szőlő- és gyümölcsstermesztésben rejlő lehetőségeket. Feljegyzé-
sei kortörténeti dokumentumoknak tekinthetők, hiszen egy olyan időszakról szá-
molnak be, amikor az Alföld szőlő- és borgazdálkodásában óriási változások kö-
vetkeztek be. A bevételek és a kiadások pontos rögzítésén túl, a naplóíró életmód-
ja, társadalmi kapcsolatai is kibontakoznak előttünk, ugyanakkor bepillantást
nyerhetünk egy szőlő- és gyümölcsstermesztésre szakosodott birtok működésébe.

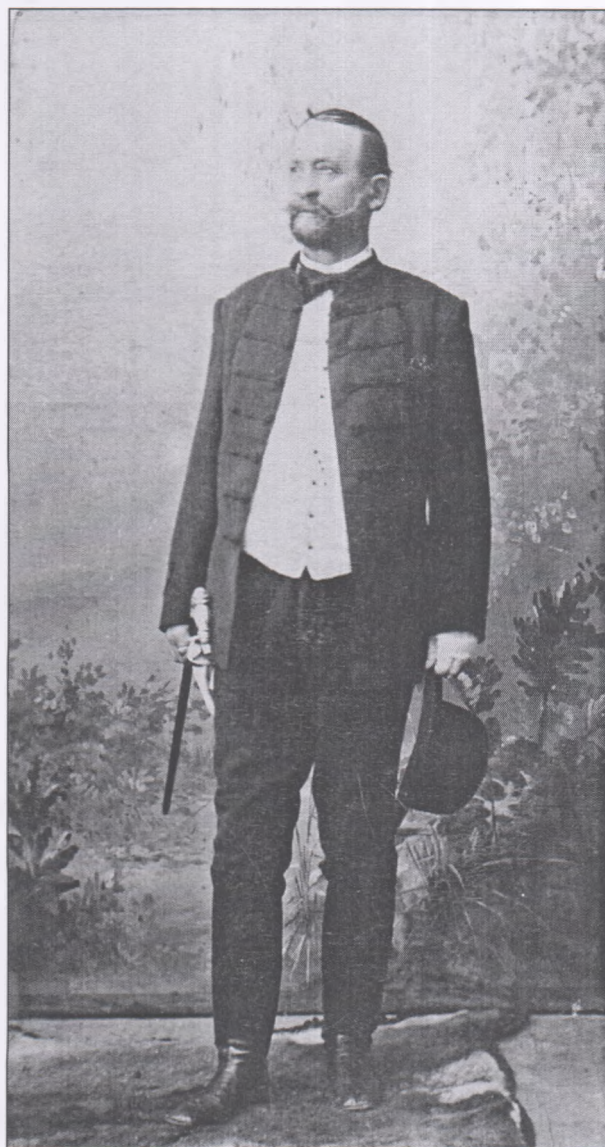
¹ A tanulmány a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

² Égető Melinda 2006a. 1.

³ Für Lajos 1983. 48.

⁴ Für Lajos 1983. 65.

⁵ A forrásra Erdélyi Péter hívta fel a figyelmet, aki Ludrovai Tóth István pályáját
önálló tanulmányban is bemutatta. Erdélyi Péter 2000. 151–157.

Ludrovai Tóth Istvánt ábrázoló fénykép

Ludrovai Tóth István feljegyzéseit elemezve, elsősorban arra próbálok választ kapni, hogy a naplóíró által folytatott gazdálkodás milyen mértékben illeszkedett a korszak szőlészeti-borászati viszonyaiba.⁶

⁶ Az összehasonlításhoz célszerűnek tűnik felhasználni Égető Melinda, illetve Für Lajos munkáit, amelyek pontos képet adnak az alföldi szőlő- és borkultúra 20. század eleji állapotáról. Égető Melinda 1993., 2006b. 43–73.; Für Lajos 1983.

Érdeemes ugyanakkor más típusú forrásokra is támaszkodni, amelyek lehetővé teszik a csongrádi szőlőbirtokos tevékenységének sokoldalúbb megközelítését, a naplóban szereplő bejegyzések tágabb kontextusban történő értelmezését és elhelyezését. A helyi sajtótermékekben rendszeresen találkozhatunk írásaival, amelyek egy része kifejezetten a szőlő- és a borgazdálkodás modernizálását, fejlesztését kívánta elősegíteni. Szép példája ennek a Csongrádi Hegyközség megalakításának a terve, amiről a naplóban csak egy-két szűkszavú megjegyzés található, a helyi lapokban ezzel szemben részletesen nyomon követhető szerepvállalása a szervezet létrehozásában.⁷ A Kecskeméti Maurer János szerkesztésében megjelenő Szőlőszeti és Borászati Lapban több részből álló írást tett közzé, amelyben részletesen beszámolt arról, hogy miképpen alakította ki saját szőlőgazdaságát.⁸

Csongrád szőlő- és borgazdálkodása a 19–20. század fordulóján

Nem könnyű feladat árnyalt képet adni a város határában a 19–20. század fordulóján folytatott szőlőtermesztésről és borkészítéséről, ami elsősorban a rendelkezésre álló források mennyiségével, jellegével hozható összefüggésbe.⁹ 1865-ben a Szegedi Híradó hasábjain napvilágot látott tudósítás szerint a szőlőtermesztés Csongrád legfontosabb jövedelmi forrását képezte, ahonnan ellátták borral Szentest és Hódmezővásárhelyt, de jutott belőle a Nagyunságba, Csanyra és Felgyőre is, alkalmanként pedig Pestre is szállítottak a helyben termelt nedűből.¹⁰

Keleti Károly 1875-ben napvilágot látott statisztikája Csongrádon 1625 kat. hold szőlőterületet tüntetett fel, amelyen 1500 birtokos osztozott. 1873-ban a városban 24 000 akó siller,¹¹ 6400 akó fehér, illetve 1600 akó vörös bor termett.¹² Az 1897-ben napvilágot látott országos mezőgazdasági statisztika már 1898 kat. hold szőlővel beültetett, és 11 kat. hold parlag vagy kiirtott területet tartott nyilván, ami jelzi a művelési ág súlyának növekedését.¹³ A filoxeravész hatására felértékelődő homokterületeken a település határában is újabb szőlőtelepítések jöttek létre, amelyek mértékéről, kiterjedéséről a Csongrádi Újság kissé túlzóan ugyan, de a következőképpen számolt be: „Örvendetes jelenségnek mondható továbbá szőlőföldjeinknek nagybani gyarapodása, az utóbbi évtizedek alatt. Mert az erzsébeti erdő és egyéb külső homokföldeknek szőlővel történt beültetése folytán szőlőföldjeink területe mintegy 2–3000 holddal szaporodván, – szőlő és gyümölcs bevételi többletünknek értéke is mintegy 300.000 koronára tehető évenként.”¹⁴ A Sze-

⁷ Ludrovai Tóth István 1903. 2.; Csongrádi Lap, 1903. XIII. évf. 37. sz. szeptember 13. 2.

⁸ Ludrovai Tóth István 1905. 89–90., 101–102.

⁹ A téma kutatásával kapcsolatban lásd még: Sebestyén István 1982. 249–293.; Surányi Dezső 2000. 31–58.; Erdélyi Péter 2003. 37–52.; Szűcs Judit 2008. 81–92.

¹⁰ Szegedi Híradó, 1865. VII. évf. 49. sz. június 18. 1.

¹¹ Izsák kivételével a fontosabb Duna-Tisza közti szőlő- és bortermelő településeken a siller borok aránya meghatározónak számított, ami Für Lajos megítélése szerint arra utal, hogy a borok fajta-tisztaságával nem sokat törődtek. Für Lajos 1983. 188.

¹² Keleti Károly 1875. 295.

¹³ A Magyar Korona országainak mezőgazdasági statisztikája 1897. 282.

¹⁴ Csongrádi Újság, 1903. I. évf. október 25. 1.

gedi Kereskedelmi és Iparkamara beszámolója szerint a település határában 1893-ban 200 hold új szőlőültetvényt létesítettek.¹⁵

Drucker Jenő az alföldi borvidék¹⁶ bemutatása során a legfontosabb bortermelő települések között említi Csongrádot, ahol a helybeli lakosok 2000 kat. holdon foglalkoztak szőlőtermesztéssel: „A legjelentékenyebb bortermelő községek ezen a borvidéken a következők: Kecskemét (8500 k. hold, 97 ezer hl. bor és 11 ezer mm. szőlőterméssel), Szeged (8100 h.), Nagykőrös (3800), Csongrád (2000), Czepléd (3700), Horgos–Királyhalom (2250 k. holdon 28 ezer hl. bor és 3 ezer mm. csemegeszőlőt termel), Halas, Félegyháza, Keczel, Pest–Vadkert, Hajós, Izsák, Császártöltés, Szabadka (8000 k. hold), Bácsalmás (4000), Jánoshalom, Bács–Vadkert, Csataalja, Újvidék, Szolnok, Újszász, Debreczen, (1700 k. hold), Hajdusoboszló, Hajduböszörmény, Ó- és Új-Fehértó, Nyíregyháza, Kisvárda, Nagy-Károly, Nagy-Szalonta, Török-Kanizsa, Nagyikinda, Nagyősz, Nagybecskerek stb. stb. mind igen jelentékeny (legtöbbje ezer k. holdat meghaladó) szőlőterülettel.”¹⁷

Kertész László híradásában külön csoportba sorolta a közönséges, asztali használatra alkalmas fajtákat, amelyek közé a *fehér* és *veres kecske*-¹⁸ illetve *juhcssecsű*¹⁹ tartozott.²⁰ Bogyóik kemények, húsosak voltak, ezért sokáig el lehetett a fűtőket tartani. Meglátása szerint Csongrádon a *bajornak* nevezett *fehér góhér*²¹ számított elterjedtnak, amelyet a *fekete kadarka*, kisebb mennyiségben pedig a

¹⁵ Évi jelentés (1892) a Szegedi Kereskedelmi és Iparkamarai Kerület közgazdasági viszonyairól 1893, Szeged, 53.

¹⁶ Az 1893. évi börtörvény 22 borvidéket határozott meg, melyben az alföldi a 21-es sorszámmal kapta. A borvidék ekkor magában foglalta Pest–Pilis–Solt–Kiskun vármegye egész területét, kivéve a váci felsőjárást, a pesti alsó-, közép- és felsőjárást, valamint a megye Duna jobb-parti részét, továbbá Szabolcs, Hajdú, Jász–Nagykun–Szolnok, Békés, Csongrád, Csanád és Bács-Bodrog vármegyék egész területét, továbbá Bihar megye derecskei járását. Az 1893. évi besorolás után – borászati szempontból – hivatalosan még két évtizedig egységes egészsként kezelték az Alföldet, sőt 1908-ban bővítették is a területét, hozzácsatolva Torontál vármegyét az alibunári járás kivételével, Arad vármegyét a ménés–magyarádi borvidékbe sorolt községek kivételével, továbbá Szatmár vármegye nagykarolyi, mátészalkai, fehérgyarmati és csengeri járásait, valamint Bihar vármegye berettyóújfalui, cséffai, biharkeresztesi, nagyszalontai és sárréti járásait, ahol a megelőző két-három évtizedben új, főként homoki szőlőtelepítések történtek. Égető Melinda 2006a. 6–7.

¹⁷ Drucker Jenő 1905. 83.

¹⁸ Magyarországon a megnyúlt bogyójú fajtákat jórészt *kecskecssecsűnek* tartják, habár a bogyók között jelentős különbségek fedezhetőek fel. Egyes vélemények szerint török eredetű, amely a hódoltság idején került hazánkba. Csepregi Pál–Zilai János 1955. 331.

¹⁹ Rác János a *Kecskecsöcsű* hasonnevei között említi a *juhcssecsű*, *juhcsöcsű* illetve *jucsecsű* szőlő alakváltozatokban. Rác János 1997. 69.

²⁰ A forrásra Sebestyén István is felhívta a figyelmet tanulmányában, amelyben Csongrád szőlő- és borkultúrájáról próbált átfogó képet adni. Sebestyén István 1982. 249–293.

²¹ Németh Márton szerint magyar eredetű fajta, amely számos hasonnévvel rendelkezik. (pl: *Bajor piros*, *Bajor veres* stb.) Bor- illetve csemegeszőlőként egyaránt termesztették. Németh Márton 1970. 69.

veres dinka váltott fel. A *kadarkát* kellemes édessége, termékenysége illetve a hideggel, esővel szembeni ellenállóképessége miatt a homok legbecsesebb terményének nevezte. Terméséből vörös bort szűrték, amelyet a gránátszínű siller váltott fel.²²

Sövényházi Antal: *Adatok Csongrád monographiájához* című írásában 2300 kat. hold szőlőterületről számolt be, ahol a borszőlők közül a helybeli lakosok a *fekete*, a *fehér* illetve a *keselykadart*,²³ a *cigányszőlőt*,²⁴ a *góhért* (*bajor*), a *dinka* különböző típusait, a *magyarkát*,²⁵ a *fehér tökszőlőt*,²⁶ a *gyöngyszőlőt*,²⁷ a *bogdányit* (*csipkés, tök, kereklevelű*)²⁸ termesztették. A 19. század végén kezdett elterjedni az *olasz dinka* (*rizling*), a *rózsa tökszőlő* (*török dinka*), a *piros baka-tor*,²⁹ a *kövidinka*,³⁰ a *rak*³¹ illetve a *fürmint*³² és a *hárslevelű*.³³ A csemegefajták közül Sövényházy Antal a *piros*, a *fehér*, a *sárga*, a *hamburgi* valamint az *ale-*

²² Szegedi Híradó, 1865. VII. évf. 49. sz. június 18., 1., 50. sz. június 22. 1.

²³ Származásával kapcsolatban több elképzelés látott napvilágot, amelyek közül az egyik őshazájának Albániát, a Shkodrai-tó környékét jelöli meg. A másik feltevés azt tartja, hogy a fajta nevét *Skutariról*, Isztambul egyik külvárosáról kapta, amelynek törökül *Üszküdar*, a délszláv nyelvekben pedig *Skaderi* a neve. A Kárpát-medencébe a törökök elől menekülő délszlávok hozták, ahol igen elterjedté vált. Hajdú Edit 2003. 75.

²⁴ Ismeretlen eredetű, amely nem azonos a *csókaszőlővel*. Németh Márton szerint Magyarország szőlőtermő vidékein szinte mindenhol előfordult, nevét pedig bogyói színéről nyerhette. Németh Márton 1970. 151.; Rácz János 1997. 45.

²⁵ A fajta a Balkán déli részéről származik, ahonnan a Szerémségbe került, majd Magyarország szinte minden borvidékén elterjedt. Neve összefüggésbe hozható Szalánkemén településsel. Németh Márton 1967. 177.; Rácz János 1997. 104.

²⁶ A fajta neve nagyméretű, kissé megnyúlt, gömbölyű, gyakran barázdált bogójával hozható összefüggésbe. Rácz János 1997. 107.

²⁷ Ismeretlen eredetű fajta, amely nem tekinthető azonosnak a *fürjmony* névre keresztelt csemege-szőlővel, mivel bogójának alakja és nagysága is eltérést mutat. Németh Márton 1967. 148.

²⁸ Ismeretlen eredetű, amely Németh Márton szerint Dunabogdány településről nyerhette elnevezését. Németh Márton 1970. 191.

²⁹ Egyes feltételezések szerint olasz eredetű szőlőfajta, amely a 15. században Nápoly környékéről került Magyarországra. Rácz János elveti az olasz „aranybogyó” kifejezésből történő származtatást, mivel ilyen fajtamegjelölés az olasz nyelvben nem létezik. Az Érmellékről kerülhetett Magyarország más szőlőtermő tájaira. Rácz János 1997. 37–38.

³⁰ Ismeretlen, de feltehetően magyar eredetű fajta, amely Versec és Fehértemplom környékén terjedt el, de később nagy területen vált ismertté. Hajdú Edit 2003. 60.

³¹ Rácz János a fajta elnevezését a „rak, raki” kifejezéssel hozza összefüggésbe, amely megítélése szerint bő termőképességű, magyar fajtának tekinthető. Rácz János 1997. 91.

³² Elnevezése feltehetőleg a 'froment' (búza) szőlőnév kicsinyítő képzős illetve melléknévképzős származékaként keletkezett. Rácz János meglátása szerint a szőlőfajta elnevezése szalmán aszalt szőlőre és a belőle készült borra utalhat. Rácz János 1997. 5–56.

³³ Legnagyobb valószínűséggel természetes beporzással és termékenyüléssel létrejött magyar fajta, amely számos hazai borvidéken megtalálható. Bényei Ferenc 2005. 116.

xandriai muskotályt,³⁴ a fehér és a piros saszlát említi, az ún. telelő szőlők között pedig a sárga, a fehér, a zöld illetve a fekete kecskececsüt, a piros és a fehér juhcecsüt, az izabellát³⁵ valamint a fekete tökszőlőt tartotta számon. Az étkezési szőlő kivitele ebben az időszakban még elenyészőnek tekinthető, az értékesített bor mennyisége ugyanakkor évenként elérte a 20–25 000 hektolitert.³⁶ Kecskeméthy Géza 1901. szeptember 13-án a közgyűlés meghívásának eleget téve ellátogatott Csongrádra, ahol következőképpen sikerült beazonosítania a helyi szőlőfajtákat: „A nálunk elterjedt jó minőségű, de hibásan elnevezett fajokat, a következőképpen határozta meg: Rohadó fehér = Lisztes fehér. Csipkéslevelű bogdányi = Lisztes fehér. Töklelevelű bogdányi = Alanttermő. Olasz dinka (péteri dinka) = Hosszúnyelű fehér. Rakk (czibaki fehér) Mirkovacs. Vörös bihar = A piros bakator egyik válfaja. Piros szőlő = Bogdányi dinka. Juhcecsü = Sasköröm. Fekete tökszőlő = Ökörszemű kék, Rózsa tökszőlő = Török dinka. Meghatározott még több oly fajtát is, melyek ritkábban fordulnak elő, de a bortermelésre nem fontosak.”³⁷ A Csongrádi Lap 1892-ben áttekintést nyújtott a homoktalajokon sikerrel termesztendő szőlőfajtákról, amelyek között a sárfehéret, a juh farkot, az ezerjót, a hosszúnyelű fehéret, az olasz, a rajnai illetve a bánáti rizlinget, a furmintot és a kék kadarkát tartotta számon.³⁸

1903-ban a Csongrádi Hegyközség megalakítása kapcsán összeírták a helybeli szőlőbirtokosokat, akik a kimutatás szerint mintegy 1935 kat. holdon és 532 négyszögölön gazdálkodtak. A szőlőtulajdonosoknak valamivel több, mint a kétharmada 1 kat. holdnál kevesebb területtel rendelkezett, ami jelzi azt, hogy a kisebb parcellákon szőlőt művelő személyek alkották a többséget. A nagyobb birtoktesten gazdálkodók közül említést érdemel Forgó Cs. József (8 kat. hold 604 négyszögöl), Doktor Ferenc (5 kat. hold 1571 négyszögöl), Eszes Mátyás (4 kat. hold 1258 négyszögöl), Bartók István (4 kat. hold 1397 négyszögöl illetve 2 kat. hold 390 négyszögöl), Tekulics János (10 kat. hold 855 négyszögöl illetve 6 kat. hold 1259 négyszögöl), Herke Ferenc (5 kat. hold 234 négyszögöl), Horváth László (4 kat. hold 1014 négyszögöl), Szarka Sándor (4 kat. hold 1039 négyszögöl), illetve Szilaj V. László (4 kat. hold 1396 négyszögöl).³⁹ Ebbe a csoportba tartozott Ludrovai Tóth István is, aki a kimutatás szerint mindösszesen 4 kat. hold és 332 négyszögöl szőlővel rendelkezett.

³⁴ Az elnevezés német eredetű, melynek alapja a szőlő illetve belőle készült bor jellegzetesen fűszeres illata és zamata. Rácz János 1997. 82–83.

³⁵ 1816 tájékán állították elő, amely elnevezését Mme Isabelle Gibbsről kapta, aki először termesztette. Egyike azoknak az amerikai fajtáknak, amelyek a legkorábban kerültek Európába 1820 körül. Csepregi Pál–Zilai János 1955. 349.

³⁶ Sövényházy Antal 1896. 6–7.

³⁷ Csongrádi Lap, 1901. XI. évf. 37 sz. szeptember 15. 2.

³⁸ Csongrádi Lap, 1892. II. évf. szeptember 11. 37. sz. 3.

³⁹ Csongrád Megyei Levéltár Csongrádi Levéltára V. B. 73. 7. d. Csongrád nagyközség polgármesterének iratai 1903. 7116.

Az 1890-es években a Csongrádi Lap rendszeresen beszámolt a *peronoszpóra*⁴⁰ és a *lisztharmat*⁴¹ jelenlétéről és elterjedéséről, amelynek következtében a helyi szőlőbirtokosok jelentős mértékű termés kieséssel számolhattak. Az újság hasábjain napvilágot látott írások gyakran tudósítottak a szőlőültetvényekben okozott károkról, ugyanakkor igyekeztek a szőlősgazdák figyelmét felhívni a védekezés fontosságára, több alkalommal pedig a permetszer összetételére vonatkozóan információkat is közzé tettek. A Csongrádi Lap 1891-ben számolt be először a *peronoszpóráról*, amely egyre nagyobb pusztítást vitt végbe.⁴² Csemegi Antal és Sóhlya Antal⁴³ igyekezett permetezéssel védekezni a betegség ellen,

⁴⁰ A *peronoszpóra* a filoxérához hasonlóan Észak-Amerikából került Európába, ahol Franciaországban észlelték elsőként. Erdélyben 1880-ban, Magyarországon 1884-ben jelent meg, de eleinte nem okozott nagyobb károkat. 1890-re azonban elterjedt, és a filoxérával együtt 1891–92-ben katasztrofális pusztítást okozott. A kártevő elleni védekezés módja a *bordói lével* történő permetezés, amelyet a szőlőtőkékre eleinte cirokseprűvel jutattak. Az 1900-as évek elején kezdtek megjelenni a kisiparosok által készített vagy gyárakban előállított permetezőgépek, amelyeket kezdetben drágák voltak, ezért több gazda társult beszerzésükre. Égető Melinda 2001a. 570.; Beck Tibor 2005. 93.

⁴¹ A *peronoszpórával* közel egy időben jelentkező lisztharmat nemcsak a termés mennyiségét csökkentette, hanem a bor minőségét is károsan befolyásolta. A Csongrádi Lap 1899. évi 35. száma a következő védekezési eljárást javasolta a betegség ellen: „Az erre a célra készült fújtatókkal és porozó-gépekkel, a melyek a kereskedésekben ma már mindenütt kaphatók, tiszta kénport vagy a mi még jobb, egy új ken-preparatumot, a dr. Aschenbrandt-féle rézkénport fújtatjuk a szőlő fűrtjeire. Még pedig nemcsak a beteg fűrtöket porozzuk így be, hanem az egész termést.” Für Lajos 1983. 170.; Csongrádi Lap, 1899. IX. évf. 35. sz. augusztus 27. 2.

⁴² A *peronoszpóra* következtében fellépő termés kiesésről a Szegedi Kereskedelmi és Iparkamarai Kerület jelentése a következőképpen számolt be: „Az 1892-ik évben úgy a fekete kötött talajokon, mint a futóhomok talajokon levő szőlő-területeken alig-alig volt némi termés, mert az előző évben a *peronospora-viticola* nevű gomba által az összes ültetvények ellepettek, a levelek idejekorán már július hó folyamán lehullottak, ennél fogva a vesszők sem érhettek be.” Évi jelentés (1892) a Szegedi Kereskedelmi és Iparkamarai Kerület közgazdasági viszonyairól. 1893. Szeged, 56.

⁴³ Sóhlya Antal azon csongrádi szőlőbirtokosok közé tartozott, akik a 19. század végén élen jártak az új fajták meghonosításában, elterjesztésében és a korszakban modernnek számító termesztési eljárások alkalmazásában. 1891-ben a Miklós-telepen működő állami szőlőtelep meglátogatása azért tekinthető kiemelkedő eseménynek, mivel számos olyan újdonsággal ismerkedhetett meg, amelyeket igyekezett saját maga is kipróbálni, használni. Rádöbbsent arra, hogy a *peronoszpóra* ellen védekezni kell, ezért permetezőgépet rendelt, amelynek segítségével felvehette a küzdelmet a kártevő ellen, jöllehet gazdatársai az 1890-es évek elején még idegenkedtek a permetszerek alkalmazásától. Sóhlya Antal Éder Jánoshoz és Ludrovai Tóth Istvánhoz hasonlóan igyekezett a helyi lapokban felhívni a kortársak figyelmét a szőlő- és borgazdálkodás korszerűsítésének szükségességére. Az állami szőlőtelep hatása ebben az esetben egy olyan vállalkozó szellemű szőlősgazda ténykedésén keresztül érvényesült, aki felmérte azt, hogy el kell sajátítania a korszakban modernnek számító, szőlészeti-borászati ismereteket. Sóhlya Antal: Észletem a „Miklós államszőlő telep”-en. Csongrádi Lap, 1891. I. évf. 36. sz. október 11. 3–4., 37. sz. október 18. 3–4., 38. sz. október 25. 4.

akiknek a példáját hamarosan többen követték, így 1897-ben a birtokosoknak már több mint a fele felvette a küzdelmet.⁴⁴

Az 1900-as évek elején is általános gyakorlatnak számított, hogy a szüret időpontját a település előjárósága határozta meg, jelölte ki, amely kötelező érvénnyel bírt. A döntést megelőzően egy bizottság járta végig az ültetvényeket, amely jelentést tett a szőlő érettségi állapotáról. A hatóságok szigorúan ellenőrizték azt, hogy a birtokosok betartják-e a határozatot. Akik nem vették figyelembe, azokat megbüntették. 1900-ban a Csongrádi Lap tudósítása szerint több szőlősgazdát, köztük Ludrovai Tóth Istvánt is feljelentették emiatt.⁴⁵ A helyi sajtó a szüret időpontjának közlésén túl alkalmanként beszámolt a termés- illetve az értékesítési kilátásokról, lehetőségekről is, ahogy tette ezt 1901-ben is: „Az idei szüret élénken emlékezteti szőlős gazdáinkat az 1891-iki szedésre. Akkor is, mint most először a jég szüretelt s csak azután a gazda. Azonban mégis nagyobb reménységgel nézhetünk most a szüret elé, mint akkor, a midőn minden hordó üresen maradt, mert az idén csak a tisztaoldali rész sínyli az idő mostohaságát, míg a többi szőlő elég jól fog fizetni. Azonban egy nagy baj van most is, amit minden szüret alkalmával elsöktünk mondani, t.i. nincs a bornak ára. Pedig a csongrádi bor nem szorul dicséretre, mint legjobb homoki bort ismerik országszerte. De nincs piacunk, nincs borkereskedelem. Valóságos bűn 20 fillérjével elvesztegetni a mustot, de aki rá van szorulva, szívesen adja a borát, csak hogy pénzt láthasson. (...) Az erzsébeti, haleszi és az újszőlőkben f. hó 16-án, a többi területen pedig f. hó 23-án kezdődik a hivatalos szüret.”⁴⁶

Csongrádon 1895-ben már történt kísérlet hegyközség létrehozására, ám a szőlőbirtokosok ellenállása miatt nem kerülhetett sor a megalakulására annak ellenére, hogy Blázsik Márton szolgabíró összehívta az érintetteket. A Tiszavidék 1895. június 2-ai számában közzétett írás névtelen szerzője egy csokorba gyűjtötte a szervezet működésének pozitív vonatkozásait, amelyek között a kártevők elleni védekezést, a megfelelő csősz kiválasztását, a szüret kezdetének meghatározását említette, ugyanakkor tisztában volt azzal, hogy a tisztségek viselése illetve a költségek fedezése nagy terheket rónak a szőlősgazdákra.⁴⁷

A 19–20. század fordulóján a homoki borok árának csökkenésével összefüggésben Csongrádon is felmerült a pinceszövetkezet létrehozásának a gondolata, amely egyértelműen az értékesítési lehetőségek javítását célozta.⁴⁸ Az egykorú

⁴⁴ Csongrádi Lap, 1897. VII. évf. 30. sz. július 25. 1–2.

⁴⁵ Csongrádi Lap, 1900. X. évf. 40. sz. szeptember 30. 2–3.

⁴⁶ Csongrádi Lap, 1901. XI. évf. 37. sz. szeptember 15. 3.

⁴⁷ Tiszavidék, 1895. VI. évf. 22. sz. június 2. 1–2.

⁴⁸ A megfelelő pincék és a korszerűtlen borkezelési eljárások miatt már a 19. század végén felmerült az Alföldön több helyen pinceszövetkezet létrehozásának a gondolata. A 20. század elején Ceglédén, illetve Kecskeméten alakultak olyan társaságok, amelyeknek a szőlő, a must és bor átvétele, tárolása illetve értékesítése volt a feladata. A pinceszövetkezetek működésének előnyeiről a Csongrádi Lap a következőképpen számolt be: „... mindaddig, még szövetkezetté nem alakulunk, a borainkat kellő árban nem tudjuk értékesíteni, az úgy is lesz. Mert a nagykereskedők, akik több ezer hektoliter bort vásárolnak egyszerre, azok ma már szükségleteiket a pincze vagy szőlőtermelő

sajtóbeszámolók gyakran foglalkoztak a csongrádi borok értékesítésével. A lehetséges okok között a fajborok készítésének a hiányát is felsorolták, ami csökkentette a borból várható jövedelmet. A Csongrádi Lap 1902. október 26-ai számában a *Pinczeszövetkezet* címen megjelent írás szerzője a siller helyett a fehér illetve a vörös borok készítését szorgalmazta, amelyeket a kereskedők magasabb áron vásárolnának meg nagyobb haszonhoz juttatva ezzel a szőlősgazdákat.⁴⁹ Az értékesítési lehetőségeket a korabeli sajtóbeszámolók szerint több tényező is negatív módon befolyásolta, amelyek között az éretlen termés szedését, a must vízzel történő hígítását, a teli hordók kénezését, a szőlőfajták együtt történő feldolgozását illetve a nem megfelelően tisztított edények használatát említették.

Életútja, munkássága

Ludrovai Tóth István 1846-ban született Csongrádon lipthói eredetű családban. Édesapja 1842-ben érkezett a településre, ahol *gróf Károlyi Istvántól* bérbe vette a mészárszéket, 1844-ben viszont Nagykőrösön a város nagyvendéglőjének alhaszonbérletjévé vált. 1845-ben Csongrád vármegye főcsendbiztosává választották. Ludrovai Tóth István 1867-ben rendes hallgatóként elvégezte Pesten a Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztérium által szervezett államtávírási tanfolyamot, 1871-ben pedig földmérői oklevelet szerzett a Magyar Királyi József Műegyetemen. 1869-ben foglalta el először Csongrád város mérnöki állását, és azonnal tanulmányozni kezdte a Tisza vízállását. 1870-től 1872-ig alacsony fizetése miatt Hódmezővásárhelyen töltött be hasonló munkakört, majd visszatért szülőhelyére, ahol magasabb díjazásban részesült. Csongrádon fő feladata az 1500 holdas *kilencesi legelő* kimérése, illetve a település árvédelme volt, de tevékenységéhez kapcsolódik a település

szövetkezetektől szerzik be; mert csak a szövetkezeteknél vannak biztosítva, hogy megrendelésre anélkül, hogy a bort előre megsejlelnék, a kellő mennyiséget és minőséget kapják. Für Lajos 1983. 187.; Csongrádi Lap, 1902. XII. évf. 41. sz. október 12. 1.

⁴⁹ Csongrádi Lap, 1902. XII. évf. 43. sz. október 26. 1.

északi oldalán elhelyezkedő gát téglaburkolatának a megtervezése is. 1879-ben és 1880-ban a Temes–Bega Királyi Biztosságnál dolgozott, az ártérfejlesztés lejtmeretezésénél működött közre. 1880-ban ismét Hódmezővásárhelyen vállalt munkát, ahol határrendező mérnöknek választották. 1883 és 1893 között Arad város első almérnöki tisztségét töltötte be, szakértelmét árvédelmi, útrendezési és földmérési munkákban igyekezett kamatoztatni. Téglából körgátat épített, felmérte a település határát, valamint elkészítette az utcák kövezési és a vízelvezető csatornák terveit. Aradon ismerkedett meg *Barabás Béla* ügyvéddel, aki az 1890-es évektől a Függetlenségi Párt országgyűlési képviselőjeként tevékenykedett. Feltehetőleg az ő hatására lett a párt lelkes híve. 1893-ban nyugdíjazták, majd ezt követően visszatért *Erzsébet majori* szőlőbirtokára, ahol a gazdálkodásnak szentelte ideje javarészét. Csongrádon irodát nyitott, és különféle mérnöki munkák elvégzésével is foglalkozott, amelyek magukban foglalták többek között a birtokfelmérést, kiigazítást vagy építési tervek elkészítését és sok egyéb mást. 1895-ben felhívást intézett a csongrádiakhoz, amelyben a millenium Pusztaszeren történő méltó megünneplését tűzte ki célul. Terve az volt, hogy lovas bandériumot szervez, amihez hat felnyergelt lovat bocsájt saját költségén a résztvevők rendelkezésére.⁵⁰ 1899-ben Csongrádon a március 15-ei ünnepségek megszervezését felvállaló rendezőbizottság elnöki tisztségét töltötte be. 1899-ben Ludrovai Tóth Istvánt megválasztották községi bírónak, ám hamarosan hivatalából felfüggesztették, amit a következőképpen indokolt: „... abban az időben uralkodó megyei Bánffy-huszárok liberális-osztrák érzelmükkel minden magyar független érzésű embert a közügyek vezetésétől eltávolítottak, nekem is három hónapra kitették a szűrőmet...”⁵¹ Aktívan részt vett a helyi választási küzdelmekben, és közvetlen kapcsolatba került *Kossuth Ferenc*cel, a párt országos elnökével, aki arra kérte, hogy az 1896-os országgyűlési kampányban a csongrádi kerületben kiáltsák ki követjelöltnek *Szabó Endrét*, az Üstökös szerkesztőjét. Főkéntes volt az 1901-es, az 1905-ös és az 1910-es választásokon, amelyek közül az utóbbin jelöltként is indult. 1901-ben a Független Magyarországi Népkör elnöke lett. Több alkalommal megválasztották a nagyközség első bírájává. Az 1900-as évek végére barátai, korábbi szövetségesei szembefordultak vele. 1923-ban halt meg Csongrádon.⁵²

A naplók, mint a néprajzi kutatások forrásai

A gazdasági naplók az 1960-as és az 1970-es évektől kerültek a hazai néprajzi kutatás érdeklődésének középpontjába. Az eddig napvilágot látott és a különböző közgyűjteményekben őrzött feljegyzések többségét írástudó parasztemberek készítették, akik ily módon kívánták rögzíteni gazdálkodásuk menetét, az évek során felmerülő kiadásokat és bevételeket.⁵³ A bevezető tanulmány terjedelmi kereteit szétfeszítené, ha a paraszti társadalom tagjai által készített naplókat elemző írásokat akárcsak vázlatosan is áttekintetnénk, *Mohay Tamás* nagyszabású

⁵⁰ Tiszavidék, 1895. VI. évf. 48. sz. december 1. 3.

⁵¹ Ludrovai Tóth István 1905. 102.

⁵² Erdélyi Péter 2000. 151–157.

⁵³ Mohay Tamás 1994. 3–24.

monográfiájáról azonban feltétlenül meg kell külön is emlékeznünk. A témához kapcsolódó hazai és nemzetközi szakirodalmat egyaránt figyelembe vevő vállalkozás értéke elsősorban abban rejlik, hogy az elemzés során felhasznált szempontok teljességre törekvőek, vagyis a gazdálkodási stratégiák mellett a szerző bizonyos mentalitásbeli jelenségekre is igyekszik rávilágítani.⁵⁴

Az elmúlt évtizedekben jó néhány kísérlet történt nem paraszti naplók közlésére és elemző vizsgálatára is. A református lelkészek közül jó páran írásban rögzítették emlékeiket vagy naplószerű feljegyzéseket készítettek. *Viga Gyula* miskolci földbirtokosok iparos- és kereskedőszámláit aknáztta ki messzemenőig,⁵⁵ *Hentz Lajos* pedig egy 19. századi mezőberényi szücsmester feljegyzéseit és rajzait tette közzé.⁵⁶ *Rúzsás Lajos* egy pécsi bádigos kisüzemi szőlőtermesztését dolgozta fel.⁵⁷ *Makkai László* egy 17. századi mosonmagyaróvári tőzsér bevételi és kiadási naplóján illusztrálta a magyar kereskedők viasszorulását a nyugatra irányuló hódoltság marhakivitel közvetítésében.⁵⁸ *Székelyné Kőrösi Ilona* egy kecskeméti háziasszony 1826–27-ből származó, kétes forrásértékű számadáskönyvét elemezte behatóbban.⁵⁹ Feltétlenül meg kell emlékeznünk *Lám Frigyes* és *Balázs Péter* tanulmányairól, munkáiról is, amelyekben egy győri német polgár naplójában keresték a történelemre figyelő magatartás nyomait.⁶⁰ *Kerecsényi Edit* egy nagykanizsai kereskedőcsalád fölemelkedését,⁶¹ *Tóth János* pedig *Bedekovich Lőrinc* 18. századi térképész Jászságról alkotott képét vizsgálta.⁶² Említést érdemel még *Balogh Sándor* is, aki 1973-ban egy abonyi köznemes gazdálkodását elemezte.⁶³

Az észak- és a nyugat-európai államokban a néprajzi-antropológiai kutatások egyik jelentős forrásanyagát képezik a paraszti írásbeliség termékei, nevezetesen a naplók és a különböző gazdasági feljegyzések. Ez többek között azzal magyarázható, hogy különösen a protestáns vallású államokban az írásbeliség évszázadokkal korábban széles körben elterjedt, ami a fennmaradt paraszti írások nagy számában is megmutatkozik. Fontos ezen kívül még megjegyeznünk azt is, hogy a mezőgazdaság korai modernizálódása miatt a társadalmi átrendeződés jóval korábban megindult, mint Kelet-Európában. A 19. század közepére eltűnő hagyományos paraszti kultúra belső rendjének, átalakulásának rekonstruálásakor tehát jóval nagyobb szerep jutott az írásos forrásoknak, mint a szóbeli visszaemlékezéseknek.

Dániában *Bjarne Stoklund* vezetésével folyt intenzív kutatómunka, amelynek eredményeként Koppenhágában, az Európai Etnológiai Intézetben naplók százait

⁵⁴ Mohay Tamás 1994. 3–8.

⁵⁵ Viga Gyula 1974. 123–127.

⁵⁶ Hentz Lajos 1988. 93–110.

⁵⁷ Rúzsás Lajos 1981. 542–545.

⁵⁸ Makkai László 1957. 247–258.

⁵⁹ Székelyné Kőrösi Ilona 1986. 145–168.

⁶⁰ Lám Frigyes 1928.; Balázs Péter 1964. 149–183.

⁶¹ Kerecsényi Edit 1979. 147–166.

⁶² Tóth János 1976.

⁶³ Balogh Sándor 1973. 107–144.

sikerült összegyűjteni és annotált bibliográfiájukat kiadni. A szakemberek eleinte a paraszti gazdálkodás szemszögéből próbálták elemezni e sajátos forrásokat, majd később a hangsúly egyre inkább az írásbeliségre és a mentalitásra helyeződött át. Bjarne Stoklund szerint a paraszti naplók különböznek a polgári jelzővel illetett társaiktól, mivel előbbieik szerzői az eseményeket és a napi gyakorlatot rögzítik, gondolatok és érzelmek azonban csak ritkán kerülnek a felszínre. A polgári napló ezzel szemben inkább kifejezési eszköznek tekinthető, amibe vallomásokot jegyeztek fel. Nem ismeretlen ez a műfaj a parasztok körében sem, mivel a 19. század második felétől feltűnik azokon a területeken, ahol erős volt a vallási mozgalmak és a népiskolák hatása.⁶⁴

Angliában a történészek másfél évszázada próbálják kiaknázni a 16–19. századból származó naplók forrásértékét, amelyek közül számosat, modernizált átírással meg is jelentettek. A 17–19. században élt farmerek gyakran hagytak hátra olyan dokumentumokat, amelyek jellege és a feldolgozásuk során felmerülő problémák hasonlítanak az évszázadokkal később született magyarországi naplókéhoz. Donald Woodward egy 320 kat. holdon gazdálkodó farmer által készített feljegyzéseket elemezte, amelyekből az derült ki, hogy a *Memorandum Book* voltaképpen csak emlékeztető könyvként funkcionált, a pénzügyek pontos rekonstruálását nem tette lehetővé. A tulajdonos által folytatott gazdálkodás lényegesen eltért a parasztitól, mivel kifejezetten profitra törekedett, figyelte az árakat és a piaci értékesítés lehetőségeit.⁶⁵ Celia Miller Donald Woodwardhoz hasonlóan egy farmer 1860-as évekből fennmaradt számadáskönyveit próbálta meg elemezni, amelyekből szépen kirajzolódik az, amit a korabeli mezőgazdasági viszonyokról eddig is tudtunk, ugyanakkor az állandóan mozgó árak, az időjárás és más körülmények hatásai is tetten érhetők.⁶⁶

Kutatástörténeti áttekintésünk során nem hagyhatjuk említés nélkül Alan Macfarlane mára klasszikussá vált munkáját, amelyet egy 17. századi prédikátor családi életéről készített. Módszeresen aknáztta ki egy 300 éves napló forrásértékét a gazdálkodás, a családszervezet és a mentalitás terén.⁶⁷

Gyáni Gábor szerint a naplók fő értéke nem a történeti múltra vonatkozó „elsődleges” adatok, hanem a szubjektív történelem úgyszólván primer dokumentálásában rejlik. E forrásokat az teszi becsessé a történetíró számára, hogy a bennük foglalt információk a múlt személyes átéléséről szólnak. A naplókat a hagyományos történetíró akkor használja, amikor a tárgyi valóságnak a megszokott történeti források által nem, vagy alig regisztrált tényeire kérdez rá. A történeti antropológiai megközelítés számára lényeges, hogy a napló szerzője milyen fogalmakat alkot a térről, az időről, milyen jelentést tulajdonít a természetnek vagy az emberi kapcsolatoknak.⁶⁸ A naplók vezetése az írást a mindennapi események rögzítésére veszi igénybe, amelynek eredményeként a mindennapi cselekvések

⁶⁴ Stoklund, Bjarne 1984. 444–448.

⁶⁵ Woodward, Donald 1984.

⁶⁶ Miller, Celia 1985.

⁶⁷ Macfarlane, Alan 1970.

⁶⁸ Gyáni Gábor 2000. 148–152.

részévé válik. Az egyén nézőpontja érvényesül, a világ láttatásában a nagy dimenziók helyett a kis lépték, az individuum világa, a privát szféra érvényesül.⁶⁹

Ludrovai Tóth István naplójának jellemzői

A Tari László Múzeumban őrzött, Ludrovai Tóth István hagyatékában fennmaradt napló 1903-ban készült.⁷⁰ 1904 januárjának első napjairól is beszámol, ami azt igazolja, hogy az 1903-as évet követően is rögzítette életének, illetve gazdasági tevékenységének legfontosabb eseményeit, mozzanatait. A feljegyzések egy *Irodai Naplóban* kaptak helyet, amely Posner Károly Lajos és fia budapesti albumgyárában készült. Vonalas lapokból áll, amely minden oldalon tartalmazza a pontos hónap és nap megjelölést. A naplóban feljegyzésre érdemesnek ítélt események, történések meghatározott rend szerint követik egymást, mivel egy-egy nap általában az időjárás megfigyelések ismertetésével indul. E részletes, gyakran a napszakokra is kiterjedő rögzítése az időjárás változásának, szoros összefüggésben áll a gazdálkodás menetével, az éppen aktuális munkafolyamatok elvégzésével. A naplóban gyakran emlékeztetőként szerepel egy-egy kritikus esemény, amelyet a szőlőművelés és a gyümölcsstermesztés során célszerűnek tűnt a jövőben is figyelembe venni. Április 15-éről például a következő bejegyzés olvasható: „Reggelre nagy dér volt, szép napos enyhe idővel kezdődött 9 órától a nap egész nap bárányfelhős éggel napsütött mindég, de a levegő hűvös volt, mert újra szél fújt.” Az április 18-ára vonatkozó feljegyzések mellett a lap jobb felső sarkában megjegyezte, hogy 1902-ben április 24-e számított kritikusnak. Ludrovai Tóth István az 1902. és az 1903. év mostoha időjárás viszonyaiból okulva a következő elhatározásra jutott: „Jövőre nézve minden évben April 15^{tel} előre kell elkészíteni kint a szőlőkben a füstölésre szánt tüzellő anyagot kupacokban 50 ölnyi távolságra.” Nemcsak a különböző növényfélések termesztéséhez kapcsolódó munkafolyamatokat rögzítette azok időbeli elhelyezkedésével együtt, hanem a naplóban gyakran beszámolt a közéleti tevékenységéről is. A feljegyzések fontos részét képezik az év közben felmerülő kiadások és bevételek könyvelése, amelyek segíthetnek a gazdálkodási stratégiák értelmezésében.

⁶⁹ Keszeg Vilmos 2008. 283., 284–285.

⁷⁰ Tari László Múzeum Helytörténeti Gyűjtemény 88.2.44.

A naplóíró időszemlélete

Ludrovai Tóth István naplóját olvasva sajátos, a naplóíró gondolkodását és életvitelét tükröző időszemlélettel találkozhatunk, amely több komponensből tevődik össze. Az egyházi év mellett a mezőgazdasági munkák ritmusa, valamint az utóbbihoz igen szorosan kapcsolódó természeti és időjárási jelenségek változása képez egy-egy strukturáló tényezőt. A nyomtatott napló felépítettségéből adódóan egységekre, azaz napokra tagolja az évet. Ha azonban belelapozunk, akkor azon nyomban szembeötlik az, hogy Ludrovai Tóth István az esztendő bizonyos napjainak nagyobb jelentőséget tulajdonított, mint a többinek. Ezt a törekvését azzal próbálta érvényre juttatni, hogy a dátumok mellé megjegyzéseket tett. A kitüntetett jelentőségű napok között jól elhatárolható, külön csoportot alkotnak azok az ünnepek, amelyek az egyetemes, illetve a helyi katolikus vallásgyakorlathoz kötődnek szorosan: vízkereszt (január 6.), gy. sz. boldogasszony (február 2.), nagypéntek (április 10.), húsvét (április 12.), pünkösd vasárnap (május 31.), pünkösd második ünnepe (június 1.), úrnapi (június 11.), Péter Pál-napi (június 29.), Búcsú Csongrádon (augusztus 15.), Szent István-napi (augusztus 20.), Kisasszonynap (szeptember 8.), Karácsony napi (december 25.), István-napi (december 26.). Messzemenő következtetéseket Ludrovai Tóth István vallásosságára nézve természetesen nem vonhatunk le, ám azt azért mindenképpen meg kell jegyeznünk, hogy fontosnak tartotta kiemelni a felsorolt ünnepeket, ami talán saját hitbeli meggyőződésének kifejeződéseként is értelmezhető. Két alkalmat, nevezetesen október 13-át és 14-ét zsidó ünnepként nevezett meg, utalva arra, hogy a birtokain termett szőlő egy részét izraelita vallású személyek vásárolták meg, akik munkaszünetet rendeltek el, ezért a szüretet nem tudták folytatni. Közeleti tevékenységének szemszögéből emelkednek ki a következő napok: jegyzőválasztás (április 8.), közgyűlési beadvány (június 13.), hegyközségi értekezlet (szeptember 13.), közgyűlési indítvány (november 20.) stb. A kitüntetett szereppel felruházott napok között szép számmal találhatunk olyanokat, amelyek háttérben a gazdálkodás évi menetében fontos szerepet betöltő események húzódnak meg. A naplóíró hangsúlyt fektetett arra, hogy a lábasjóságok állapotáról, gondozásáról (pl.: fejés vége, ellés, fedeztetés, herélés, legelőre való kiállítás stb.) is rendszeresen tudósítson. A növénytermesztéssel kapcsolatos feljegyzések bizonyos munkafolyamatok kezdetére (vetés), elvégzésére (permetezés, kapálás stb.) vagy pedig a termés betakarítására vonatkozhatnak. Mindegyik esetben a kiemelés mögött elképzelhető, hogy a jövőbeli összehasonlítás, összevetés vagy pedig az egyedi rögzítésének az igénye húzódik meg. Különösen szembetűnő a kajszi termés szedésének pontos számbavétele, ami azért bírhatott nagy jelentőséggel, mivel a gyümölcs értékesítése jelentékeny jövedelemmel járhatott. Több alkalommal Ludrovai Tóth István a helyben, azaz Csongrádon és Csépan tartott vásárok időpontját is feljegyezte.

Egy-egy szokatlan időjárási jelenség is megragadhatta a figyelmét, aminek igyekezett nyomatékot adni azzal, hogy azt naplójában rögzítette. Április 4-én a vályúban ujjnyi vastag jeget talált, amit a kései fagyok jelének tekintett. Különös figyelmet fordított a fecskék megérkezésére, hiszen április 21-én, 22-én és 26-án a madarak megjelenését tartotta fontosnak feljegyezni. Az időjárás változásával függ össze az is, hogy április végén és május elején a fűtés befejezéséről, valamint a verandán elfogyasztott reggeliről tudósított. Egyes napok ismertetése során időnként a napszakokat is részletesen jellemzi, amelynek háttérében az időjárás változásának a pontos rögzítésére való törekvés húzódik meg. Szép példa erre vonatkozóan 1903. január 11-e, amelyről Ludrovai Tóth István a következőképpen számolt be: *„Virradora gyenge eső volt, dél előtt borús szeles idővel,- Delután szép meleg idővel”* A viharok több alkalommal megragadták a figyelmét, hiszen több alkalommal részletes leírást közölt lefolyásukról. Május 23-án délután 5 órakor Csépa felől az egész látóhatárt sötét, fekete felhő borította, amely nagy szelet eredményezett, ugyanakkor kevés eső esett, majd elhúzódott Kecskemét és Alpár felé.

Ludrovai Tóth István társadalmi kapcsolatai, utazásai

Ludrovai Tóth István nem élt a külvilágtól elszigetelt életet erzsébeti birtokán, hiszen naplója arról árulkodik, hogy ügyes-bajos dolgainak intézése miatt több alkalommal megfordult Csongrádon. Rendszeres látogatója volt a helyi vásároknak, amelyeket jószágok vétele céljából keresett fel. 1903. augusztus 22-én egy szegvári lakostól orosházi magyar tehenet vett bikaborjával együtt, egy szelevényi molnármestertől pedig egy hét próbaidőre egy másik tehenet borjastul. Július 12-én a csépai vásárban is megfordult, ahol nem tudott szarvasmarhát illetve birkát venni. A nagyközségben főként a birtokához kötődő teendőket intézte, de politikai, közéleti tevékenysége is jórészt Csongrádhoz kapcsolódott. A helyi 48-as körben február 14-én február 22-ére tisztújító közgyűlést hívott össze, március 1-jén pedig a kántor- és a jegyzőválasztás kapcsán tartott értekezletet. Indítványát 10 községi képviselő fogadta el, melynek értelmében csak olyan személyt támogattak, aki a kört 1000 forinttal segíti. Március 15-én részt vett a Független-

ségi Párt összejövetelén. Képviselőként rendszeresen megfordult a közgyűlésen, amelyek különböző kérdéskörökben hoztak döntéseket. Április 8-án választották meg testvérét, *Ludrovai Tóth Józsefet* jegyzőnek, aki 23 szavazatot kapott. Akadt olyan közgyűlés is, amelyen a rossz időjárás miatt nem tudott részt venni. Április 24-én *Sóhlya Gyula* éves fizetését felemelték 300 forinttal, akinek a közéleti tevékenységét a naplóíró negatív jelzőkkel illette. Június 13-án nyújtotta be indítványát a magyar hadsereg felállítására vonatkozóan, július 23-án pedig részt vett a rendőrbiztos illetve a bíró megválasztásánál.⁷¹ Vendégeket is fogadott, ami a közösségi, társasági kapcsolatok ápolásának egyértelmű bizonyítékeként értelmezhető. Birtokára barátai, ismerősei illetve a nagyközség előljárói is kilátogattak, ahol ebéddel, vacsorával kínálta meg őket.

Lakóhelyét egy alkalommal hagyta el hosszabb időre, amikor 1903. október 17-én – Kiskunfélegyházán és Kiskunmajsán keresztül – Mérges pusztára⁷² utazott, ahol megtekintette a Csongrád által megvásárolni szándékozott területet.⁷³ Megtetszett neki több birtoktest is, amelyeknek a megvételén elgondolkodhatott. Október 18-án délután 3 órakor indult tovább Horgos–Királyhalomra, ahova csak este érkeztek meg, mivel eltört a kocsí rúdja. Megtekintette az *Ormódi Béla*, illetve az Első Magyar Szőlőtelepítő Részvénytársaság birtokát, amelyeken korszerű mintagazdálkodás folyt.⁷⁴ Október 19-én este Szegeden az Európa szállóban aludt,

⁷¹ A képviselőtestület tagjaként több alkalommal nyújtott be indítványokat, amelyekről a helyi sajtó is közölt tudósításokat. 1903. január 20-án a testület kezdeményezésének köszönhetően azt a döntést hozta, hogy *dr. Réti János* megyei főorvos életnagyságú arcképét megfesteti, és a tanácsteremben kifüggeszti. Csongrádi Lap, 1903. XIII. évf. 47. sz. november 22. 2.

⁷² Ormódi Béla 1902-ben vásárolta meg a mérgesi pusztát a jászberényiektől, ahol 1905-ben 300 magyar holdon újabb szőlőtelep létesült, az állandó alkalmazottak számára pedig 600 négyszögöles telkeken 40 szoba-konyhás ház épült. Az akció lebonyolításához betéti társaságot hozott létre, amely a jászberényi közbirtokosságtól megvásárolt területen a parcellázással nagyarányú szőlőtelepítést és tanyásodást indított el. Az önálló településsé válás jórészt Ormódi Béla tevékenységéhez köthető, melynek következtében megindult a pusztai tömeges benépesülése. Für Lajos 1983. 63.

⁷³ Ludrovai Tóth István több indítványt is benyújtott a közgyűléshez, amelyekben igyekezett a 2500 kat. hold megvásárlása mellett érveket felsorakoztatni. Úgy vélte, hogy legeltetésre alkalmas térségre kell Csongrádnak szert tennie, amely pótolhatja a mentesített réti földeket illetve a szőlővel betelepített szárazlegelőket. Minderre azért mutatkozott szükség, mivel a Tisza áradása esetén a bokrosi pusztai víz alá kerülhetett, ezért a település ilyen esetben nem rendelkezett „közös marha és baromjárással.” A földvásárlást megítélése szerint a Csongrád–Sövényházi Társulat által 305 kat. holdért illetve a gátak kisajátításáért fizetendő 41 800 koronából vagy az újfalu és a Felgyő melletti birtok áruba bocsájtásából lehetne fedezni. A parcellázási munkálatok elvégzéséért az öt megillető 5000 koronát felajánlotta Csongrád számára, ami egy „pusztai gazdai laképület” felépítését szolgálta volna. Tiszavidék, 1903. XIV. évf. 39. sz. szeptember 27. 2–3.

⁷⁴ A 3000 holdas pusztát a Kárász család 1890 táján adta el holdanként 30 forintért Ormódi Bélának (1881-ig *Berger*), akinek az üzlethez bécsi bankok támogatását sikerült megszereznie. Ezt követően a homokot főleg a szegedi külső határ kisparasztrajai között

majd október 20-án Kiskunfélegyházán keresztül érkezett haza. A munkakapcsolaton túlmenően az Ormódi Bélával való ismeretség azért lehet fontos momentum, mivel tevékenysége példaként szolgálhatott számára. A szegedi bankár egyébként Ludrovai Tóth István látogatása előtt saját maga is megfordult Csongrádon az erzsébeti birtokon, amit nyilvánvalóan meg is tekintett.

Szoros kapcsolatban állt *Hegyi Antallal*, aki 1886 és 1902 között kisebb megszakításokkal Csongrád plébánosa volt. Politikai szerepvállalása nyomán szabad- elvű kormánypárti ellenfelei minden alkalmat megragadtak, hogy megszabaduljanak tőle. 1902-ben lázítás miatt három hónapi államfogházban letöltendő szabadságvesztésre ítélték, ami elől Amerikába emigrált. Rövid ideig Clevelandben tartózkodott, ahol átvette a Magyarok Vasárnapja című hetilap felelős szerkesztését. Év végén megkeresést kapott egy Fairport nevű község magyar lakosaitól, amelyben állást ajánlottak számára.⁷⁵ Ludrovai Tóth István hagyatékában fennmaradt Hegyi Antal 1903. július 7-én keltezett levele, amelyben arról számolt be, hogy a csongrádi szőlőbirtokos június 6-án írt levelét július 6-án kapta kézhez. Hegyi beszámolt az Észak-Amerikában szerzett tapasztalatairól, ugyanakkor hírt adott a térség szőlő- és gyümölcstermesztéséről is: *„Gyümölcsöt és bort itt Cleveland vidékén nagy mennyiségben termelnek. Gyümölcsük és szőlőjük igen izletes és sokáig eláll, de boruk gyenge és savankás. Az erősebb borokat a nyugati államokból különösen Kaliforniából hozatják. A szőlőkben nincs gyümölcsfa sehol, külön alakítanak gyümölcsöt, még pedig igen szép gyümölcsösöket. A szőlőt csakis lugas rendszerben kezelik. Takarásról, kapálásról és permetezésről azonban itt szó sincs. A mint leszüretelnek, úgy hagyják a szőlőt télire, t.i. föleresztve. Tavasszal aztán meg metszik a lugas közöket pedig főlészántják (...) Ezt a szántást aztán nyáron is ismétlik. (...) Csemegefajokat s általában a magyarországi szőlőkhöz hasonlókat itt nem termelnek, hanem csak nagy húsos szemű szőlőket, melyeket igen könnyű eltartani.”*⁷⁶

parcellázta fel a vásárlási ár kétszereséért. A pusztá leghitványabb részét, mintegy 200 holdat az Ormódiból, *Fritsch* bécsi bankárból és más osztrák pénzemberekből álló részvénytársaság telepítette be szőlővel, amelynek irányításával *Zauner Richárdot* bízta meg, aki a klosterneuburgi szőlészeti akadémián szerzett szakirányú képesítést magának, később pedig a budafoki állami borpincéknél tevékenykedett. A borászati szakember feladata annak ellenőrzésére is kiterjedt, hogy a parcellát vásárlók betartják-e a szőlőtelepítésre vonatkozó előírásokat. Ezen kívül ingyenes tanácsokkal látta el az új birtokosokat a korszerű szőlészeti eljárásokkal kapcsolatban. Horgos–Királyhalom esete szépen példázta azt, hogy a nagytőke miképpen kapcsolódott be a homoki szőlőkultúra fellendítésébe. Ennek a gyakorlatban bevált módja az volt, hogy a vállalkozó több száz, esetleg több ezer holdat vásárolt meg. A terület egy részét részletfizetés ellenében 2-6 holdas darabokban felparcellázta a föld nélküli szegény vagy elszegényedett parasztok között, a fennmaradón pedig a saját magára számára létesített nagyüzemi telepet. Égető Melinda 2006a. 59.; Für Lajos 1983. 63.; Habermann Gusztáv 1992. 206.; Mód László 2004. 78–88.

⁷⁵ Tanczos Roland 2006. 59–74.

⁷⁶ Tari László Múzeum Helytörténeti Gyűjtemény 88.2.14.

Gazdálkodás Ludrovai Tóth István birtokán

A szőlőbirtok kiépítése

Szőlő- és gyümölcsstermesztésre berendezkedett birtokát az 1880-as évek elején kezdte kialakítani, amelynek folyamatáról, nehézségeiről a *Maurer János* által szerkesztett, Kecskeméten megjelenő Szőlészeti és Borászati Lap hasábjain számolt be.⁷⁷ A csongrádi határban a gróf Károlyi Sándor tulajdonát képező, 270 hold kiterjedésű *Erzsébet erdő* felparcellázásával⁷⁸ megbízott Ludrovai Tóth István saját maga számára 6 holdat vásárolt meg, amelyet a *rigolírozást*⁷⁹ követően nyomban betelepített szőlővel.⁸⁰ 400 kajsziparackot illetve 200 alma-, körte-, cseresznye-, meggy- illetve diófát is ültetett. Három esztendő elteltével a tőkéknek csak a fele fordult termőre a szárazság és a *peronoszpóra* pusztítása miatt, éppen ezért a földterület megvásárlását követő ötödik évben is szőlőt telepített. 1883-ban Arad város mérnökévé választották, így lehetősége nyílt megismernie a ménes-magyarádi borvidék szőlészeti-borászati viszonyaival is, ahol a gyoroki, a kovaszinci, a magyarádi és a ménesi szőlőhegyeken saját maga is szembesülhetett a filoxéravész hatásával.⁸¹ A kártevő által okozott pusztítás sarkallta arra, hogy nagyobb szőlőtelepet létesítsen Csongrádon, ahol időközben jelentős mértékben megemelkedett a homokkal borított területek értéke. A Károlyi grófok engedélyével 42 holdhoz jutott hozzá, amelynek a *rigolírozását* holdanként 160 koronáért végezték el három *láb*⁸² mélységben. 1884-től folyamato-

⁷⁷ Ludrovai Tóth István 1905. 89–90., 101–102.

⁷⁸ Szerepvállalásáról a Csongrádi Lap is megemlékezett: „*Ludrovai Tóth István mérnök a város határában levő gróf Károlyi-féle földeket, névszerint Erzsébet, mámainét, Gyovaisziget és a zsurmót sok utánjárással, mint a gróf megbízottja, fölöstotta a csongrádi közönség között fele árért, mint amennyit most megér.*” Csongrádi Újság, 1907. 5. évf. 10. sz. március 10. 1.

⁷⁹ A 19. század közepén a szőlészeti szakirodalom már egyre gyakrabban hangoztatta a szőlőföld ültetés előtti teljes megforgatásának szükségességét, de még 1870 táján is csak az úri-polgári birtokosok *rigolíroztatták* parcelláikat. Az eljárás 1890 és 1900 között vált általánossá, majd kiszorította a paraszti gyakorlatból az árokba ültetést. Hamar bebizonyosodott ugyanis, hogy a 60–80 cm mélyen megforgatott talajban könnyebben megerednek a vesszők, gyorsabban fejlődnek a tőkék és lényegesen hosszabb az élettartalmuk, sőt a cserebogár-pajorok is kiirthatók. Égető Melinda 2001a. 552.; Für Lajos 1983. 142.

⁸⁰ A Csongrádi Újság szerint Ludrovai Tóth István 1891-ben vásárolt egy nagy kiterjedésű területet Erzsébeten, amelyet szőlővel telepített be. 1894-ben lakóházat is épített a birtokon. Csongrádi Újság, 1907. V. évf. 10. sz. március 10. 1.

⁸¹ A filoxérát 1880. július 26-án észlelték először Aradon, Kövér László szőlőjében, majd augusztus 12-én megkezdtek a szénkénegezést. 1883-ban Világoson jelent meg kb. 115 kat. holdon, 1884-ben tűnt fel Aradkövin, Kovászin és Pankotán, 1885-ben Radnán és Ménesen, 1886-ban pedig Gyorokon, Ópáloson, Muszkán, Galsán illetve Magyarádon bukkant fel. 1887 novemberéig a szőlőgyökértetű 1600 kat. holdat támadott meg, 860-at teljesen ki is irtott. Mód László–Simon András 2008. 54–55.

⁸² Általánosan elterjedt hosszmérték, de az egyes országokban kialakult gyakorlat szerint nagysága vidékenként is különböző lehetett: 29,2–32,5 cm között mozgott.

san szőlőt telepített, amelynek eredményeként 44 hold kiterjedésű szőlőbirtokot alakított ki. 3520 kajsziparackfát ültetett el, amelyek közül 1500 termése 1890 és 1904 között évente 4000 korona bevételt hozott. Minden évben 300 hektoliter bort készített, amelyből 15 év alatt 60 000 korona jövedelemre tett szert. A hasznót igyekezett befektetni, visszaforgatni a birtok fejlesztésébe. 1880-tól kezdve a világ minden részéről hozatott szőlőfajtákat, amelyeknek a darabja 20–30 koronába került. A telepítési tapasztalatok azt mutatták, hogy egyedül a *fekete kadarka* bizonyult alkalmasnak a sima illetve a gyökeres vesszővel történő szaporításra. Megítélése szerint a telepítés azért haladt lassan, mivel a négy éves ültetvényt beoltatta, emiatt nem tudta 1000 akóra növelni a bortermést, a legnagyobb mennyiség csak 950–980 akóra rúgott. Azt tapasztalta, hogy egy méter mélységben 70 cm vastag agyagréteg található, amelyet két méter mélységben sárga homok követett. A felső réteget kubikusokkal hordatta el, az agyagot kitermeltette, amellyel a három kilométer hosszú „nagyhomokú” utat javíttatta. Ezt követően a sárga homokot egy méter mélyen megfordíttatta, majd visszahordatta a felső réteget. Egy hold előkészítése és betelepítése 4000 korona költséggel járt. A szőlőbirtokból 22 holdat két személy megvásárolt, amelyből 44 000 korona bevétel származott. A pénzösszeget adósságai törlesztésére fordította. A Ludrovai Tóth István tulajdonában maradó, legjobb termést hozó 22 holdból 10 a Tisza partján, 12 pedig a majorépületek mellett húzódott, amelyből évente 10–12 000 korona tiszta haszna származott.

Ludrovai Tóth István a csongrádi szőlőhegy különböző részein elhelyezkedő birtoktesteket sajátos elnevezésekkel (*Briliánt* = külső 16 holdas szőlő, *Smaragd* = méteres szőlő, *Rubin* = öreg szőlő) illette, amelyek egy-egy alkalommal a naplóban is feltűnnek.

1907-ben a Csongrádi Újság hasábjain hirdetést tett közzé, amelyben 12 hold (1200 négyszögöles) kiterjedésű szőlőt illetve 22 hold földet bocsájtott áruba. Igaz ugyan, hogy a naplóban rögzített viszonyok a négy esztendővel korábbi állapotokat tükrözik, ám érdemes elemeznünk az 1907-ben eladásra szánt épületállományt, amely a Ludrovai birtokon folytatott gazdálkodás ágazatait is tükrözi. A két egyenként 6 hold kiterjedésű szőlő korábban a Károlyi grófok erzsébeti birtokának⁸³ részét képezte, amelyek a Tisza folyó jobb partján, a magasparton terültek

⁸³ A Károlyiak Csongrádon a II. József által elrendelt felmérés szerint 13 hold 1244 négyszögöl szőlővel rendelkeztek, amelynek termése 191 akóra rúgott. Az urasági szőlőparcella az ún. *Mámai pusztán* feküdt. A birtoktestet két dűlőút között, egyenlő hosszúságú és szélességű térségen alakították ki, két oldalról pedig „garáddal” övezték. 1807-ben az özvegy grófné utasítására a már meglévő ültetvény felső végénél 14 *pásztát* ültettek, ahova a vincellér számára kunyhót is építettek. A régi telepítésű szőlőben, a *Mámai pusztán* egy szobából álló, vályogfalú épületet, egy borszint, egy árnyékszéket és egy rovásos kutat vettek számba. Az új ültetésű szőlőben egy zsindefyfedelű, pléhajtós deszkakunyhó állt, ahol a következő szerszámokat és berendezési tárgyakat írták össze: 1 hosszú fenyőasztal, 2 deszkapad földbe ásott padokon, 4 szőlő vesztőt ültető furu, 1 Félkéz fűrés, 1 Köszörű kő vályustól, 2 Mintegy fél akós fa abroncsos csobolyó, 4 Trágyahordó saroglya. A szőlőben 370 termő szilvafát és 25 termő almafát számoltak össze. A forrásokból kiderül, hogy a szőlőművelés egy vincellér irányításával történhetett.

el. Az első tábla 4–5 éves, *döntéssel* szaporított szőlőtőkét, 350 darab 20 éves, bőven termő kajszibarack-, körte-, alma- és diófát illetve egy 1000 ö⁸⁴ hosszúságú lugast tartalmazott, a birtoktestet pedig a „bukrosi nagy út” felől kerítés övezte. A másik hat hold kiterjedésű szőlőtábla 1/3 részét *saszlával*, a fennmaradót pedig borszőlővel telepítette be. A területen 650 darab 8 éves kajszibarack-, körte-, alma- és nemes fajú őszibarackfa állt, amelyekhez 200 öl hosszúságú lugas, a „bukrosi nagy út” felől lécezett kerítés illetve agyagolt út társult. Az első táblához tartozott a Ludrovai Tóth István lakhelyéül szolgáló, zsindelyfedelű úri lak, amelynek a padlása gabonátárolásra is alkalmasnak bizonyult.⁸⁵ A cselédek külön lakóépületben éltek, amely nádfedéllel rendelkezett. A gazdasági építmények állományát egy 5 tehén befogadására alkalmas, zsindelyfedelű illetve egy szénapadlással ellátott 5 lóra méretezett istálló alkotta, amelyekhez baromfiház, kukoricagóré (cserépfedelű, 3 öl hosszú, 7 láb széles), sertésól illetve egy takarmányos csűr (6 öl hosszú, 3 öl széles, 30 kocsi takarmányra méretezett) társult. Az udvaron kerek kút állt, amely a víznyerést szolgálta.⁸⁶ A másik szőlőtáblához egy 15 öl hosszú, nádfedelű, két különálló lakásból, hintószínből, két kamrából és 4 tehén befogadására alkalmas istállóból álló épület, egy nagyméretű gémeskút illetve egy 5 öl hosszú és két láb széles kukoricagóré kapcsolódott, amelybe 500 zsák termény fért el. Alatta 25 sertés hizlalására alkalmas disznóól helyezkedett el. A Tisza bal partján a szőlőtáblákkal szemben terült el 22 hold uradalmi réti föld, amelynek a fele szántóművelésre, negyede kaszálónak bizonyult alkalmasnak, a fennmaradó hányada pedig fűzfákkal volt beültetve.⁸⁷

Munka- és üzemszervezet

Általános gyakorlatnak számított, hogy a nagyobb kiterjedésű szőlőbirtokon az éves vagy hónapos *szakmányosok* mellett egy-egy munkacsúcs idején napszámosoknak is munkalehetőséget biztosítottak.⁸⁸ Ludrovai Tóth István szőlőültetvényeit saját maga nem tudta megművelni, ezért mezőgazdasági üzemének működése jórészt külső munkaerő rendszeres alkalmazásán nyugodott.⁸⁹ Egyes

A számba vett eszközöket végigtekintve a következő megállapításokat tehetjük az alkalmazott művelési technikákkal kapcsolatban. A vesszőket fúróval ültették, a félkéz fűrészeket pedig a fák ápolásánál használták. A saroglyák arra utalnak, hogy a területet trágyázták. A nagyszámú gyümölcsfa pedig azt sejteti, hogy a birtokon kétszintes művelés folyt. Herczeg Mihály 1980. 84–85.; Kruzslíc István 1988. 33.; Mód László 2008. 131–132.

⁸⁴ Hosszmérték, amelynek kiterjedése 1,89 méter.

⁸⁵ A naplóban találkozhatunk az épület javítására vonatkozó bejegyzésekkel, amelyek azt bizonyítják, hogy a karbantartás külön feladatot hárított Ludrovai Tóth István.

⁸⁶ Ludrovai Tóth István a birtok különböző pontjain ásott kutakhoz kapcsolódó munkákról több alkalommal is megemlékezett.

⁸⁷ Csongrádi Újság, 1907. V. évf. 46. sz. november 17. 4.

⁸⁸ Für Lajos 1983. 129.

⁸⁹ A nagyüzemi telepek megműveléséhez jelentős számú állandó és még nagyobb mennyiségű alkalmi munkásra volt szükség. Kecskemét határában az 1–3 hold szőlővel rendelkező birtokosok felesleges munkaerejüket a nagyobb birtokokon értékesítették, ahol

birtoktesteket harmados illetve negyedes művelésbe adott, ami annyit jelentett, hogy a részes a termés meghatározott hányadát kapta fizetség gyanánt.⁹⁰ 1903-ban *Bíró Sándor* az *öregszőlőt* negyedesként, *Szabó István* pedig 6 és ½ holdat harmadosként művelt. *Forgács Sándornak* a termés negyedéből való részesedés mellett Ludrovai Tóth István teheneit is etetnie kellett, ami többletmunkával járt együtt. A gazdaságban egy *mindenes* is tevékenykedett, aki a többi részeshez hasonlóan vincelléri teendőket is ellátott. Eszes Imre feladata négy ló gondozása, valamint 6 kat. hold és 380 négyszögölnyi szőlő művelése volt, amiért 400 korona készpénzt, 1200 négyszögöl feles kukorica- és 600 négyszögöl feles burgonyaföldet kapott. A három részes és a mindenes mellett Ludrovai Tóth István április 14-én felfogadta *Mészáros Jánost vincellér bújtárnak*, akinek a megbízatása két hónapra szólt havi 30 korona bérrel.

Egy-egy időszerű munkafolyamat elvégzése idején napszámosokat is alkalmazott, akik a napi munkavégzésnek megfelelő bért kaptak. Előfordult azonban az is, hogy egy meghatározott nagyságú földterületen végzett munka után részesültek díjazásban. A december 10-ei bejegyzés szerint Ludrovai négyszögölenként 4 krajcárt fizetett azoknak, akik a parcellák fordítását csinálták. A takarásnál is előfordult, hogy szőlőterület nagysága után járt a bér, ami holdanként négy koronát jelentett. Ludrovai Tóth István a következő munkafolyamatok elvégzésénél vett igénybe külső munkaerőt: faültetés, fordítás, trágyahordás, kútásás, dinnyefészek készítése, járda-, pásztakihasítás, útkijelölés, nyitás, metszés, vesszőlerakás, ültetés, kender-, dinnyeföldfordítás, krumpliföldtöltés, oltás, permetezés, karaszolás, karózás, agyaghordás, vesszőszedés, vesszőtisztítás, *foldozás*. A gazdaságban nemcsak férfiak, hanem nők is dolgoztak. Utóbbiakra leginkább az eladásra vagy telepítésre szánt szőlővesszők tisztítása várt. Sajátos munkaszervezeti formának minősült a részes gyümölcszedés, ami annyit jelentett, hogy az alkalmazottak a termés előre meghatározott hányadát kapták fizetség gyanánt. Ludrovai Tóth István leggyakrabban *harmados*, *negyedes*, valamint *ötödös* részt fogadott fel a termés betakarítása idején.

Állattartás

A Szőlőszeti és Borászati Lap hasábjain 1905-ben Ludrovai Tóth István arról számolt be, hogy a birtokból származó jövedelemből igyekezett fejleszteni a gazdaság állatállományát, ami 5–6 darab angol telivér, 10–12 darab kisjenő anyadisznó illetve 15–20 darab berni szarvasmarha megvásárlását jelentette.⁹¹ Az ál-

1–4 holdat műveltek, amiért meghatározott bérezésben részesültek. Munkacsúcsok idején az *éves* vagy *hónapos szakmányosok* mellett napszámosok is munkalehetőséghez jutottak, akik különböző feladatokat láttak el. Für Lajos 1983. 65., 129.

⁹⁰ 1908-ban Ludrovai Tóth István a Csongrádi Újság hasábjain hirdetést adott fel, amelyben hét szőlőmunkás számára ajánlott munkát, akiknek 300 korona fizetésért egyenként 3 hold szőlőt kellett megművelniük. A részes művelés helyett ekkor más típusú munkaszervezeti rendszert igyekezett alkalmazni, amely meghatározott összegű pénzbeli juttatáson alapult. Csongrádi Újság, 1907. V. évf. 2 sz. január 13. 3.

⁹¹ Ludrovai Tóth István 1905. 101.

lattartásnak másodlagos szerep jutott, hiszen a naplóból kitűnik, hogy a jószágte-nyésztés főleg az önellátást, a saját szükségletek kielégítését szolgálta. Biztosítani kellett ugyanakkor a megfelelő mennyiségű takarmányt, amelynek a beszerzéséről rendszeresen említést tett. Május második felében több *szelvény* lucernát vásárolt az egyik helybeli gátőrtől, amit a lekaszálást követően lovaskocsikkal szállítottak a birtokra. Június 19-én, 20-án, 21-én, 24-én és 25-én szénát hordtak az alkalmazottak. A naplóban időnként rögzítette az adott területen betakarított széna mennyiségét, amit a *vontató*⁹² illetve a *rudas*⁹³ mértékegységek segítségével határozott meg pontosan. Július 5-én a második kaszálásból négy szelvényről 6 *rudas* lucernát szállítottak az erzsébeti birtokra. Július 10-én Eszes vincellér két napszámos-sal *Bökényben* gyűjtötte a lucernát, amit július 15-én vittek a felhasználási helyére. Ludrovai Tóth István július 26-án a *mámai rétben* szénát vásárolt. A birtokra szállított takarmányt kazlakba rakták, amelyekből a jószágok táplálásához szükséges mennyiséget időnként a tehén- illetve a lóistálló padlására hordatta át.

Fontosnak vélte feljegyezni az általa tartott lovak méreteit is életkorukkal együtt. (4 éves Pista 167 cm, 3 éves Szellő 164 cm, 5 éves Villám 172 cm, 12 éves Margit 166 cm) Rendszeresen számba vette a jószágállománnyal kapcsolatos legfontosabb eseményeket, amelyek között a szaporítás, az utódnevelés, az ivartalanítás, a legeltetés, a patkolás, a vásárlás és az áruba bocsájtás szerepel.

1904. január 4-én tartották a disznóölést, amikor egy fekete disznót és egy malacot vágtak le. Ludrovai Tóth István egy *bellért* hívott az alkalomra, akinek a három *kapás* és Mészáros János segített. 46 liter zsírt sütöttek ki, disznósajtot, kolbászt, sonkát, lapockát, oldalast füstöltek föl, a szalonnát pedig lesózták.

Gabonanövények, zöldségfélék

A naplóból kibontakozik a művelési ágak rendszerének működése, mivel Ludrovai Tóth István rögzítette egy-egy birtoktest előző évi hasznosítását, így képet kaphatunk az egymást követő, váltó növénykultúrákról. A napszámosok március 20-án a lucernás lapos parcellát fordították dinnye alá, Palástiné pedig az előző évben dinnyével beültetett területre burgonyát vetett. A zöldségfélék jórészt az ún. *belső kis veteményeskertben* kaptak helyet, amelyet február 1-jén trágyáz-tak meg. Február 11-én illetve február 12-én a dinnyeföldön „fészkeket” alakítot-tak ki, majd március 19-én Mészáros János és Mészáros György napszámban megfordította a területet. Két hónap elteltével vetették el a magokat, amelyek különböző fajtákhoz (*sárga, sárga magvú* illetve *fekete vérbélű görögdinnye*) tartoztak. Július hónap folyamán több alkalommal kapálták a növényeket. A ter-mésből eladásra is jutott, mivel Ludrovai Tóth István augusztus 23-án azt tartotta fontosnak feljegyezni, hogy 16 darab dinnyét értékesített. Az ártéren termelt ba-bot augusztus 18-án szállították a birtokra, ahol augusztus 21-ére a termést meg-tisztították. Pontos kimutatást készített arról, hogy a felesektől mennyi, azaz hány véka termés illette meg. Az *Erzsébet* határrészen alacsonyan fekvő 100 négyszög-

⁹² Nagyobb csomó széna vagy szénaboglya, amely szállításának módjáról kaphatta elnevezését.

⁹³ Közepes méretű mezei szénaboglya, amelyet két rúddal szállítottak.

öl kiterjedésű parcellán a babot köztes növényként, a kukorica között termesztették. Március 18-án két napszámos kapával fordította meg a kenderföldet. Március 19-én szedték fel a 4 láb mély veremből az ültetésre szánt burgonyát, amelyet a vincellérek és Palástiné vetett el feles művelésben. Felszedését augusztus 24-én fejezték be a felesek, majd másnap a termést a majorba szállították. A birtokon a növényfélések között megtaláljuk a kukoricát is, amelynek a vetését május 4-én végezték a rétben. A csöveket október 1-jén illetve október 2-án törték le, amelyek 33 kocsira való mennyiséget tettek ki. A fosztást követően 5574 pár kukoricacsövet raktak fel az ún. „nagy padlásra” és a ház körül az eresz alá, a Forgács Sándortól vásárolt 4000 csövet pedig egy másik épületben helyezték el. A gazdaságban a gabonanövények közül a búza illetve a rozs termesztésére vonatkozóan találunk utalásokat, amelyek a talaj előkészítésére, a vetésre, a betakarítására és a szemnyerésre vonatkoznak. Július 8-án délre fejezték be az *Erzsébeten* elhelyezkedő parcellákon a búza és a rozs learatását, amelyeken különböző mennyiségű (*csomó*) gabona termett. A tiszta búzából 57, a rozs és a búza keverékéből 55 *csomót* takarítottak be. Július 19-én a búzát nyomtatni kezdték, amelynek eredményeként 81 véka tiszta illetve 2 véka „ázott” terményhez jutottak. Ludrovai Tóth István augusztus 14-én feljegyezte, hogy a bökényi birtoktesten 27 véka búza illetve 20 véka tiszta rozs termett, amiből Ludrovai Tóth István részét 36 véka tiszta és 1 véka „ázott” búza képezte. Július 31-én az aratást követően Bertus nevű fuvaros felszántotta a búzaföldet. A gabonaféléket (búza, rozs) a következő évre szeptember 18-án illetve október 27-én vetették el. Rékasi Mihálynak Ludrovai Tóth István 120 koronát adott, hogy váltson két hold kiterjedésű parcellát a Holt-Tisza mederben, amelyet harmadából vetett be 6 véka vetőmaggal.

Gyümölcstermesztés

A Ludrovai Tóth István által folytatott gazdálkodásban a szőlő mellett a gyümölcsnek és a belőle származó jövedelemnek is fontos szerep jutott, éppen ezért naplójában rendszeresen rögzítette a fák gondozásával kapcsolatos teendőket, az értékesítési viszonyokat vagy a termés fejlődéséhez kötődő megfigyeléseket (bimbók fejlődése, virágzás stb.).⁹⁴ A feljegyzésekből világosan látszik, hogy

⁹⁴ 1865-ben a Szegedi Híradó hasábjain megjelent tudósítás Csongrád gyümölcstermesztését a kecskemétivel hasonlította össze. Kertész László leszögezi, hogy a nagy hasznót hozó *pogácsa alma* illetve téli körték csak elvétve fordulnak elő, ezzel szemben a szőlőtermésre nézve káros nyári illetve sarjról szaporított fehér, édes almák, nyári körték, különböző szilvafajták, meggy valamint cseresznyefák jellemzőek döntően, amelyek árnyékot vetnek a tőkékre. Sövényházy Antal Csongrád gyümölcstermesztéséről elismerően szólt írásában, amelyben felhívta a figyelmet arra, hogy a vasút kiépülésének köszönhetően a termés a környező városokon kívül eljutott a külföldi piacokra is. Mennyiségi szempontból a kajszibarack emelkedett ki, de cseresznyéből, meggyből, körtéből, nyári almából illetve szilvából (*tarka, kék* vagy *besztercei, reinglot*) is jelentős kivitt bonyolítottak le a helybeli gazdák. A felsorolt gyümölcsökön kívül a csongrádiak őszibarackot, mandulát, diót illetve többféle nemes fajtájú téli almát és körtét is termesztettek. Az 1897-ben megjelent országos mezőgazdasági statisztika kimutatásai szerint Csongrád határában 88 491 darab gyümölcsfát írtak össze, amelyek közül

a gyümölcsstermesztés nem igényelt olyan összetett, szinte az egész esztendő behálózó munkarendet, mint a szőlőművelés. A Ludrovai birtokon a gyümölcsfák nem különültek el a szőlőültetvényektől, hanem kétszintes művelési rendszerben a tőkék között helyezkedtek el.⁹⁵ 1903 januárjának első felében illetve október végén ültették el vagy telepítették át végleges helyükre a csemetéket. Január 8-án 13 darab kajszibarackfát ültetett az ún. *agyagos chasselas pásztába*, ahol 32-re növekedett a fák száma, ám másnap tizenhatot az *új szőlőbe* telepítettek át. Január 9-én a *külső szőlő* minden *pasztájából* 4 almafát szedtek ki, mivel közel helyezkedtek el egymáshoz. 40 darabot az ún. *csőszház dűlőbe* telepített át, a *kút dűlő* keleti oldalán pedig 5 fát helyezett el. Január 10-én két napszámos közreműködésével folytatódott az ültetés és a fák kiásása. Január 12-én a 2 hold kiterjedésű, újonnan telepített szőlőbe szilvafákat⁹⁶ raktak az elmúlt években hátrahagyott készletből. Október 31-én kajszibarackot illetve almafákat ültettek.

Ludrovai Tóth István a napló hasábjain mindössze néhány, a gyümölcsfák gondozásához kapcsolódó munkafolyamatról emlékezik meg, amelyek közül említést érdemel a fák tisztítása, a lombkorona hernyóktól történő megszabadítása illetve a permetezés. Utóbbiról egyetlen alkalommal tesz említést, amihez Bíró Sándor 1 kg kékkövet és 1 kg szódát használt fel. A külső, két hold kiterjedésű új ültetésben a fákat agyagos trágyával kenette be azért, hogy a nyulak ne rágják meg a kérget.

A gyümölcsfélék közül a kajszibarack emelkedett ki a termés értékesítését illetően, bár a többiből is jutott eladásra. A naplót olvasva kibontakozik előttünk a birtokon termesztett gyümölcsfajták állománya is, ami a következőképpen alakult:

cseresznye: *piros csongrádi, fekete, kései*

szilva: *magvaváló, nem magvaváló, őszi magvaváló*

őszibarack: *ojtott*

meggy: *spanyol, nagy*

körte: *vajonc, kovács, vilmos, rezes*

alma: *korai befőzni való, csikos őszi, galambka, piros peppi telelő, téli csikos, törökbálint,*⁹⁷ *pogácsa, fontos*⁹⁸

A gyümölcstermésből származó jövedelem döntő hányada a kajszibarackból származott, amit 1903-ban az előző esztendőhöz hasonlóan egy *Berger* nevű,

menyiségi szempontból az alma (20 223 db), a szilva (16 121 db), a meggy (13 493 db), a kajszibarack (8466 db), az őszibarack (7861 db) illetve a cseresznye emelkedett ki. Szegedi Híradó 1865. VII. évf. 50. sz. június 22. 1.; A Magyar Korona országainak mezőgazdasági statisztikája 1897. 283.; Sövényházy Antal 1897. 6–7.

⁹⁵ A vegyes jellegű telepítések mögött elsősorban gazdaságossági szempontok húzódtak meg. Jó termés esetén egységnyi földterületről a kétszintes művelés mellett a haszon szinte megkétszereződött. Für Lajos 1983. 204.

⁹⁶ A csongrádi szilvatermesztésről lásd: Szűcs Judit 2011. 131–154.

⁹⁷ Nagy-Tóth Ferenc szerint régi magyar fajtának tekinthető, amely egész Erdélyben elterjedt. Nagy-Tóth Ferenc 1998. 299.

⁹⁸ Bizonytalan eredetű, bár egyes vélemények szerint magyar származású. Hasonló típusú nyári alma a 16. század közepén már ismertnek számított Franciaországban. Nyéki József–Pethő Ferenc 1984. 67.

grázi kereskedő vásárolt meg. Június 5-én személyesen is megfordult Csongrádon, ahol megállapodtak Ludrovai Tóth Istvánnal a vételárban, ami métermázsánként 22 koronát jelentett. Június 20-án kötötték meg a szerződést, Berger pedig 1000 korona előleget adott. Június 27-én kezdődött a termés szedése először a pusztulásnak indult fákról, július 1-jén pedig az alkalmazottak az egészségesekkel folytatták a munkát. Ludrovai Tóth István a naplóban pontosan rögzítette a kajszibarack mennyiségét annak értékével együtt. Megtudhatjuk, hogy 13 napon keresztül szedték a gyümölcsöt. A Tiszavidék 1903. július 11-ei száma rövid híradást közölt, amelyben arról számolt be, hogy Ludrovai Tóth István fogadást kötött a kereskedővel, aki a kajszibarackot vásárolta meg. A tét az volt, hogy két nap alatt 1000 forint értékben le tudnak-e szedni szállításra alkalmas gyümölcsöt. Július 6-án 50 emberrel 5599 kilogramm, július 7-én pedig 3739 kilogrammot készítettek elő 1027 forint 18 krajcár áron. A fogadást Ludrovai Tóth István nyerte, a 100 forintot pedig felajánlotta a Csongrádon létesítendő „Független Magyarország párti népkör” felállítására.⁹⁹

A gyümölcs szedése idején állandó alkalmazottainak a munkáját napszámok segítették, akik különböző mértékű bérezésben részesültek. A termés átvétele július 19-én fejeződött be, amikor Ludrovai Tóth István elszámolt a kereskedővel, aki a teljes vételárat kifizette a szőlőbirtokosnak. A kimaradt barack mázsáját 20 koronáért egy kecskeméti kofa vásárolta meg, aki 690 kilogrammot vett. Július 23-án egy Schwarz nevű személy 50 kilogrammot vitt a termésből.

A Csongrádi Lap 1903. évi 29. számában Klein Miksa, a grázi kereskedő megbízottja a hirdetések rovatban a következő híradást tette közzé, amelyben méltatta a Ludrovai birtokról származó gyümölcsöt: „*Alulírott tekintetes Ludrovai Toth István mérnök úr Erzsébet szőlőtelep birtokán termett ez évi kajszin barackjának métermázsáját huszonkét koronáért megvettem. Összesen átvettem 37022 kilót, vagyis 370 métermázsát és 22 kilót, azért fizettem készpénzben 8144 koronát és 84 fillért. Ez alkalommal teljes megelégedésemet és elismerésemet nyilvánítom ki: az óvatos leszedés és pontos átadásért, a barack ritka szépségéért és jóságáért, a nagyszorgalmú termelő és finom műveltségű, előzékeny természetű úr irányában.*”¹⁰⁰

Június második felében *spanyol* illetve *nagy meggyet* értékesítettek, június 23-án pedig Ludrovai Tóth István vasúton *piros és fekete befőzni való cseresznyét* küldött egy Lajos nevű személynek. Július 21-én *fontos, Túri-féle* illetve *befőzni való kisalmát* szedtek. Augusztus közepén *vajonc* illetve *kovács körtét* értékesítettek, amelyeknek egy részét Kecskemétre szállították a vásárlók. A gyümölcs szedését és áruba bocsájtását az alkalmazottak végezték, akik a termésből származó bevételnek egy meghatározott részét engedték át Ludrovai Tóth Istvánnak. Augusztus 13-án Bíró Sándor az *öreg szőlőben* 1 métermázsza *vajonc körtét* szedett, amit 20 koronáért értékesített. A körtéből augusztus végén, szeptemberben, sőt még október elején is jutott eladásra. Augusztus 17-én szedték le a *vilmos körtét* félérett állapotban, mert Ludrovai Tóth István megítélése szerint csak akkor fo-

⁹⁹ Tiszavidék, 1903. XIV. évf. 28. sz. július 11. 3.

¹⁰⁰ Csongrádi Lap, 1903. XIII. évf. 29. sz. július 19. 4.

gyasztható, ha nem a fán sárgul meg. Augusztusban és szeptemberben több alkalommal értékesítettek a birtokról almát, amelynek egy részét Szentesre illetve Kecskemétre szállították. A szőlőparcellákon őszibarack is termett, amelyből szeptember 6-án 3 korona 92 fillér bevétel származott. December 16-án Szentesre különböző fajta almákat (pl.: *pogácsa* stb.) szállítottak kosarakban, amelyeket nem sikerült megfelelő áron értékesíteni. *Forgács Sándor* egy *Fekete* nevű fuvarossal vitte át az árut, ami az alma mellett aszalt almát, szőlőt illetve hat véka diót is magában foglalt.

A hullott, értékesítésre alkalmatlan termésből pálinkát készítettek, amit az alkalmazottak főztek ki. Július 31-én párolták le a kajszibarackból készített cefrét, amiből Ludrovai Tóth Istvánt 29 és 4/10 liter pálinka illette meg, Bíró Sándor 5, Forgács Sándor pedig 3 és 6/10 litert kapott. Eperből is készült pálinka, amit Bíró Sándor július 11-én feléből főzött ki. Ő adta a fát és a főzetési díjat, Ludrovai Tóth Istvánt 8 és ½ liter illette meg a párlatból.

Szőlőtermesztés

A birtokon folytatott gazdálkodás legfontosabb alappillére a szőlőtermesztés volt, amely jelentős munkaerő-ráfordítást, pénzügyi befektetést igényelt, ugyanakkor komoly bevételi forrást is jelentett. Nem sokat tudunk a művelési eljárásokról, hiszen a napló vezetése nem az egyes munkafolyamatok bemutatására, jellemzésére, hanem a gazdálkodás menetének dokumentálására irányult. A szőlőmunkák szüksézávú jellemzésének sorából egyes egyedül a különböző betegségek elleni védekezés jelentett kivételt. A permetezésről (permetlé összeállítása, felhasználás alapanyagok mennyisége) a naplóíró részletesen beszámol, aminek a háttérben feltehetőleg az húzódhat meg, hogy a permetszerhez szükséges anyagfeleségek beszerzése kiadással járt, amit rögzítésre érdemesnek ítélt.

A birtokon termesztett szőlőfajták

A Ludrovai birtokon a bor- és a csemegeaszőlők egyaránt előfordultak, amelyek közül az első csoportot képviseli a *bogdányi*, az *ezerjő*,¹⁰¹ a *rózsaszőlő* és a *kadarka*, a másodikba pedig a *fehér* és a *piros sasza* illetve a *passatutti*¹⁰² tartozik. A fajtaszerkezet összetettnek mondható, amely tükrözi a korabeli viszonyokat, másrészt pedig jelzi az új fajták elterjedésének az irányait.¹⁰³ Ludrovai Tóth

¹⁰¹ Egyes vélemények szerint a fajta a 19. század második felében terjedt el a Felső-Duna mentéről, amelyet a móri kapucinusok hoztak Magyarországra. Németh Márton 1967. 85.

¹⁰² A megnevezés (mindent felülhaladó olasz eredetű fehér muskotály) reklámcélokat is szolgáló alkalmi fantáziánévként honosodott meg. Egyesek Salomon ampelográfus magoncának tartják, mások viszont úgy vélik, hogy a *muscat lunel* és a *chasselas blanc* keresztezéséből származik. Rácz János 1997. 87.

¹⁰³ A szőlészeti szakemberek az Alföldre a 19–20. század fordulóján a már bevált fajtákat, a *fehér* és a *fekete kadarkát*, a *kövidinkát*, a *fehér dinkát*, a *magyarkát*, az *erdei* vagy *fehér bakatort*, az *ezerjót*, a *mézes* és *mustos fehérét*, a *szerémi zöldet*, a *rakaszőlőt*, s mellettük még néhány kevésbé közismertet: a *passatuttit*, a *Kossuth Lajost* és a *kecskecsöcsű-féléket* ajánlották termesztés céljából. Für Lajos 1983. 151.

István előrelátására és újító szemléletére vall, hogy tudatosan próbált saját birtokán olyan fajtákat meghonosítani, amelyekből termőre fordulásuk után szép hasznot remélt. Felismerte azt, hogy az Alföldre jellemző, hagyományos fajták helyett érdemes a *saszla*val foglalkozni, amely csemegeszőlőként értékesítve komoly bevételi forrást jelenthet.¹⁰⁴ Nem tekinthető véletlennek, hogy Zalaszentgrótról, Németh Zsigmondtól 5000 darab *saszla* vesszőt vásárolt, amelyek a szállítási díjjal együtt 35 korona kiadással jártak.¹⁰⁵

A *saszla* Szentesen már az 1860-as évek elején feltűnt *Oroszi Miklósnak* köszönhetően, aki saját tanyáján mintegy 100 fajta csemegeszőlőt, 60 fajta körtét, 40 fajta almát, 30 fajta őszi-, 6 fajta sárgabarackot, meggyet és cseresznyét, valamint 8 féle szilvát ültetett. 1861-ben kiállítást is szervezett, ahol Szentese város lakosságának bemutatta a különböző szőlő- és gyümölcsféléket. A fajtát ekképpen jellemezte: „Ezen faj szőlők az értelmes és szorgalmas francia kertészeti ipar nyerevényei, de alföldünk éghajlatát nagyon szeretik, mert bár tőkéjük élénksége csak közepszerű, de termékenységre nézve minden más fajknál elébb valók. Közös jellemvonásuk az, hogy vesszeik könnyen gyökereznek, és így könnyen lehet őket szaporítani.”¹⁰⁶ A *saszla* 1878-ban tűnt fel Kecskemét környékén, amikor id. Csókás József javaslatára a Kecskemétvidéki Gazdasági Egyesület Nagykanizsáról, Dr. Tersánszky József szőlőtelepéről a városba hozatta. A szerző szerint mind a fehér, mind a piros változat az 1880-as években igen keresett szőlőfajtának számított, métermázsája akár 18–22 forintért is elkelt. 1888-ban Csereklyei Károly a Kecskemétvidéki Gazdasági Egyesület titkára külön munkát szentelt széles

¹⁰⁴ A Csongrádi Újság 1907. évi 34. számában napvilágot látott tudósítás is alátámasztani látszik azt, hogy Ludrovai Tóth István fontos szerepet játszott a csemegefajták elterjesztésében illetve termesztésük megalapozásában. A birtokról a szőlőt Berlinbe szállították, amiért a kereskedő métermázsánsként 30 koronát fizetett. Csongrádi Újság, 1907. V.évf. 34. sz. augusztus 25. 2.

¹⁰⁵ A fajtát Magyarországon a 18. században Fábíán József tótvázsonyi református prédikátor honosította meg. Görög Demeter érdemeinek elismeréséért azt javasolta, hogy nevezzék el *Fábíán-szőlőnek*, amit a tudományos közvélemény végül nem fogadott el. Valamennyi változata egy őstől származik, amelyik valószínűleg Kis-Ázsiából, más felfogások szerint pedig a Macontól 12 km-re fekvő Chasselas helység környékéről terjedt el. Mások viszont azt tartják, hogy Dél-Franciaországban, Cahors környékén található az őshazája, ahonnan I. Ferenc vagy IV. Henrik hozatta Fontainebleau-ba. Egyes vélemények szerint a fajta a Közel-Keletről vagy Egyiptomból származik, mások viszont a svájci eredet mellett kardoskodnak. Franciaországban a *chasselas doré* vagy *arany chasselas* (*saszla*) a legelterjedtebb étkezési szőlő, hiszen 2000-ben több mint 3000 hektáron termesztették. Németországban *weisser gutedel* néven ismerik, és több mint 1000 hektáron művelik. Ismeretes Ausztriában is, ahol *moster* és *wälscher* néven tartják számon, de nem termelik széles körben. Romániában, Moldovában és Ukrajnában, Észak- és Dél-Olaszországban (*marzemina bianca*), Észak-Afrikában és Chilében is megtalálható. A *fehér* és a *piros saszla* telepítését Maurer János is ajánlotta, mivel úgy vélte, hogy a fajta a nyári és az őszi szárazság ellenére a homokon szépen díszlik. Kozma Pál 1968. 257.; Kozma Pál 1968. 357.; Robinson, Jancis 2006. 158.; Maurer János 1905. 219.

¹⁰⁶ Oroszi Miklós 1871. 28.

körü elterjesztése érdekében, amelyben termesztésének az előnyeit a következő módon mutatta be: „*A piros gyöngyszőlő kitűnő szép színe miatt felette keresett a kereskedésben, pedig koránt sincs olyan jó, olyan kedves zamatú, mint a fehér ropogós gyöngyszőlő; ez az előbbinek sárgás színű változványa, ropogós elnevezését talán onnan nyerte, mivel ujjal összenyomva roppan, és leve ki nem csordul, mely tulajdonságát húsossága okozza, s ez képesíti ismét a hosszú úton való szállításra. Mindkét faj már augusztus hó első felétől kezdve érik, s innen túl minden más napon lehet azt szedgetni és piacra vinni, a kereskedők lesik, várják. Jellemző sajátosságuk még egyebek mellett az is, hogy félérett állapotukban is élvezhető, akkor sem savanyúk. És e tulajdonukkal birnak a gyöngyszőlőfajok egyebek felett kiváló előnnyel, mivel utóbbiak csupán teljes érettségükben lévén alkalmasok a piacra vitelre, érési idejük a gyöngyszőlőkétől annyira hátra esik, hogy mire a közönséges szőlők elkezdenek érni, azon időre a gyöngyszőlők elfogynak, illetőleg piacra vitelük idejének be kell szűnni, ellenkező esetben azok árát letörik.*”¹⁰⁷

Telepítési és szaporítási eljárások

1903-ban Ludrovai Tóth István több alkalommal telepített szőlőt.¹⁰⁸ Január 5-én az ún. *csőszház dűlő* végénél 3 *pászta*¹⁰⁹ kiterjedésű területen napszámosok illetve saját alkalmazottai dolgoztak, akik valamilyen kékfajta sima vesszőit ültették. Január 7-én tovább folytatták a munkát, amelynek során kék szőlő mellett *fehér bogdányit*, *rózsaszőlőt* és *fehér saszlát* telepítettek. Az ültetés második üteme március hónapához kapcsolódik, amikor megérkezett Csongrádra Zalaszentgrótról a Ludrovai Tóth István által vásárolt 5000 darab *chasselas croquant* vessző, amelyeket vízzel teli kádakba állítottak, majd március 10-én feltisztítottak. Az 5000-ból 3000 első, 1200 másodosztályú illetve 705, 3–4 szemes, oltásra alkalmas szaporítóanyagot nyertek, amit 100 darabonként homokba raktak. Március 12-én Ludrovai Tóth István 200 szálát 4 koronáért Nagy Pál Imrének adott el, de így is maradt elegendő. Március 14-én ½ holdat ültettek be 2000 sima *piros saszla* vesszővel,¹¹⁰ a *parti szőlőben* pedig a kipusztult tőkét pótol-

¹⁰⁷ Cserekyei Károly 1888. 9–10.

¹⁰⁸ A sima vagy nyers vesszőnek minden előkészítés nélküli ültetése már a 19. század elején is szakszerűtlen eljárásnak számított. Igényesebb technikának minősült az ún. *talpas vesszők* alkalmazása, amelyeket szélvédett helyen félig beástak a földbe, majd néhány hét múlva gyökérkezdemények jelentek meg a talajfelszín alatt elhelyezkedő rügyeken. 1865-ben Csongrádon is alapvetően extenzívnek mondható telepítési eljárásokat alkalmaztak, habár a talajt 2 és ½ *láb* mélységben megfordították. Gyökeres vesszőt nem használtak, emiatt kedvező időjárás esetén is csak *foldozással* illetve *döntéssel* tudtak teljes mértékben termőre forduló ültetvényeket létesíteni. Szegedi Híradó, 1865. VII. évf. 49. sz. június 18. 1.; Égető Melinda 2001a. 550., 552.

¹⁰⁹ A szőlőterület kisebb darabja, amely nem jelentett meghatározott nagyságú területet, habár történtek kísérletek az egységesítésére. Égető Melinda 1982. 100.

¹¹⁰ A Duna-Tisza köze homoki területein illetve a kötöttebb talajokon is rendszerint T-alakú munkaeszközöket alkalmaztak, amelyek készülhettek teljes mértékben fából

ták. A Zalaszentgrótról származó szőlővesszők egy részét a korábban telepített ültetvények átoltására használták fel, amelyeket a művelet elvégzését megelőzően elő kellett készíteni. Április 1-jén délelőtt az alkalmazottak végeztek a *külső szőlőben* elhelyezkedő nagy lugas oltásával, délután viszont a hideg időjárás miatt a vesszőket faragták. Április 2-án a *fehér* és a *piros sasza* mellett *bogdányit* illetve *rózsa tökszőlőt*, április 3-án valamilyen kék fajtát, a *parti* 2 és ½ holdas ültetvényen pedig a „rossz” szőlőket oltották. Április 4-én *rózsa tökszőlővel* próbálkoztak, de az oltást nem tudták befejezni, mivel nem jutott elegendő vessző, ezért 1904-re halasztották a munkát.

Ludrovai Tóth István 1905-ben a Szőlőszeti és Borászati Lap hasábjain telepítési tapasztalatairól is beszámolt, igyekezett ugyanis ráirányítani a figyelmet arra, hogy az 1 méter távolságra ültetett tőkék csakis a csapadékban gazdag esztendőben hoznak bő termést, az aszályos években ezzel szemben „lesülnek”.¹¹¹ Éppen ezért a 20 hold kiterjedésű szőlőültetvényét 1 méterről lecsökkentette 75 cm-re.¹¹² A csongrádi szőlőbirtokos a szaklap olvasóinak a következő telepítési módszert ajánlotta: „*Akik jó szőlőt akarnak létesíteni azoknak ajánlom, hogy a beültetendő területből egy és fél méter mélységig az agyagot hordassék ki; ültetés be a legkomiszabb cigány-szőlővel, negyedik évben földben oltassák be, amilyen szőlőfajt termelni akarnak azzal, reá két évre döntsék el 75 centi tőketávolságra. Egy ilyen szőlőre, jó művelés és csapos rendszer mellett 50 évig semmiféle gondja az ültetőnek vagy birtokosnak nem lesz. (...) Különösen a csemegefaj szőlőknél csakis földben oltással kell azokat szaporítani, mert ha azokból sima vesszőt ültetünk, 4–5 évre a töve a töke mellett kifelé nő a földből és 8–10 évre elveszíti termőképességét.*” Ludrovai Tóth István naplójában egy alkalommal tesz említést arról, hogy a szőlővesszőket 1 méter távolságra ültették egymástól, ami ellentmondani látszik a szaklapban kifejtett véleményének.

Úgy tűnik, hogy Ludrovai Tóth István a bizonytalan eredményt hozó, korszerűtlen eljárásnak minősülő sima vesszők telepítése mellett már nagy mennyiségben próbálkozott a szaporítóanyag gyökereztetésével, ami biztosabb eredményhez vezetett. Az 1904-es évre a birtok különböző pontjain 29 550 darab vesszőt raktak el ebből a célból, amelyek *fekete kadarkából, ezerjóból, rózsatökből, bogdányi fehérből* illetve *passatuttiból* tevődtek össze.

Ludrovai Tóth István nagy gondot fordított a telepítés előtt a talaj megfelelő előkészítésére, ami magában foglalta az agyag kitermelését is. Esetenként a fordítás mélységét is meghatározta alkalmazottai számára, ami rendszerint négy *suk-*

csapolásos technikával. Elterjedtek olyan fűrők is, amelyeknek a lyukasztásra szolgáló függőleges szárát vasból alakították ki. Égető Melinda 2001a. 552.

¹¹¹ Kertész László meglátása szerint az 1860-as évek közepén a szőlőtőkék és a sorok nagyon közel helyezkedtek el egymáshoz, ezért a szőlő gyökerei összefonódtak, ami az ültetvények kipusztulását eredményezte. Szegedi Híradó, 1865. VII. évf. 49. sz. június 18. 1.

¹¹² Maurer János szerkesztői megjegyzésében viszont azt hangsúlyozta, hogy Ludrovai Tóth István jobban járt volna akkor, ha az átalakításra fordított pénzösszeget inkább trágyát vásárol.

*kot*¹¹³ jelentett. Azt is kikötötte, hogy az agyagot meghatározott helyre kell szállítani. A fordításért területi egységenként, azaz négyszögölenként fizetett a munkát végző személyeknek. A talaj előkészítését a gazdasági év különböző szakaszaiban végezték, mivel a naplóban január, március, augusztus, október, november és december hónap folyamán szerepelnek a munkafolyamatra vonatkozó bejegyzések.

A hiányok pótlása illetve oltás céljából a birtokon a *döntés*¹¹⁴ névvel illetett eljárást alkalmazták, amelyeket elsősorban a magas művelésű szőlőlugasok esetén említ a naplóíró.¹¹⁵ Április 25-én fejezte be Bíró Sándor az *öreg szőlőben* a dűlő út felől elhelyezkedő nagy lugas, április 27-én pedig elkezdte a fél *pászta* kiterjedésű *piros sasza* oltványok *eldöntését*. Május 1-jén újabb lugas került sorra. Október 29-én Palásti az ún. *Kis szőlőben* döntött, amit december 4-én fejeztek be az alkalmazottak. Június 17-én az *öreg szőlőben* Bíró felügyelete mellett a *döntés* céljából meghagyott feleresztéseket kötözték.

Szaporítás illetve értékesítés céljából ősszel a tőkékről vesszőt gyűjtöttek, amelyeknek egy részét elültették, hogy gyökeret eresszenek. Olyanokról szedték, amelyek valamilyen kedvező tulajdonságuk miatt kitűntek. A tőkéket ronggyal jelölték meg azért, hogy könnyen felismerhessék azokat a szüret után. 1904-re telepítés céljából az *öreg szőlőben* 2500 darab *fekete kadart*, a *kis szőlő* mellett 2000 darab *passatuttit*, a *Külső kútnál* pedig 7900 darab *fekete kadart*, 14450 darab *ezerjót*, 1500 darab *rózsatők* illetve 1200 darab *bogdányi fehérét* raktak le. Ifjabb Riger István csépai birtokos 10 000 darab *ezerjő* vesszőt vásárolt, amiért 100 koronát fizetett. 30-at adott előlegebe, 20-at küldött postán, a maradék 50-et pedig az őszi szállításkor adta oda. Szüret után láttak hozzá a kipusztult tőkék pótlásához, amit *foldozásnak* neveztek.

Úgy tűnik, hogy az oltást a Ludrovai birtokon elsősorban a nem megfelelően termő vagy valamilyen más negatív tulajdonsággal rendelkező fajták lecserélése céljából alkalmazták. Április 3-án *fekete szőlőt*, április 4-én pedig *rózsa tőkészőlőt* illetve *bogdányi fehérét* oltottak. Március 23-án a naplóíró az átoltott tőkék számát (118 darab) is pontosan feltüntette. Esetenként a munkamegosztásról is információkat nyerhetünk, mivel Ludrovai Tóth István április 3-ára vonatkozóan feljegyezte, hogy a 3 oltó ember előtt valaki a tőkéket ásta ki.

¹¹³ Egy *sukk* a két ököl és az egymás felé fordított, összeérő két hüvelykujj együttes hosszával egyenlő.

¹¹⁴ A szőlőnövénnyel vegetatív szaporításának többféle technikája alakult ki, amelyek közül a tőkehiányok pótlására kétféle gyakorlat vált ismertté. A *bujtás*, *bojtás*, *bujtatás* során a kipusztult szőlő helyére egy árokba vesszőt húztak, amit földdel borítottak. A *döntés* a pótlás mellett a növény fiatalítására szolgált. A két módszer elnevezését illetően nemcsak az általam vizsgált települések némelyikén, hanem más szőlővidékeken is nagy a terminológiai bizonytalanság, amely abban érhető tetten, hogy felcserélődik egymással a két eljárás neve. Égető Melinda 2001a 549.

¹¹⁵ Kertész László szerint a magas művelés a csemegeszőlők termesztéséhez kapcsolódott. Szegedi Híradó, 1865. VII. évf. 49. sz. június 18. 1.

A szőlőtermesztéshez kapcsolódó éves munkafolyamatok

A Ludrovai birtokon alkalmazott művelési eljárások áttekintését érdemes a minden esztendőben elvégzett munkákkal folytatnunk, amelyek szinte teljes mértékben behálózták az évet. A tőkét földdel fedték be azért, hogy megóvják a

szükszavúan számolt be mindkét tudunk csak meg, hogy a takarást március elején került sor. utalást arra, hogy utóbbit nő vincellér felesége, aki március 6-
féréje a metszéssel foglalatosko-

A vesszők kurtítását március vincellérek végezték a nyitással Ludrovai birtokon alacsony hiszen a naplóban számos szőlőlugasokról, amelyeket Tóth István az általa gyakorolt Borászati Lap hasábjain között a kopasz fejmetszést¹¹⁷ lehetősége nyílt megismernednie követésére nehezen tudta rábírní személyeket fogadott fel, akik ké-
képesnek bizonyultak alkalmazni hogy 1905-re az egész csongrádi féle metszsmódot követték.¹¹⁹ sajtóban, „A csongrádi szőlők

rügyeket a fagyok kártételétől. Tavasz-
szal viszont a metszést megelőzően a szőlőt kibontották. A naplóíró igen munkafolyamatról, mivel annyit január 2-ig befejezték, a nyitásra pedig Egyetlen egy esetben találhatunk végezte, mégpedig Bíró Sándor, részes
án bontotta ki a tőkét, miközben dott.

első felében a napszámosok és a párhuzamosan illetve azt követően. A illetve magas művelést alkalmaztak, alkalommal említést történik olyan eldöntöttek vagy átoltottak.¹¹⁶ Ludrovai metszési eljárásokról a Szőlőszeti és megjegyezte, hogy 1880 és 1890 alkalmazta, Olaszországban azonban a csapos technikával, amelynek szőlőmunkásait, éppen ezért olyan

azt a gyakorlatban is.¹¹⁸ Úgy vélte, határban a szőlőbirtokokon a Maurer-Ludrovai Tóth István 1903-ban a helyi *jövője*” címmel közzétett írásában¹²⁰ a

¹¹⁶ A szőlőterületeken a lugasosan nevelt szőlőtövek élőfára futtatott formában és lécvázakon a tőkés ültetvényekkel vegyesen helyezkedtek el. Égető Melinda 1993. 148.

¹¹⁷ Keleti Károly adatai szerint a Dél-Alföldön a tiszta fejmetszést alkalmazták széles körben, majd a 19–20. század fordulójától terjedtek el a csapos technika különböző változatai illetve a szálvesszőzés. Az Alföldön a 19. század közepe előtt is megkülönböztették a fejművelésű vagyis tőkés illetve a lugasos szőlőt. Széles körben ismerték a kopasz fejmetszést, amit *simára metszésnek* neveztek. A csapos technika rövid csapokkal illetve szálvesszővel kiegészülve fordult elő. Égető Melinda 1993. 148.; Für Lajos 1983. 156.

¹¹⁸ Kertész László megítélése szerint Csongrádon a talajadottságok nem tették lehetővé a csapos metszés alkalmazását, mivel a „székes”, heves homok a töke kipusztulásához vezetett. Szegedi Híradó, 1865. VII. évf. 49. sz. június 18. 1.

¹¹⁹ Maurer János a „*Szőlő helyes metszése*” című munkájában részletesen bemutatta azt a váltócsapos metszési eljárást, amely nem a termő-, hanem a tartalékcsapok kialakítására helyezte a hangsúlyt. Utóbbiak száma a töke termőképességéhez igazodott. Maurer János 1905. 169–170.

¹²⁰ Tiszavidék, XIV. évf. február 15. melléklet

megfelelő metszési eljárások alkalmazásának hiányát tartotta a helyi szőlőművelés egyik hátráltató tényezőjének. Megítélése szerint a helytelen kurtítási technika két éven keresztül is éreztetheti hatását, azaz negatívan befolyásolhatja a termés mennyiségét. A helyes metszésmodot a következőképpen próbálta bemutatni: „... minden tőkén kell egy-két szemes, két éves kan csapat, két egy szemes, egy éves kancsapat és az idei vesszőből meghagyandó egy idei két szemes csap, melyen nevelni kell ez évben a jövő évre való jó termőképessé két szál vesszőt. És ezeket a tőke oldalain körül úgy kell körben nevelni, hogy a tőke meg ne düljön és arányosan fejlődjék” 1902-ben öt vincellér mintegy 45 napon keresztül, március 1-jétől április 20-áig metszette a 33 kat. hold kiterjedésű szőlőbirtokot. Ludrovai Tóth István szerint a korán elvégzett munka biztosabb termést eredményez, felhívta ugyanakkor a birtokosok figyelmét arra, hogy a „zölden” történő kurtítás túlzottan kiaknázza a tőkéket. Próbálta ösztönözni a csongrádi szőlősgazdákat arra, hogy látogassanak ki erzsébeti birtokára, ahol 1903. március 2-ától vették kezdetüket a metszési munkálatok, amelyeket az érdeklődőknek lehetőségük nyílt a helyszínen megfigyelni és elsajátítani. A napló bejegyzései mindezt alátámasztani látszanak, mivel március 2-ára vonatkozóan azt olvashatjuk, hogy Forgács Sándor két napszámossal együtt kezdte el a munkát. A metszés alkalmával levágott vesszőket kényükbe rakták, amelyeket kazlakban halmoztak fel. Ludrovai Tóth István részletes kimutatást készített a venyige mennyiségéről is, amelyből alkalmazottain kívül a csősz is részesült.

A késő tavaszi fagyok ellen füstöléssel¹²¹ próbált védekezni, ami Ludrovai Tóth István megítélése szerint hatásos eljárásnak bizonyult. Naplójában fontosnak tartotta feljegyezni azt, hogy 1902-ben április 24-e számított kritikus időszakként ebből a szempontból. 1903-ban április 18-án hajnali két órától reggel hatig tüzeltek az egész szőlőbirtokon. Ludrovai Tóth István pedig arra az elhatározásra jutott, hogy a jövőben a tüzelőanyagot április 15-étől kupacokban, 50 öl távolságra elő kell készíteni. Április 19-én is úgy tűnt, hogy védekezni kell a lehülés ellen, de reggelre az időjárás megenyhült, emiatt a füstölés nem vált szükségessé. A *külső szőlőbe* egy kocsi venyigehulladékot illetve trágyát hordatott, amit kint hagytak tartalékba szükség esetére.

A kacsok és az alsó hajtások eltávolítása május 25-én vette kezdetét, a *tetejezésre*, vagyis a hajtások visszavágására pedig június közepén került sor. A kötözést, azaz a szőlővesszők rögzítését június 16. és 18. között, valamint július 4-én és 11-én végezték.

A szőlők megművelésben kitüntetett hely illette meg a talajmegmunkálást, amely a 19–20. század fordulóján alapvető változásokon ment keresztül, mivel speciális kaptípusok jelentek meg, és terjedtek el széles körben, ugyanakkor átalakult a munkavégzés rendje is. A naplóban a kapálás és a *karaszolás* terminusa élesen elválik egymástól, ami arra utal, hogy alapvetően más típusú talajműve-

¹²¹ Az eljárás hatékonyságát a 18. századi európai szőlészeti szakirodalom felkarolta és elismerte a korábban alkalmazott harangozással és mozsárgyú sütogetéssel szemben. Az Alföldön a fagyok ellen füstöléssel történő védekezést a bizonytalan eredmény mellett gátolta a tüzelőhiány is. Csoma Zsigmond 1994-95. 194.; Für Lajos 1983. 168.

lési technikákról beszélhetünk. Amíg előbbi a szőlőföld mélyebb átforgatását jelenthette, addig utóbbi inkább a gyomirtásra, a talaj felszíni rétegeinek a megmunkálására irányult. Számuk hűen tükrözi a birtokon alkalmazott termesztési eljárások korszerűségét, hiszen a Forgács Sándorral kötött megállapodás három alkalommal elvégzendő kapálást és kétszeri *karaszolást* tartalmaz. Ludrovai Tóth István külön névvel illetve az *érés alá kapálást*, illetve a *szüretre karaszolást*, jelezve ezzel is a talajmunkák sorában elfoglalt helyüket és szerepüket. Alkalmanként Ludrovai Tóth

István 8–9 napszamos munkáját is igénybe vette, akik meghatározott bérezésben részesültek. A naplóban több alkalommal találkozhatunk a szőlőtámaszok¹²² alkalmazásával, ami elsősorban az új telepítésű, fiatal vagy *döntéssel* szaporított ültetvények kapcsán szerepel. A karók leverését, rögzítését rendszerint napszamosok végezték. Ludrovai Tóth István júliusban nagy mennyiségű támaszt vásárolt hitelbe az Eszes malomból. A naplóból nem derül ki, hogy a birtokon mennyire tekinthető általánosnak a szőlőkarók alkalmazása.

A filoxeravésszel közel egy időben fellépő *peronoszpóra* elleni védekezés a korabeli szőlészeti-borászati szakirodalom egybehangzó véleménye szerint a homoki területeken az 1890-es években kezdődött. A Ludrovai birtokon 1903-ban a szőlőültetvényeket több alkalommal permetezték rézgálic, szóda és víz keverékéből összeállított permetszerrel, amivel a termést illetve a leveleket igyekeztek megóvni a betegség kártételétől.¹²³ A védekezés első szakasza május 7-én kezdődött, melynek során 1 ½ százalékos oldattal borították be a hajtásokat. A második permetezést június 2-án, a harmadikat pedig július 13-án kezdték el. Úgy tűnik, hogy a permetszer erősségét június közepén már 2 százalékosra növelték. Ludrovai Tóth István a védekezéshez szükséges alapanyagokat (250 kg kékkő, 250 kg szóda) egy Schwarz nevű kereskedőtől szerezte be, amelyeket egy augusz-

¹²² Az alföldi ültetvények a 19. század végéig túlnyomórészt karózatlanok voltak, habár a forrásokban időnként fel-felbukkannak a szőlőtámaszok. Azokhoz a tőkékhez tettek karót, amelyek ezt feltétlenül megkívták, mint például a szálvesszőre vagy a következő évi döntéshez metszetlenül hagyott szőlők. A szőlészeti szakemberek a 19. század vége felé egyre inkább hangoztatták a karózás szükségességét, amely ugyan növelte a telepítés költségeit, ám nélkülözhetetlennek bizonyult a több és jobb termés eléréséhez. Égető Melinda 1993. 149.; Für Lajos 1983. 154.

¹²³ A réztartalmú védekező szerek a szőlőbetegségek közül a *peronoszpóra* és a *szőlőorbánc* ellen bizonyulnak hatásosnak. A tiszta rézgálic oldat erősen savas hatása miatt a zöld növényrészeket megperzseli, emiatt a permetezéshez mésszel vagy szódával közömbösített formáját használják, amit *bordói* vagy *burgundi lének* neveznek. Sántha László 1934. 7.

tus 15-én lejáráó váltó fejében vásárolt meg. A permetezést alkalmazottai végezték permetezőgépek segítségével, amelyeknek a számát időnként feltüntette a napló hasábjain. Egy alkalommal említést tett a Vermorel-típusú szerkezetéről¹²⁴ is, amelyet Majorcsik Józsefnek adott el július 29-én. A permetszert hordókban keverték össze, amelyeknek az űrtartalmát egy alkalommal jegyezte fel. Június 12-én egy 2 és ½ hektoliteres edényt használtak erre a célra, amelyben 5 kilogramm kékkövet, 5 kilogramm szódát és vizet vegyítettek.

Az ültetvények trágyázását Ludrovai Tóth István nem alkalmanként, a gyengén fejlődő vagy nem megfelelő művelés miatt pusztulásnak indult tőkék feljavítása céljából végezte, hanem tervszerűen igyekezett a talaj javításáról gondoskodni.¹²⁵ December 21-én fejezték be a trágya kihordását, amelyet a *Szelhoffer Józseftől* vásárolt lovas kocsival szállítottak a helyszínre. A naplóban olvasható bejegyzésből kitűnik, hogy a talajjavítás csak bizonyos birtoktesteket illetve parcellákat érintett, ami feltehetőleg összefügg a rendelkezésre álló trágya mennyiségével. Ludrovai Tóth István megjegyezte, hogy 1904-ben az *öreg szőlő* Hajdú felőli részével folytatják a talaj javítását. A trágyát a tőkék közé talicskával hordták, amit január 19-én és 20-án végeztek az alkalmazottak.¹²⁶

A Ludrovai birtokon is komoly gondot okozott a homok megkötése, ezért január 17-én az új ültetésű szőlő Tisza felőli oldalán minden *páasztára* egy kocsi szálas trágyát hordatott, ami megakadályozta a szelek pusztítását.¹²⁷

¹²⁴ A szerkezet alkalmazásainak előnyeiről a helyi lapok is beszámoltak: „A legtükétebb permetező készülék ez idő szerint a Vermorel-féle <Éclair> permetező, mely Bpesti Szávoszt Alfonsnál 24 forint kapható. A Vermorel-féle permetező készüléknek azon előnye van, hogy a folyadékot valószínűs köd-felhő alakban lövelli ki és pedig tetemes magasságba; ennél fogva rövid idő alatt, aránylag nagy területet bele lehet permetezni vele.” Csongrádi Lap, 1891. I. évf. 29. sz. augusztus 23. 2.

¹²⁵ Az Alföldön a szőlők trágyázása egészen a 19. század végéig nem volt szokásban. A gyakorlat nem úgy jelenik meg, mint rendes, meghatározott ciklusokban ismétlődő munkafolyamat, hanem az elhanyagolt, elparlagosodott szőlők jó karban tartásának egyik módszere. A trágya hiánya állandó problémának bizonyult, emiatt egy-egy parcella soronként, esetleg tőkéenként való feljavítása több évet is igénybe vehetett. A szakemberek a homoki szőlőtermesztés egyik alapfeltételének tartották a rendszeres talajerő-pótlást, amelynek elvégzését három évenként tartották ideálisnak. A mennyiségekről viszont megoszlottak a vélemények. Miklóstelepen 3 esztendőnként került sor holdanként 10–12 mázsa szárított sertétrágya szétterítésére és bedolgozására, ami jócskán elmaradt az ideálisnak tartott 100–120 mázsától, de így is kiemelkedett a térségben alkalmazott gyakorlatból. Égető Melinda 1993. 151.; Pintér János 1978. 156.

¹²⁶ Az alföldi szőlőültetvényeken a talajerő-pótlás fő alapanyaga az istállótrágya volt, amelynek a mennyisége és minősége szoros összefüggésben állt az állattartás jellegével. Für Lajos 1983. 161–162.

¹²⁷ A talajadottságok következtében a birtokosok a homok megkötéséről is gondoskodtak, mivel a viharos erejű szél hatalmas károkat okozhatott. A fiatal ültetvényeken egyrészt meg kellett akadályozni azt, hogy elhordja a homokot a vesszők közül, másrészt pedig azt, hogy megfojtsa a rügyeket. Leggyakoribb anyagai közé a szalma, a törek, a szalmás trágya, a rözse, a gallytörmelék és a venyige tartozott. Nem volt elegendő szétteríteni a homokon, hanem be kellett nyomkodni a talajba, amit ásóval vagy erre a célra alkalmas

A szőlőtermés értékesítése és feldolgozása

A termés egy részét, főként a *saszlát* étkezési céllal értékesítették, amiből több alkalommal Szentesre illetve Kecskemétre szállítottak. 1903-ban a csemege-szőlő szedése és áruba bocsájtása augusztus végén kezdődött, amikor a *fehér* és a *piros saszla* megérett. Az *ezerjő* fürtjeinek egy részét is értékesítették, amit feltehetőleg étkezési célra fordíthattak, de elképzelhető az is, hogy a vevő a termésből kisebb mennyiségű bort készített. Szeptember 10-én borszőlőt vittek Szentesre, másnap, vagyis szeptember 11-én egy szentesi asszony 22 kilogramm fekete szőlőt vásárolt. A termést az alkalmazottak vitték a helyszínre vagy a kereskedők, kofák személyesen jöttek el az áruért.¹²⁸

A szőlőből eredő bevétel nagy része 1903-ban két zsidó vallású huszti lakossal kötött szerződésből származott, amelyben azt rögzítették, hogy az egész termést megvásárolják kóser bor készítése céljából.¹²⁹ Szeptember 17-én egy Schwarz nevű személy hozta magával a vevőket, akik Ludrovai Tóth Istvánnak 100 korona foglalót adtak, amit másnap ezerre egészítettek ki. A must eladásáról szeptember 18-án kötötték meg a szerződést 2 és 3 óra között. A 12 zsidó személy egy rabbi kíséretében október 5-én érkezett meg Csongrádra, de a munkához csak október 8-án láttak hozzá, mert október 6-án és 7-én ünnepet tartottak.

A munka tehát október 8-án kezdődött, amikor a Bíró Sándor által művelt, 6 kat. hold kiterjedésű *öreg szőlőben* szedték a termést. A szüret birtoktestenként zajlott, amiről a naplóíró pontos kimutatást készített feltüntetve a szőlőbogyókból nyert must mennyiségét is. Október 9-én a *csőszház mögötti méteres szőlőt*, október 12-én az *új* illetve a *parti szőlőt* szedték. Akadtak olyan parcellák, amelyekkel

kézi szerszámmal végeztek. A szőlősorok közé vetett rozs hasonló szerepet töltött be, ami alászántva a későbbiek során zöldtrágyaként hasznosult. Égető Melinda 2001a. 553.; Für Lajos 1983. 143.

¹²⁸ Lilienthal Fülöpről a Csongrádi Lap is megemlékezett, aki az 1900-as évek elején 500 mázsa szőlőt szeretett volna vásárolni, ám nem járt sikerrel, mivel csak kis mennyiséghez sikerült hozzájutnia annak ellenére, hogy magas árat kínált a termésért. Csongrádi Lap, 1903. XIII. évf. 36. sz. szeptember 6. 2.

¹²⁹ A kóserezés lényege a vallásilag előírt, szigorú rituális tisztaság betartása volt mind az előkészítés, mind pedig a feldolgozás során. A néprajzi és a történeti források sokasága jelzi azt, hogy a kóser borok, húsok és élelmiszeri alapanyagok készítése és forgalmazása milyen fontos bevételt jelentett az államnak és a feudális tulajdonjog birtokosának, azaz a hitközségnek. A 19. század végétől ezen élelmiszerek és italok előállítását és árulását már kormányrendeletek szabályozták. Kóser bort nem zsidó vallású személy is fogyaszthatott, a vallásos zsidó háztartásban viszont csak ezt lehetett felhasználni. Északkelet-Magyarországon a haszid közösségekben szegényes körülmények között is általános érvényűnek számított, ami más kóser élelmekkel együtt kifejezte a valláshoz való ragaszkodást. A Gazdasági Lapok 1852-ben a kóser bor készítését zsidó taposókkal és munkájukkal azonosította, amivel kihangsúlyozta azt, hogy csak zsidó nyerhette ki a szőlő levét. A beregi borok bemutatásakor Entz Ferencék megemlégették, hogy aki kóser bort kívánt készíteni, annak a termését kósorozó vette át, a szőlőfeldolgozás és a borkészítés valamennyi feladatát izraelita személy végezte el. A zsidó borkereskedők gondosan ügyeltek arra, hogy disznózsírral még véletlenül se kerülhessen érintkezésbe a bor. Csoma Zsigmond 1994-95. 264–275.

egy nap alatt végeztek, máshol viszont több napon keresztül folyt a munka. Az alkalmazott munkaszervezeti formákról, a szőlőszedési eljárásokról, munkaeszközökről és a szőlőfeldolgozás technikáiról a naplóíró nem szolgál felvilágosítással, ezért a szüret lefolyását, menetét nem tudjuk rekonstruálni.

Október 12-én délután 7 „zsidó” és 6 „magyar” szedte a termést, amiből 1007 liter mustot nyertek. Kedden és szerdán, azaz október 13-án és 14-én ismét ünnepet tartottak, ezért délután Ludrovaiék sem dolgozhattak. Október 13-án délelőtt a saját részre meghagyott szőlőt szedték, amiből 1 hordó siller és 1 hordó fekete vörös bor készült, a kinthagyott egy *pászta ezerjóból* pedig egy 628 literes hordót töltöttek tele. Október 14-én Forgács Sándorral szedette a külső parcellán a fehér szőlőket, amiből szintén bort készített. Ludrovai Tóth István tehát a zsidóknak értékesített szőlő mellett saját magának is fenntartott valamennyi termést, amiből 11 hektoliter *ezerjó*, 7 hektoliter siller és meg nem határozott mennyiségű vörös bor lett. A kereskedő a 454 hektoliter és 12 liter mustból 433 hektolitert illetve 72 litert vásárolt meg, amiből 409 hektoliter, valamint 91 liter kóserbor készült.

A borok kezeléséhez, érleléséhez kapcsolódóan a naplóban két alkalommal találhatunk utalást, amelyek az 1902. illetve az 1903. évi termésből készített bor fejtésére vonatkoznak. 1903. február 12-én a műveletet Ludrovai Tóth István Eszes Imrével és Szabó Istvánnal végezte el. December 8-án az újborok fejtésére került sor, melynek során a hordókat felöntötték. A 16 hektoliter (*ezerjó*, siller) borban 3 hektoliter seprő ülepedett le, amelyet 18 koronáért *Lantos István* vásárolt meg.¹³⁰ A borokat a birtokon kialakított pincében érlelték, ami a korabeli viszonyok között korszerű tárolási megoldásnak bizonyult.¹³¹

Törekvés a szőlőhegyi úthálózat fejlesztésére, korszerűsítésére

Ludrovai Tóth István politikai ellenfelei is elismeréssel szóltak a szőlőparcellák között húzódó utak karbantartására irányuló törekvéseiről, amelyek a közlekedési viszonyok javítását és az értékesítési lehetőségek kedvezőbbé tételét célozták. A Csongrádi Lap 1901-ben „*Útagyagolás a szőlők között*” címmel közölt írást az úthálózat fejlesztéséről, amelyről a következőképpen számolt be: „*Tudjuk jól, hogy a feláradt homokban mily emberkínzás és állatgyötrés a szőlőbeli termények hazahozatala és hogy az ily nagy fáradtsággal teljesített munka még sem áll arányban a jövedelemmel, azért mindenki előtt fontosnak tűnhetik fel a kérdés:*

¹³⁰ A korabeli sajtó elmarasztalóan szólt a fejtés nem megfelelő időben történő elvégzéséről, amelynek eredményeként a seprő megrothadt, a jó minőségű borok pedig lassan tönkrementek. A Csongrádi Lap 1901. évi 6. számban napvilágot látott írás szerzője igyekezett felhívni a szőlősgazdák figyelmét arra, hogy amint lehetséges végezzék el a műveletet. Csongrádi Lap, 1901. XI. évf. 6. sz február 10. 3.

¹³¹ Az úri szőlőtelepeken a nyári lakhelyek mellé préskamrát és vele összefüggő borpincét is építettek, amelyek alkalmasnak bizonyultak a borok érlelésére és tárolására. A homoki szőlőtermesztő nagyüzemek vagy nagyobb gazdaságok igen korszerűen berendezett és felszerelt pincékkel rendelkeztek, amelyekben cementhordókat is használtak. Für Lajos 1983. 185.

a szőlőterület főbb útvonalainak kiagyagolása.”¹³² Az ismeretlen szerző fontosnak ítélte a *haleszi szőlőket az új szőlőktől* elválasztó út rendbehozatalát, amely a *mámai rét* és a *kecskeméti úti tanyák* között teremtett volna jobb összeköttetést. Megítélése szerint a másik fő útvonal (Szőke Pál és Blázsik Mihály szőlője között) agyagolása is szükségessé vált, ami a szőlőtermés szállítását nagy mértékben elősegítené.

Ludrovai Tóth István 1903-ban önálló indítványt nyújtott be, amelyben a *tiszaoldali út Erzsébet dűlőbe* vezető részének javítását kezdeményezte. A képviselőtestület támogatta az elképzelést, ami 1659 méter útvonal javítását tűzte ki célként. A döntés értelmében az agyagot Ludrovai Tóth István biztosítja, a város pedig a közmunka alap terhére 800 korona erejéig elvégezteti a munkákat.¹³³

1903-ban napirendre került az *Urbán-út* javítása is, amelyet nemcsak a szőlősgazdák és a Bokroson földdel rendelkező csongrádi lakosok használták, hanem Alpárra is sokan ezen az útvonalon közlekedtek. Különösen szüret illetve gyümölcsérés idején vált nehézkessé a termés szállítása, ami az igavonó állatok számára valóságos kínszenvedésnek bizonyult.¹³⁴

¹³² Csongrádi Lap, 1901. XI. évf. 21. sz. május 26. 1.

¹³³ Csongrádi Lap, 1903. XIII. évf. 6. sz. február 8. 2.; 26. sz. június 28. 2–3.

¹³⁴ Tiszavidék, XIV. évf. 14. sz. április 5. 2–3.

Szerepvállalás a Csongrádi Hegyközség¹³⁵ megalakításában

Ludrovai Tóth István a hegyközségi szervezet megalakításában is igyekezett aktív szerepet játszani, „*Felhívás a csongrádi szőlőbirtokosokhoz*” című rövid

¹³⁵ A filoxéra pusztításai miatt, valamint a szőlőrekonstrukció és a szervezett növényvédelem megteremtése érdekében mind fontosabbá vált a szőlőhegyek igazgatási rendjének egységes szempontok szerinti megalkotása, vagyis szükségessé vált egy azonos elvek alapján működő, országos hatáskörű szőlészeti-borászati közigazgatási intézményrendszer létrehozása. Az 1894. évi, „A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről” szóló XII. törvénycikk foglalta magába azokat a jogi kereteket, amelyek lehetővé tették a hegyközségek megalakulását. Létrehozásuk francia minta mellett magyar hagyományokra is támaszkodhatott, hiszen borvidégeinken a szőlősgazdák különböző típusú szervezetei évszázadok óta működtek. Lónyay Ferenc a *Magyarország földművelése 1896.* című kötetben a következő módon igyekezett meghatározni a birtokos közösségeket: „*Hegyközség alatt a szőlővel egészen vagy részben beültetett vagy szőlőültetésre szánt területek birtokosainak önkormányzati joggal felruházott s meghatározott szervezettel bíró olyan testületét értjük, a melynek célja az egyesek erejének összpontosítása útján a közös érdekek előmozdítása.*” Feltétlenül meg kell jegyeznünk, hogy a törvény ugyan pontos definícióval szolgált a hegyközségekre vonatkozóan, de ez nem a múltban létezett és 1894-ben létező intézményekre utalt, hanem az intézkedés által létrehozni kívánt szervezetekre. E törvény használta először a hegyközség terminust, a korábbi történeti és jogi forrásszövegek többnyire a *helység*, *hegység*, *hegybéli helység* kifejezéseket alkalmazták a szőlőhegyi birtokosok szervezeti formáira. A törvény az 1840. évi mezei rendőrségről szóló IX. tc. hiányosságait is kiküszöbölte, mivel kiterjesztette a jog fennhatóságát olyan területekre is, amelyek korábban nem estek országos szintű, egységes törvényi szabályozás alá. Ha valamely település határában legalább 100 kat. hold nagyságú szőlőterület 20-nál nem kevesebb birtokos tulajdonában volt, a birtokarány szerinti harmaduk kimondhatta a szervezet megalakulását. Ebben az esetben minden tulajdonosnak a köteleességei közé tartozott a szervezet megalakításában, feladatainak ellátásában és a felmerülő költségek fedezésében való részvétel. A hegyközség meglehetősen széles hatáskörrel rendelkezett, mivel felügyelete alá tartozott az ültetvények őrzése, a hegyrendészet, a szőlőrekonstrukció összehangolása, a filoxéra, a peronoszpóra és egyéb szőlőbetegségek elleni védekezés, valamint a modern termesztési és borkészítési eljárások bevezetésének az elősegítése. Feladata lett a felújításhoz szükséges vesszők és oltványok beszerzése, közös alanytelepek létrehozása, valamint a vincellérek alkalmazása. A szervezet ügyeit a közgyűlés, a választmány és a hegybíró intézte, a működés feltételeit meghatározó rendtartást a megalakulástól számított fél éven belül kellett elkészíteni. Előnyt jelentett az, hogy a tagok közösen nagy tételben olcsóbban juthattak hozzá a felújítás és a védekezés eszközeihez. Tanfolyamokat tarthattak, könyvtárat alapíthattak, azaz kulturális és szakmai tevékenységet is folytathattak. 1905 végén 49 törvényhatóság területén 630 közigazgatási község határában 761 szervezet működött. Ez az összes szőlőtermelő településeknek (5770) ugyan alig több mint a tíz százalékát jelentette, ám valójában azokat a falvakat, városokat érintette, ahol a népesség jórészt szőlőművelésből élt. A hegyközségek megalakításával járó kedvezmények tehát újabb lehetőséget teremtettek a szőlőbirtokosok számára a felújításra és az új kártevők elleni védekezésre, valamint komoly előrelépést jelentettek az addig minden állami támogatás ellenére is lassan haladó újrateremtés intézményes kereteinek a megalapozásában. Lónyay Ferenc 1896. 682.; Égető Melinda 2001b. 19–65.; Beck Tibor 2005. 94–95.

írásában próbált rávilágítani a társulat létrehozásának a szükségességére, amelyben a következő módon érvelt: „Minden szőlőtermő vidék gazdaközönsége élt avval a törvényadta jogával, hogy önálló hegyközséget szervezett, amelynek hatáskörébe tartozik a szőlőutak elkészítése, a szüret határidejének megállapítása, a csőszök felfogadása és elbocsátása, a vadászat jogbérbeadása, s minden ügy, amely a borok és gyümölcsök értékesítését előmozdítaná. Csongrád község szőlőbirtokosai azonban máig sem éltek ezzel a joggal.”¹³⁶ Ludrovai Tóth István 1903. szeptember 13-án délután 3 órára az érdekelteket összehívta a község háza tanácstermébe, ahol megvitathatták a hegyközség megalakításával kapcsolatos kérdéseket. A Csongrádi Lap 1903. szeptember 20-ai számában tudósított a gyűlésről, amelyen a szőlősgazdák nagy számban jelentek meg, és egyöntetűen a társulat létrehozása mellett foglaltak állást azt követően, hogy az értekezlet elnökeül megválasztott Ludrovai Tóth István, Hollósy István, Hatvany József és többen mások kifejtették álláspontjukat. A jelenlévők kérvényt intéztek a járási főszolgabíróhoz, akit a szükséges lépések megtételére kértek az ügyben.¹³⁷ Ludrovai Tóth István szeptember 27-én újabb írást tett közzé a Csongrádi Lap hasábjain, amelynek „A csongrádi szőlőhegyközség felállításáról” címet adta. A mezőgazdaság többi ágával hasonlította össze a szőlőművelést, amelynek a legfontosabb ismérve az, hogy „míg az előbbinél minden évben egyszer vet, vagy ültet, de egyszer arat, a szőlőföld beállításánál négy évig is művel és ötödik évben kezd aratni, nagy összegeket kell befektetni minden egyes hold szőlőföld beállításánál, különösen ha azt többféle ojtvány fával is beállítja.”¹³⁸ Nemcsak a hegyközségek felépítését ismertette, hanem kitért a tagok szavazati jogaira is. Fontos tényezőként utalt arra, hogy a Csongrádon vezető szerepet játszó művelési ágból sokkal több haszon származik, mint a szántóföldi növények termesztéséből. Reményei szerint a hegyközség néhány esztendő elteltével jelentős eredményeket fog elérni a szőlősgazdák képzése terén is, amelynek eredményeként elsajátíthatják a helyes termesztési eljárásokat. A Csongrádi Lap 1903. évi 39. száma arról tudósított, hogy *Tasnádi Imre* járási főszolgabíró megtette a szükséges lépéseket a hegyközség megalakításának ügyében, melynek folyamánként 30 napos határidővel közgyűlést hív össze. Ezt követően a községi előjáróság elkészítette a csongrádi szőlőbirtokosok jegyzékét, amely 1906 nevet tartalmazott.¹³⁹ A Kecskeméti székely, kerületi borászati felügyelő, *Kecskeméthy Géza* levélben üdvözölte a kezdeményezést, amelyben így fogalmazott: „Nagy figyelemmel kísérem a csongrádi gazdák mozgalmát, hegyközség alakítása iránt s nagy örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy a csongrádi szőlős gazdák között a hegyközséggé illetve pince szövetkezetté alakulás tervét megvalósítani segítsem.”¹⁴⁰ Az 1903. december 13-án *Nagy Pál Illésnél* értekezletet tartottak az erzsébeti hegyközség megalakítása céljából, ám a birtokosok az 1/3 része sem jelent meg, ezért sikertelennek bizonyult a kísérlet.

¹³⁶ Csongrádi Lap, 1903. XIII. évf. 37. sz. szeptember 13. 2.

¹³⁷ Csongrádi Lap, 1903. XIII. évf. 38. sz. szeptember 20. 3.

¹³⁸ Csongrádi Lap, 1903. XIII. évf. 39. sz. szeptember 27. 2.

¹³⁹ Csongrádi Lap, 1903. XIII. évf. 45. sz. november 8. 3.

¹⁴⁰ Csongrádi Lap, 1903. XIII. évf. 46. sz. november 15. 2.

Összegzés

Ludrovai Tóth István 1903-ból származó naplója értékes forrásként használható akkor, amikor a dél-alföldi szőlőkultúra 20. század eleji viszonyait, változásait kívánjuk értelmezni. Az alkalmazott munkamódszerek és a termesztett fajták állománya azt bizonyítja, hogy a birtokon korszerű gazdálkodás folyt, ami mintaként szolgálhatott azok számára, akik kis parcellákon foglalkoztak szőlőtermesztéssel és borkészítéssel. A birtok a korszak nagyüzemi telepeihez hasonlóan kimondottan szőlő- és gyümölcsstermesztésre rendezkedett be, amely összehangolt munkaszervezési feladatokat hárított Ludrovai Tóth Istvánra, aki más növénykultúrák termesztésével is foglalkozott, jobbára csak az önellátás szintjén, a saját szükségletek kielégítése céljából. Felismerte azt, hogy a csongrádi szőlőkultúra fejlesztéséhez nélkülözhetetlen egy olyan társulás létrehozása, amely képes elősegíteni az ágazat modernizációját a borok értékesítésének megkönnyítésével egyetemben. Próbálkozása nem járt sikerrel, ami évtizedekre meghatározta a szőlő- és borgazdálkodás alakulását. Gazdátársaihoz, Éder Jánoshoz, Sóhlya Antalhoz vagy Blázsik Mihályhoz hasonlóan a helyi sajtótermékekben igyekezett a helyi szőlőtermesztő társadalom figyelmét felhívni a korszerű gazdálkodásra. Úttörő szerepet játszott abban, hogy tudatosan próbált olyan csemegeszőlőket (*saszla*, *passatutti*) telepíteni, szaporítani, melyek széleskörű termesztése enyhítette a borok értékesítésének nehézségeit. Ludrovai Tóth István egyike volt azoknak a csongrádi szőlőbirtokosoknak, akik a többi szőlősgazdával szemben nagy kiterjedésű szőlőültetvényekkel rendelkeztek, amelyen a korszak szőlészeti-borászati viszonyait meghaladó gazdálkodást folytattak.

Felhasznált irodalom

Balázs Péter

1964 Egy győri német polgár 1848/49-ben Arrabona VI. 149–183.

Balogh Sándor

1973 Egy abonyi köznemes gazdálkodása a reformkorban. (Márton Lajos gazdasági naplója 1824–1848). *Studia Comitatus* 2. 107–144.

Beck Tibor

2005 A filoxéravész Magyarországon. A kártevő elleni küzdelem az első központi intézkedésektől az államilag támogatott szőlőrekonstrukciós hitelek lejártáig (1872–1910). Magyar Mezőgazdasági Múzeum, Budapest

Bényei Ferenc

2005 Államilag elismert fehérborszőlő-fajták. In: Bényei Ferenc–Lőrincz András (szerk.): Borszőlőfajták, csemegezőlő-fajták és alanyok. 103–156. Mezőgazda Kiadó, Budapest

Csepregi Pál–Zilai János

1955 Szőlőfajtáink. Ampelográfia. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest

Cserekyei Károly

1888 A gyöngyszőlők (Chasselas-fajok) művelési módjának népszerű ismertetése. Kecskeméti Gazdasági Egyesület, Kecskemét

Csoma Zsigmond

1994–1995 Szőlészeti, borászati hagyományok, a megújulás és a közösség kötelékében. (Kapcsolatok, hatások, konfliktusok Dunántúl és Európa között a 17. század végétől a 20. század elejéig.) CENTRÁL–EURÓPA Alapítványi Könyvek 3. Debrecen–Budapest

Drucker Jenő

1905 Magyarország szőlőgazdasága. Magyar Szőlőgazdák Országos Egyesülete, Budapest

Égető Melinda

1982 Szőlőpászta. In: Ortutay Gyula (főszerk.): Magyar Néprajzi Lexikon V. 100. Akadémia Kiadó, Budapest

1993 Az alföldi paraszti szőlőművelés és borkészítés története a középkortól a múlt század közepéig. Akadémiai Kiadó, Budapest

2001a Szőlőművelés és borászat. In: Paládi-Kovács Attila (főszerk.): Gazdálkodás. Magyar Néprajz II. 527–595. Akadémiai Kiadó, Budapest

2001b Bevezető. In: Égető Melinda (szerk.): Szőlőhegyi szabályzatok és hegyközségi törvények a 17–19. századból. 19–65, L'Harmattan, Budapest

2006a Az alföldi borvidék újkori nagy sikertörténete: a homoki szőlőkultúra kiteljesedése. Budapest (kézirat)

2006b Alföldi borvidék–homoki borvidék. Az alföldi szőlőkultúra táji tagolódásának átrendeződése a 19–20. század fordulóján. *Ethno-lore* XXIII. 43–73.

Erdélyi Péter

2000 Egy csongrádi mérnök-gazdálkodó-politikus, Ludrovai Tóth István naplója 1903-ból. Móra Ferenc Múzeum Évkönyve Történeti Tanulmányok. 151–157.

- 2003 A csongrádi szőlőtermesztés és borászat népi szakszókincse. Múzeumi Füzetek – Csongrád 6. 37–52. Csongrád

Für Lajos

- 1983 Kertes tanyák a futóhomokon. Akadémiai Kiadó, Budapest

Gyáni Gábor

- 2000 Emlékezés, emlékezet és a történelem elbeszélése. Napvilág Kiadó, Budapest

Habermann Gusztáv

- 1993 Személyi adattár a szegedi polgár-családok történetéhez. Tanulmányok Csongrád megye történetéből. XIX. Szeged

Hajdú Edit

- 2003 Magyar szőlőfajták. Mezőgazda, Budapest

Hentz Lajos

- 1988 Egy mezőberényi szücsmester feljegyzései és rajzai 1833–1834. Békés Megyei Múzeumok Közleményei 11. 93–110.

Herczeg Mihály

- 1980 A Csongrád-vásárhelyi uradalom kialakulása (1709–1848). Tanulmányok Csongrád megye történetéből IV. 67–127.

Keleti Károly

- 1875 Magyarország szőlőszeti statistikája 1860–1873. Athenaeum, Budapest

Kerecsényi Edit

A nagykanizsai Gutman család felemelkedése a nagyburzsoáziába. Zalai Gyűjtemény 12. 147–166.

Keszeg Vilmos

- 2008 Alfabetizáció, írásszokások, populáris írásbeliség. KJNT – BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék, Kolozsvár

Kozma Pál

- 1968 Csemegeszőlő. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest

Kruzslíc István

- 1988 Csongrád város mezőgazdasága és lakosainak helyzete II. József kataszteri földmérése tükrében. Tanulmányok Csongrád megye történetéből XIII. 17–46.

Lám Frigyes

- 1928 Egy győri polgár a reformkorszakban. Győr

Lónyay Ferenc

- 1896 Szőlőművelés és borászat. In: Magyarország földművelése. 611–648. Hornyánszky, Budapest.

Ludrovai Tóth István

- 1903 A csongrádi szőlőhegyközség felállításáról. Csongrádi Lap XII. évf. 39. sz. szeptember 27. 2
1905 Huszonöt éves telepítési tapasztalataim 1–2. Szőlőszeti és Borászati Lap 26. évf. 8. sz. február 23. 89–90., 9. sz. március 2. 101–102.

Macfarlane, Alan

- 1991 The Diary of Ralph Josselin 1616–1683. Oxford University Press, Oxford

Makkai László

- 1957 Zákány Péter mosonmagyaróvári tőzsér bevételi és kiadási naplója 1630–39-ből
Agrártörténeti Szemle I. 247–258.

Maurer János

- 1905a Csemegeszőlő a homokon. Szőlőszeti és Borászati Lap 26. évf. 18. sz. május 4.
219.
1905b A Maurer-féle váltócsap-művelet. Szőlőszeti és Borászati Lap 26. évf. 14. sz.
április 6. 16970.

Miller, Celia (ed.)

- 1985 The Account Book of Thomas Smith, Irely Fram; Hails, Gloucestershire 1865–
1870. Bristol & Gloucestershire Archaeological Society, Bristol

Mohay Tamás

- 1994 Egy naplóíró parasztember Nagy Sándor élete és gazdálkodása a 20. század első
felében Ipolynyéken. ELTE BTK Tárgyi Néprajzi Tanszék, Budapest

Mód László

- 2004 Egy méltatlanul elfelejtett bortermő táj: Horgos-Királyhalom szőlészete a 19–20.
század fordulóján. In: Barna Gábor et alii (szerk.): „...szolgálatra ítéltél...” Bá-
lint Sándor emlékkönyv. 78–88. Lazi, Szeged,
2008 A Károlyiak szőlőgazdálkodása Csongrádon az uradalmi összeírások tükrében.
Ethnica 2008. X. 131–132.

Mód László–Simon András

- 2008 A Kárpát-medence borvidékei a dualizmus időszakában. Belvedere XX. 5–6. 34–
61.

Nagy-Tóth Ferenc

- 1998 Régi erdélyi almák. Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár
2006 Régi erdélyi körték és más gyümölcsök. Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár

Németh Márton

- 1967–1970 Ampelográfiai album: termesztett borszőlőfajták I–II. Mezőgazdasági Kiadó,
Budapest

Nyéki József–Pethő Ferenc

- 1984 Fajta-előállítás, fajtaismeret, fajtahasználat. In: Pethő Ferenc (szerk.): Alma. 84–
157. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest

Oroszi Miklós

- 1871 Mezőgazdaszat, gyümölcsstenyésztés és községi élet közlönye. Szeged

Pintér János

- 1978 A kecskeméti „Miklós” szőlőtelep létrejötte és első évtizede. Magyar Mezőgaz-
dasági Múzeum Közleményei 1975-77. 191–210.

Rác János

- 1997 Kétszáz magyar szőlőnév. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest

Robinson, Jancis (szerk.)

- 2006 The Oxford Companion to Wine. Oxford University Press, Oxford–New York

Rúzsás Lajos

- 1981 A kisüzemi szőlőtermelés gazdasági jelentősége egy városi iparos gazdasági tevékenységében. *Agrártörténeti Szemle* XXIII. 542–545.

Sántha László

- 1934 Szőlő kártevői. Budapest

Sebestyén István

- 1982 A szőlőműveléshez fűződő hagyományok és szokások. In: Bálint Gyula (szerk.): *Mozaikok Csongrád város történetéből*. 249–293. Csongrád városi Tanács VB Művelődésügyi osztálya, Csongrád

Sövényházy Antal

- 1896 Adatok Csongrád monographiájához. A csongrádi államilag segélyezett községi polgári fiúiskola értesítője 1895–96. évről. 3–17.

Stoklund, Bjarne

- 1984 Dán parasztok a modernizálódás útján: naplók és feljegyzések a XVIII. század végéről és a XIX. század elejéről a földreform idejéből. *Ethnographia* XCV. 444–448.

Surányi Dezső

- 2000 A kadarka története a csongrádi borvidéken. *Agrártörténeti Szemle* 42. 1–2. 31–58.

Székelyné Kőrösi Ilona

- 1986 Egy kecskeméti háziasszony számadáskönyve 1826–27-ből. *Cumania* 9. 145–168.

Szűcs Judit

- 2008 „Nyitástól takarásig...” Csongrádi szőlők és gyümölcsösök – feldolgozásának előmunkálataiból. *Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében*. 81–92. Szeged
- 2011 Akinek nem volt szilvafája, az vitt a szomszédból suhát, avagy a szilva Csongrádon. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. *Néprajzi Tanulmányok. Studia Ethnographica* 7. 131–154.

Tánczos Roland

- 2006 Hegyi Antal, Csongrád harcos plébánosa. *Oppidum*. 59–74.

Tóth János (sajtó alá rendezte)

- 1976 A Jászkunság helyzete a 18. század végén. Bedekovich Lőrinc kéziratosa könyve. Jász Múzeum, Jászberény

Viga Gyula

- 1974 Miskolci földbirtokosok iparos- és kereskedőszámlái a 19. század első felében. *Herman Ottó Múzeum Közleményei* 21. 123–127.

Woodward, Donald

- 1984 *The Farming and Memorandum Books of Henry Best of Elmswell, 1642. Records of Social and Economic History. New Series VIII.* British Academy, Oxford

1903 évre felfogadtam

Az öreg szőlő művelését negyed részbe adtam Biro Sádornak.-

A csösz ház megett levő 3 éves 5 holdat és az ország út mellett fekvő 1 1/2 holdat Szabo Istvánnak adtam harmad részért művelését.

A kút átellenében fekvő a Sata féle szőlőtől le a gátig 6^{h 455} öl szőlőt negyed részbe művelés alá Majorcsik (Forgács Jánosnak adtam.- ezért ingyen a tehenek egész évi etetését is végezi.-

Eszes Imrét felfogadtam mindezennek 400 korona éves fizetés 1200^{ol} feles kukoricza 600 öl feles burgonya földért.-

Köteles 4 lovat ellátni és a szabad ideje alatt a csösz ház megett levő 1 és 2 éves szőlőket vala mint a felső házas dűlöt és a parti szőlőbe összesen 8^{h 380} öl szőlőben dolgozni és ott a munkásokat vezetni.

1903 évről naplo
január 1.

Az éjjel fagy nem volt
ujév napján borús gyenge lanya idő volt.- délbe ki
sütött a nap és egész 1/2 4
óraig szép tavaszi meleg
volt.-

Péntek

Január 2.

Az összes szőlők ma belettek
takarva a mai napi takarok a múlt évi kiadás
ba lettek felszámítva,-

A mai nap reggel hajnalba fagy volt egy ujnyí de azért takarni lehetett.-
dél előtt 11 órától napfényes
idő volt délután 4 óraig a takarást az öreg szőlőben és

kint a felső szőlőben ma be végezték. Csak a külső ... szőlőben maradt 3 pászta mayális fa helyén

Szombat

Január 3.

Ma virradóra oly kemény fagy volt hogy földmunkát attól nem lehetett teljesíteni,-
dél után 3 orakkor ködös borulás képződött mely a hideget és fagyot lanyhús időre változtatta,-

Szabo Istvánnak adtam ma 6 véka rozst 2 vékát a mostani Jan-Febbruár havi berire. Maradt még 2 véka
A vékát pedig állításuk szerint ígértem nekik Két Köből rozst tehát annak felét adtam most ki a 4 vékát majd aratáskor adom ez is megcsalt vele, mert nem ígértem

Vasárnap

Január 4.

Viradora esett az eső, a föld fagya kiment, dél előtt borus idő volt. Engedt mindenütt a hó egészen elveszett még árnyékos helyeken is,-

Ma adtam postára egy láda disznó apróleket Lajosnak Vajda Hunyadra.-
ugyancsak postára adtam egy ládába egy nyers pulykát özv Weisz Albertnének sajt pipa metszőnek Búda pestre Király utca 3^{ik} szám.

Hetfő

Január 5.

Egész nap sötét igen borus idő volt egész nap szemelve esett az eső,-
A Csösz ház dűlő végen a rozst

búza mellett 3 pásztát belül
tettünk fekete szőlő sima
vesszővel.-

Dél előtt dolgozott 3 napsza
mos és Eszes Szabo vinczellérek.
Dél után volt 7 napszamos és Eszes
Szabo, Biro és Forgács vinczellérek
Ifjú Palásti Joska 1 nap 60 kr
Sarúsi Joska 1 nap 60 kr
x Toth Joska 1 nap 60 kr kifizettem
x 4 ember délután per 30 kr=1 frt 20 ki
fizettem

Szabo kap 1 koronát 1 napra
Biro kap 50 fillért ½ napra
fizettem összesen 7 k 50 fillér

Kedd ünnep Vizkereszt
Egész nap gyönyörű tavaszi
enyhe szélszend napos idő volt,
Dél előtt beakartam men
ni a városba, de az öreg
szőlőkben egy nyúl a ko
csi úton előttem átfutott.
rögtön vissza fordúl
tam az erzsébetbe.-
mert fogadást tettem hogy
ha nyúl a Kocsi úton előttem
átfut, úgy bár hová me
gyek útamrol visszafar
dúlok.-

Szerda

Január 7.

Egész nap enyhe idő volt de
napfény nélkül a levegő
egy Kissé Ködös volt.-
A csősz ház dűlőben folytattuk
a szőlő ültetést és a 3 és egy
fél pásztát edig beis ültettük
A kút felőli útolso pásztába
már nem telt fekete, a gát
felől ...fekete, a Kút felé
haladva fehér bogdányi, ...
rozsaszőlő és fehér schassela a
Szabo, Eszes, Biro, Toth János
Palásti János, Sarúsi János. N. Mihály
Idegen János, Mészáros N. és N. Rokús
Eszesen kívül 9 en per 60 Krajcárt
Kaptak=5 frt 40.=10 kor 80 fillér

Csütörtök

Január 8.

Reggel sűrű köd 11 oráig
de enyhe idő volt dél után
szép napos meleg idővel
egész estig.
Dél előtt bent voltam a
városban.-
Dél után 13 darab kajszi
fát ültettem el az agya
gos schassela pásztában hol
most már 32 drb kajszi fa van,-
de ennek felét Jan 9^{en}-Kivettük
és az új szőlőkbe ültettük el,-
most csak 16 drb maradt ott

Péntek

Január 9.

Reggel enyhe bárány felhős
idő volt 11 oráig, akkor kitisz
tult és estig verőfényes napsü
tés volt igen kedves tavaszias
időt élveztem a Külső szőlő
ből minden pásztából Kisze
dettem 4 drb alma fát a fák
sűrűsegei miatt a csősz ház
dűlőbeli mostani szőlő ültetésbe
át ültettem 40 drb és a Kút dűlő
Keleti oldalára 5 drb erős alma
fákat,- Eszes vinczellérral

Napszamos volt

Mészáros	½ nap	30 kr
N. Mihály	½ nap	30 kr
N. Rokús	½ nap	30 kr
ifjú Palásti Joska	1 nap	50 kr
Sarúsi Joska	1 nap	50 kr
Szabo István harmados	<u>1 nap</u>	<u>50 kr</u>
4 kor 80 fillér=összesen 2 f 40 kr		
A múlt héten ültetett szőlőbe kell még 18 drb kajszi fa és 32 drb körtefa a 18 Kajszifa már megvan Jan 10 ^{en}		

Szombat

Január 10.

Dél előtt enyhe felhős de
igen Kellemes idő volt,-
Délről pedig estig valósá
gos nyárias idő, erős nap
sütéssel és tiszta Kék égbol
tozattal,.

Eszes vinczellér és 2 napszá
mossal fát ültettünk
és a Kis erdőben a Kajszi fát
kat szedtünk ki a schasse
la új ültetés mellől,–

1 Kocsi fa behozás	1 nap	20 kr
Ifj. Palasti Joska		50 kr
Sarusi Joska	1 nap	50 kr
fizettem	1 frt	20 kr
<u>2 kor 40 fillér</u>		

Vasárnap

Január 11.

Virradóra gyenge eső volt,
dél előtt borús szeles idő
vel,–

Delután szép meleg idővel

Túri Pista sogorának
eladtam a volt lúczyer
nás földből Kihordott, illetve
fordításból hova schassela
szőlőt ültettem Kiemelt agyagot
8 frtért,–

azért a 8 forintot kiis fizette
vagyis 16 koronát

Hetfő

Január 12.

Reggel hamvas gyengén
Ködös idő volt orára Ki
tisztult és oly szép csendes
meleg napos idő volt délu
tán 4 oraiig hogy életemben
ennél kedvesebb napot nem
éltem,–

A két hold új ültetés sző
lőbe szilva fákat ültettünk
az előbbi években tarta
lék ültetett fákból

Eszes vinczellér és napszámosok

Ifj. Palásti Josk	1 nap	50 x
Szabo István	½ nap	25 x
és még 3 ember	1/3 nap per	20x60 x
<u>2 kor 70 fillér= 1 f 3 5x</u>		

Tisza szélén a Kapás lakás mellett Mészá
ros és társai által

teljesített fordítást felmértem 10 59x22 66=
=119 öl per 4 krajcár öle 4 f 80_
vagyis 9 kor 60 fillér

Kedd

Január 13.

Dél előtt borús szeles esőre vagy
óra mutatkozott az idő és hűvös,
Délután hideg Éjszaka keleti erős
szél fújt,–

Bükhegyi Rokúsnak 500 drb
téglat adtam el 11 frtért,–

Kifizette illetve 22 koronáért

Szerda

Január 14.

Reggel kemény hideg szél fújt
egész éjjel és reggel éjszakról for
dult, erősen fagyott 10 oraig, ak
kor ho kezdett esni, erős és hi
deg szél fúvással egész estig
fújt az éjszakai szél,–

Nana Kis asszony ma reggeli
vonattal Szegedre utazott,–

Csütörtök

Január 15.

Reggelre Kemény hideg ½ suk
Kos fagy lett egész nap fényes
nap sütés volt éjszakai széllal
de nem engedett semmit,–

Ma egésznap Biro és Eszes
talicskán hordták a ganét
az öreg szőlőben, a dülő út
tól második ¼ rész szőlőre

Táborosi Joskának elad
tam ma 1000 téglat 24 forin
tért fizetett 24 frtot

Kifizette illetve 48 Koronáért

Péntek

Január 16.

Kemény hideg idő volt erős
éjszakai széllal dolgozni
nem lehetett,– a napsü
tött de azért egész nap fagyott
Bent voltam a városban
dél előtt,–

Szombat

Január 17.

Kemény fagyos idő, azért hogy

verőfényes nap süttött egész nap
Dél előtt az új ültetés szőlő
tiszta felőli oldalán minden
pásztára egy kocsi szál
ganét hordattam kocsi
ját 10 Krért 5 útát végig
beterítettünk a szél hor
dás által elviendő homok
felfogására,-

2 napszamos $\frac{1}{4}$ nap 15 x=30 kr
8 Kocsi fűvar per 10 kr = 80 kr
fizettem összesen 1 f 10 kr
2 kor 20 fillért

Eszes vinczellér rakta a kocsit
és járt vele kihordáshoz.
A parti szőlő tiszta felőli oldalán
fordított öreg Palásti 94 ölet per 3 kr
2f8 2 kr összesen Kifizettem neki 3 frtot
illetve 6 koronát

Vasárnap

Január 18.

Egész nap igen szép verőfé
nyes nap de igen hideg
volt beretva éles heves ere
jű széllel,-

Nana Kisasszony délután
3 orakkor haza érkezett
Szegedről,-

Hetfő

Január 19.

Reggel rendkívül hideg száraz
idő volt egész nap verőfényes
napos idő volt de nem en
gedt semmit a fagy.-

A tehenek részére a Kazalbol
egy ölet át hordattam a tehén
istálo padlásra-
és 4 sukk szélest a lovak
padlására.-
maradt még a Kazal 3 öl
hosszú.-

Palásti Joska 1 nap 50 f
Sarúsi Istvan 1 nap 50 f= 1 fít
2 koronát

Széna hordáshoz volt két napszamos
Táborosi Pankának elad
tam a Külső mellett levő

agyag $\frac{2}{3}$ részét 6 forintért
és 500 téglát 11 fíért. fizetett 17 frtot
fizetett 34 koronát
délután a Két napszamos Eszes és Biro a
trágyát hordták talicskán az öregszőlőbe,-

Kedd

Január 20.

Egész nap Zúzmarások vol
tak a fák Ködös szürke idő
hideg idő volt

Eszes, Biro és, három napszá
mos trágyát hordták az öreg
szőlőbe a dülőúttól befelé
a második és Közép osztály rész
lett a szőlő egészen végig.
megtrágyázva.

Mészáros N 1 nap per 60x=1 kor 20
Ifjú Palásti Joska 1 nap per 60kr=1 kor 20
Sarúsi Joska 1 nap per 60 kr=1 kor 20
fizettem összesen= 3 kor 60

Szerda

Január 21.

Reggel szállingos ho esett
délután 4 óráig az idő Kissé
meggyengült.-

Bent voltam a városban
dél előtt.-

Bironak adtam 4 véka
rozst, *ö pedig adott egy
véka Kukoriczát morzsolva
annak levonásával lesz
az elszámolásra.*

febr 10én A Kukoriczáért 1 fít 30 krt Ki
fizettem a 4 véka rozs árával
tartozik Biro

Csütörtök

Január 22.

Egész nap ködös ritka hopehely
eséssel, az idő meggyengült.-
Eszes fát darabolt tüzre.-

Péntek

Január 23.

Lanyha időre fordult, a ho
egésznap szorványosan szállingoz

va esett.–

A Külső munka szünetel. Eszes
fát darabol tüzre.–

4 éves Pista 167 centi vas nélkül
3 éves Szellő 164 centi " "
5 éves Villám 172 centi gyenge (...)
12^{éves} Margit 166 centi " "

Szombat

Január 24.

Borús lanya hoeséssel egész
nap hideg idővel, –

Bent voltam a városban
Rosenberg Küldött 4 drb hor
dot vasúton
608 literes 108 Kilo
646 " 105 "
731 " 106 "
562 " 95 " hordokat
Rékasi hozatta Ki drbját
30 krért 60 fillér x 4 = 2 kor 40 fillér
fizettem azokért.

Fülöp András urat ma ebédre
Kihoztam Kint is hált

Vasárnap

Január 25.

Egész nap szürkés téli idő
volt Közép téli hidegséggel
a földet egy ujnyi ho borítja.

Fülöp úr ma délután
haza ment az én Kocsi
mon. –

Hetfő

Január 26.

Egész nap csendes Közép hideg
de azért a víz nappal is befa
gyott Kint a vályúban, egy ujnyi
ho van a földeken.–

Kedd

Január 27.

Egész nap nem fagyott de
már éjjelre igen, partos
földeken 4–5 újnyi engedés
volt.–

Rékasi kihozta a Kúthoz szük
séges Koszorúkat és szél deszká
kat fúvar bére 1 Kor 60 fil

Bent voltam a városban

Körmendy Tisztartó úr
itt volt de ben talált ide
haza hozott egy nyulat, –

Szerda

Január 28.

Ködös jo téli hideg idő
Kissé engedésre áll.

Az öreg szőlő területen az
udvarban levő Kút mélyí
tésében ma bele Kezdet
Rékasi 2 fít=4 Korona nap
díj mellett.– segédkeztek
Mészáros 1 napszámos Kiásásnál 1 kor
Biro Vinczellér 1 nap 1 kor
Szabo " 1 nap
Majorcsik 1 nap
Eszes 1 nap

Csütörtök

Január 29.

Reggel kissé csapadékot ké
pezett a leszállt köd 9 órától
derült szép tiszta napos idő
volt, 11 orakor az ereszet
meg csúrgot a föld fagya
vesszni kezdett.– ho egészen
elveszett.–

Kút ásásnál dolgoztak
Rékasi 4 Korona napidíjjal=4 kor –
Mészáros 1 nap per 1 Kor–1 Kor
... Misa 1 Kor= 1 Kor
Palásti Joska 1 Kor= 1 Kor
Biro sándor Vincellér –
Majorcsik –
Szabo István –
Eszes Imre –

Péntek

Január 30.

Éjjel fagy volt reggel 8 órá
tól alszél fűjt jo tavaszi levegő
vel, a Kútba reggel tették
le a 2° hosszú sülyesztőt
Rékasi rakta a téglát.

bent, Biro hordta a téglát.
 Forgács, Szabo, csiga Kötélen
 Két vederben eresztették le
 a téglát, a Kút 3 súkk bel
 világú, fél téglából készül
 a felrakása, –
 Napszámos ma egysincs
 Rékasi 1 napra Kap 4 Koronát

Szombat

Január 31.

Éjjel fagy volt 9 órától
 egész nap szép tiszta napos
 idővel este volt első ujhöld
 a levegő egész tavasziasra
 változott, –
 A Kút 2⁰¹ sülyesztője belett rak
 va 9 órára téglával hozzá fog
 tak annak sülyesztéséhez
 kimerték a vizet az also föl
 det szedték a sülyesztő 7 súkkot
 ment lefelé, –
 Eszes, Biro, Forgács Vincelléren kívül
 voltak Rékasi 1 nap per 4 Kor
 Patai Misu 1 nap per 1 Kor
 Mészáros Gyurka 1 nap per 1 Kor
 Palásti Joska 1 nap per 1 Kor
 Egész nap bent voltam a betét
 szerkesztőnél át irattuk a
 mámai rét holt tiszta félme
 dert a vevők nevére, estig
 tartott, –

Vasárnap

Február 1.

Hideg szeles napos idő volt
 de azért napon egy kissé
 engedte a fagy, –

A betét szerkesztő, és biro
 urak ebédén Kint voltak
 de én oly rosszúl lettem
 hogy ők ketecskén ebé
 deltek, –
 Farsang Kint volt Rokússal
 kerték az öreg tehenet csillát
 és a 3 éves dalmát 500 Koro
 náért, –

Palasti Joska Január 29 és 31. napját
 ma Kifizettem 2 Korona

Toth Pálné fia a Külső gunyhótol
 be hozott Jan 31^{en} 3 Kocsi diszno
 trágyát a belső ki vetemenyes Kert
 be 20 fil, ma Ki fizettem 60 fillérrel

Hétfő ünnep volt

gy. sz. bold asszony

Február 2.

Az idő meglagyúlt igen szép
 verőfényes napsütéssel.

Mészáros Gyurka 28. 29 N per 55 X
 múltheti napszámját ma kifize kor 30 fillert
 Puji Misa Jan 29.31 Két per 110 fillér 2 20
 filler

Kapott

Kedd

Február 3.

Csípős szél fújt egész nap
 de nem fagyott, –

A Kútat a felső homok csúr
 gáson alól egy öllel mélyeb
 re vittük hol kemény Kék agyag
 volt de víz semmi, ott Két sor
 téglával a fenekét Kirak
 va a felső víz csúrgásnak
 pedig 4 oldalt téglá csatornát
 vezettünk a Kút falig úgy hogy
 azokon csúrog majd a homokon
 át szűrt víz az alatta levő egy
 öl mély Kút tartályba, –

Rékasi	1 nap	4 Kor
Biro	1 nap	1 Kor
Meszaros Gyúri	1 nap	1 Kor
Pataji Misa	1 nap	1 Kor
Eszes vinczellér	1 nap	–

Szerda

Február 4.

Egész nap szép tiszta meleges
 idő volt estefelé fagyni kezdett.
 dél előtt bent voltam a városban
 A kút ásás és felrakással ma
 Készen lettünk. igen jól sike
 rült lesz benne 7 sukkos csúrgás víz
 Napszámosok voltak

Rékasi 1 nap 4 Kor –
Mészáros Gyuri 1 nap 1 K 00 fi
Pataji Mihály 1 nap 1 k. 90
Esztet helyettesítette (...) Rokus
Biro 1 nap 1 K 20 fil

Csütörtök

Február 5.

Ködös hűvös reggelrel délután
is nyomott hideg idő volt, –
Eszes vinczellér Biro napszá
mossal a Konyhárol a nagy
úton Keresztöl a Külső Kútig
a belső Kútból Kijött régi téglá
ból egy meter széles járdát Készí
tettek, –

Pár nap ota csömörben szen
vedek, lázas éjjeleim vannak
Bironak 1 nap 1 K 20 fillér

Péntek

Február 6.

Egész nap hűvös Ködös hideg
idő volt.–
Dél előtt a városba voltam
Közgyűlésen.–
Ságinak át adtam egy drb
Ezer Koronás váltot hogy
azt Farsangnál az ő (...)
jával értékesítve.– részemre

ma délbe a Kis Konyhába
keménybe tettünk 10 drb son
kát füstre, –

Szombat

Február 7.

Egész nap Ködös hideg idő
volt,–

Pataji Misa február 3 és 4 én volt
két napszám jut 2 K 20 fillért Kifizettem

Vasárnap

Február 8.

Egész nap hideg csipös (...)
Szél volt a legrosszabb téli
Influenzás idővel
Hülésem javulóban van

Hetfő

Február 9.

Egész nap borús gyenge
idő volt.–
Bent voltam a városban
dél előtt,–

Kedd

Február 10.

Reggel tiszta napos idő széllel,
délután szintén,– éjjel fagy
volt

Szerda

Február 11.

Egész nap tiszta napos idő
éjszak nyugati széllel, éjjel
Kis fagyal,–

Eszes a dinya fészkeket
csinálta, –

Csütörtök

Február 12.

Reggel szürkés Ködös idő
vel délután napos idő
volt de egész nap csipös szél
fűjt, –

Eszes és Szaboval a borokat
fejtettük le, –

Mészáros Janos 1 nap 1 Kor 20 fil
lér mellett a dinyefészkeket
csinálta.–

Délután hajtotta el Pintér
Mészáros a (...) tehenet és
fiát Dalmát, elkelt 360 Koronért

Péntek

Február 13.

Ejjel virradora roppant
szél ejszak nyugati egész nap
sivitott hordta a város felé
egész nap a felszáradt homokot

Szombat

Február 14

Jo gyenge széllel napos
idő volt, reggel 7 oraig
szél hordta egy ujnyi ho
esett de 9 orára elveszett
és a szél meg állott

Bent voltam a vá
rosban dél előtt, –
Február 22 ére hirdet
tem a 48as Kör tisztúji
to Közgyűlését, –
dél után 3 orára, –

Az öreg Szilbernek Két évi szám
laját 43 kor: 40 korona egyesség
mellett Kifizettem, – a máso
dik biro Sinko előtt, –

Vasárnap

Február 15.

Nedves hűvös borús szeles
idővel, a föld fagya min
denütt egészen elveszett, –
Délután 2 orától orkánszerű
nyugat-éjszakai szél fűjt

Hetfő

Február 16.

Egész nap hideg szél éjszakai
tisztá napos hideg idő volt, –

Kedd

Február 17.

Egész nap verőfényes tiszta
napos idő volt hideg éjsza
ki széllel, –

Anna Kisasszony bent volt
délután a városban. nyom
dába vitte (a Csongrádi
szőlők jövője) című iratot

Én este oda feküdtem
influenzában, ma delután
4 orakkor keltem fel, –

Az udvarban levő Kút 7 sük
mély vizét ma Kimerítet

tem, igen jo forrás vize
van, –

Szerda

Február 18.

Egész nap szép napos idő volt
de azért csipős szél fűjt, éjjel
igen erős fagy volt 1 sukkos föld fa
gya volt

Csütörtök

Február 19.

Az idő szép napos, és a fagy en
gedni Kezdet delutánra
egészen Kiengedt, –
azért folyton éjszak-nyúgoti
csipős szél lengedez egész
nap, éjjel nem fagyott, –

Péntek

Február 20.

Egész nap igen szép napos
idő volt, az idő megválto
zik, bár éles szél lengedez, –
az éjjel kicsit fagyott, –
A lo istálo padlásra ma
délután hordattam fel egy
öl szénát a Kazalbol, –

Szombat

Február 21.

Reggelre jo erős fagy volt
egész nap szép verőfényes
nap sütött

Vasárnap

Február 22.

Reggel szép kissé hűvös
idő volt 11 orától 2 oraig nagy
szél volt, azon túl estig
csendes szép idő éjjel nem
fagyott, –

Reggel bementem a vá
rosba délelőtt szövetke
zeti Közgyűlésen voltam
Délbe ebédén Fülöpéknél
voltam, –

Délután 3-4 óráig a 48
as körben gyűlést tar
tottam minden eredmény
nélkül, házbért nem bírják
fizetni,–

Hetfő

Február 23.

Egész nap gyönyörű tavaszi
idő volt napos idővel
Búnda nélkül kellett a
városba bemennem és
még úgyis melegem volt
dél előtt Szelhofferék
nál voltam, itt volt Károly
is, ½ 1 órára Kértem ebédre

Kedd

Mátyás napja

*Ha a Mátyás napján virra
dora fagy van úgy még 40
napig minden éjjel fagy
ni fog, –
Ma éjjel nem fagyott éjjel
borús idő volt al széllel, –
tehát ez évben a tavasz
Korán kezdődik és kellemes
lessz, –
Ma reggel alszél fűjt erősen
és az eső csapkodott, –
délről estig erős alszél fűjt az
idő felhős volt egész nap, –*

Kedd Szerda

Február 25.

Reggel gyönyörű szép
tavaszi verő fényes nap
sütéssel és Kellemes me
legséggel,–
fatisztitást és hernyo
zást megkezdettük
az egész 33 hold szőlőben
Az öreg szőlőben a Két
oldal lugas amenyiben
ellett döntve ismét a lú
gas oszlopokat ma Kezd
te 3 ember Biro, Eszes. És
egy napszamos felszedni.
Mészáros Gyúri 1 nap 1K 20 fillér

Csütörtök

Február 26.

Egész nap igen szép meleg
szél nélküli napos idő volt.
Az öreg szőlőben holdankét
Kihasítottuk a pásztákat,

Dolgozott Biro és eszes
Két napszámossal
Mészáros János 1 nap 1 k 20 f
Mészáros György 1 nap 1 k 20 f,

Péntek

Február 27.

Egész nap gyönyörű szép
napos meleg idő volt úgy
hogy a sapkát Kalappal Kellett
kicserélni, a bekecsket pedig
vékony felöltővel,–

Az öreg szőlőben új holdas
utak lettek Kihasítva, ma
befejezték,–
Biro, eszes és Két napszamos
Mészáros János 1 nap 1 Kor 20 fil
Mészáros György 1 nap 1 Kor 20 fillér
Kifizettem őket Jánosnak 2 nap 2 k 40 fil
Györgynek 3 nap 3 K 60 fil

összesen 6 kor –

Rosenbergtől Karczagrol ma ér
kezett 11 drb nagy hordo. 682.732.
693.674.639.672.644.621.669.708.
740. literes és egy hitelesítetlen kis
hordo, volt a tizenkettedik,–
egy hektokörül,–

Szombat

Február 28.

Napos szeles idő volt egész
nap.–
A csösz ház vonalán a szőlő
mellett belett fejezve a
drot elkerítés,–
Dél előtt bent voltam a
barom vásárban és a
városban,–
Romer Floris utca 9 sz. I emelet I.

Vasárnap

Márczius 1.

Borús Kellemes meleg idő
volt egész nap
Délután bent voltam
a 48as Körben, Kántor
és Jegyző választásról tart
tottam értekezletet, indít
ványom elfogadta 10 Közsé
gi Képviselő, hogy csak oly
pályázora szavazunk
a Kántor választáskor,
Ki a 48as Körnek támoga
tására 1000 forintot ön,,
kényrt fel ajánl, –

Hetfő

Márczius 2.

Gyönyörű szép meleg na
pos idő volt egész nap, –
A külső 16 holdas szőlőben
Forgács ma Kezdette a nyi
tást 4 emberrel átalában
28 forintért 56 koronáért nyitják ki neki, –
A metszést is ma Kezdette
Forgács Két napszámossal fizet
nekik 60 Krt = 1 Kor 20 fillért
és a Kettőnek = 2 Kor 40 fillért
Gyánti bognár délután
ide Kint volt ákáczfát vá,,
gatott a Kúthoz mely ke,,
rékre lesz elkészítve, –

Szerda

Márczius 4.

Egész nap Kődös borúlt
reggel 6-7 oraig jó eső volt
délután hűvös szél fúj
Mind a három szőlőben
az emberek metszenek
Dél előtt bent voltam a városban
Moravec Pálné (...)
Ka délután itt volt a
kojegyzővel az adosság
ra következőleg egyeztünk
Ki. – mely 1903 év November
20^{ig} ...kamatokkal együtt ki
tessz 9200 koronát, melyből

fizetnem kell.

1903 év Július 15^{en} 1000 kor 1904 évtől
” év október 15^{en} 1000 kor Az 5200 Koro-
1904 év Január 1^{én} 2000 kor nátok fizetés
” év Julius 15^{en} 1000 kor szerint a 7/100 toli
” év október 15^{en} 1000 kor kamatokat 1905
1905 év Január 1^{én} 2000 kor évi November ho
1905 év November 1^{én} 1200 kor 1^{son} kell
Kifizetnem
összesen 9200 koronát az utolsó 1200
korona
részlettel. –

Csütörtök

Márczius 5.

Egész nap szép verőfényes napos
idő volt de azért hűvös éjszaki
szél lengedezett egész nap csipősen
érezte erejét, –
Mind a három szőlőben, Kint
a 16 holdasban Forgács 2 napszám
sal metz,
A Csösz ház megett Szabo egye-
dül és kint az új ültetés szőlőben az
én emberem metz Eszes mikor
a lovak körül dolgozt elvégzi, –
Az öreg szőlőben pedig Biro metz
egyedül a felesége meg nyit. –
Dél előtt bent voltam a városban
A kajszi fákon pár nap óta igen
szépen nőnek a termő rügyek
(bimbok) egész piros gumosak.
úgy szintén a Körte és szilva fákon
is igen szépen Duzzadnak a ter
mő bimbok, –

Péntek

Márczius 6.

Igen szép meleg szél nélküli
napos idő volt egész nap. –
A Kajszi fák és Körte-szilva
fák igen szépen rügyeznek már
és sok termő bimbo egészen nyi
lásnak indult, –
A Kajszi termő bimbaja már
egész piros színben mutatkozik
Mindenik szőlőben folyik a metszés,
Mészáros Gyúri a tiszta
búza sarkából felfordított

a szőlő mellett 15 öl hosszú és 6^{öl}
széles=90^{öl} területet, 8^{öl} fillér
(...)=7 kor 20 fillér.–

Szombat

Márczius 7.

Gyönyörű szép szél nélküli napos
meleg idő volt egész nap,–

A Kajszi, Körte és szilvafák ter-
mő bimboi igen szépen dagad-
nak, és nyílásnak indulnak.

Mind a három részes vinczellér
metz és nyitnak

Az új szőlőkben melyek egy és
két évesek ma Eszes mellé
Mészáros Gyúri napszámos
mind a Ketten a tavalyi ülte
tést metszik,–

Mészáros Gyúri napszáma 1 Kor 20 fillér
délután 5 orakor Csépa felől nagy
felhők széllel jöttek.–

Vasárnap

Márczius 8.

Reggel igen hűvös éjszaki
szél fújt 8 oraig ½ 9 orakor
gyengült az idő és esett az
eső ½ oraig szitálva,–

Dél után is meg meg újult
a rohamos szél, –

Ma ismét Küldött Rosen
berg Karczagrol 7 drb hordot
649. 542.700.655.683.688.707

Hetfő

Márczius 9.

Dél előtt enyhe borús idő
volt. Délután többször sze
menként eső volt borús felhős
csendes idővel,–

Tegnap érkezett meg Szent
Grót(Zala m) rol 5000 drb
Chasselas Kroqikut piros sző-
lő vessző Németh Zsigmond
urtol, ezre volt 5 Korona
igen szépek a vesszők, szállí-
tási díjjal Került összesen

35 Koronába 5000 drb,=vagyis
ezre 7 Koronába Csongrádon
ma bent voltam azért
és Kihozva rögtön Kádakba
vizbe allítottam.–

Ma egy napszámos Mészáros Gyúri 1 Kor
60 fill

volt metszet délután Eszes is metszett

Kedd

Márczius 10.

Borúlt meleg idő volt egész
nap.–

Németh Zsigmond Szent Grotrol
(Zala megye) érkezett piros Chassela

5000 szőlő vesszőt ma feltisztí-
tottuk egy leány napszámossal én
és az Anna Kisasszony egész dé-
lután segítettünk a szőlő vesszőket
ültetés alá elő készíteni, lett belőle
3000 drb I ső osztályú ültetni való
1200 drb II ik osztályú ültetni való
705 drb 3-4 szemes jo ojtani való vessző
összesen 4915 tehát nem lett ki az 5000
drb.–

3 napszámos és Eszes az új szőlőt metszet
ték és a Két évest, este felé a Chassela
vesszőket homokba leraktuk 100 darabon
ként,–

Mészáros János 1 nap=1 Kor 20 fillér

” György 1 nap=1 k 20 f

őreg Palásti Mihály 1 nap=1 k 20 f

” Jóska 1 nap= - 80 fillér

összesen 4 k 40 fillér

Szerda

Márczius 11.

Borúlt hűvös idő volt
egész nap.

A metszés folyik mind
a három részes vinczellér
nél,–

Az öreg szőlőben nem Kép-
ződik a Kajszi termő bimbo
oly szépen mint a csöszház
megetti szőlőben és a Külső
15 holdas szőlőben alig latszik
még itt a termő bimbo még
Kint már majd virágzik.–

Csütörtök

Márczius 12.

Borult hűvös idő volt
egész nap.–
mind a három részes vin
czellér metsz.
Eszes is meg a 2 éves ülte
téseket metszi.–

Dél előtt bent voltam a
városban. Nagy Pál Imre
vett 200 szál Chasselas szőlő
vesszőt 4 koronaért Ki is fi
zette azt.–
maradt még 3000 drb ültetni
valo. I osztályú és II od osztá
lyú 1000 drb és 715 ojtovessző.–

Péntek

Márczius 13.

Reggelre jó vastag Kés
nyi fagy volt a Kút vajú
ban a föld felülete is
jól meg fagyva volt
Dél előtt szép derült
napos idő volt, de ejsza
ki lengedező éles széllel.–
Egy napszámossal Eszes
metszette a 2 éves ültetést.
Meszáros György 1 nap=1 kor 20 fil
200 drb Chasselas páros sző
lő vesszőt beküldtem Szabo
Istvánról Nagypál Imrének.

Szombat

Márczius 14.

Egész nap borús igen hű
vös csipős széllel telt el.–
A Külső házas szőlőben a
tíza mellett ma az ott levő
üres ½ hold területet beül
tettük Piros Chasselas Croq(...)
sima szőlő vesszővel bele ment
2000 drb vessző melyet hozattam
Szent Grotól.– ezre 6 Korona
igen szép vesszők voltak.–
A parti szőlőben is a Chassela táblát Ki
foldozták
Volt 4 napszám per 1 K 20 filler
Szabo István vinczellér
Biro Sándor ” 4 kor 80 fillér

Meszáros János

” György

és Eszes vinczellérem is segítkezett
Ma a Külső 16 holdas szőlőben
bevégezték a metszést összesen
rész ment 40 napszám per 1 k 20
48 Korona fizett azt Forgács az
ő által oltottótt napok is bele van
számítva

Vasárnap

Márczius 15.ke

Reggel igen szép tiszta
ég és verőfényes napsü
téssel Kezdődött.–
a nemzeti színű zászlót
Erzsébeti lakásom végén Ki tüzet
tem, a szabadság emlé
kére.–
Egész nap szép idő volt de
azért vékony éles szél lengedezett
Este 8 orakkor mikor a
hold feljött befogattam
a hintoba bementem a vá
rosba Márkúshoz hol a Füg
getlenségi párt tartotta
martius 15^{ket} ide Kint meg
vacsoráltam 9 óra beérve
ott voltam 10 oraig 10 óra
értem ki az Erzsébetbe,
Nana Kis asszony is bejött
Kocsikázni de ő nem volt bent.–

Hetfőn

Márczius 16.

Egész nap hűvös szél fújt, fel
hős égbolttal, a Kajszi ba
raczkra igen jó idő ez mert
bár igen szépen Kivan fejlődve
a termő bimbo de nem nyíl
hat ki a hideg szelek nem engedik
a gyorsabb fejlődést, –
Ma egész nap 4 napszámossal
A parti Chassela szőlő mellett a
téli fordított 300 □^{ol} területet
mely a tíza part szélén van
ültettünk be, a szélén 3 sor fehér
Chasselas, és azon belül a többi pi
ros Chasselas szőlő vesszővel ültettem

be, szintén a Kút mellett az agyagos
végen, és a dinyeföld mellett ide fent
Piros Chasselas szőlő sima vesszővel
ültettem be napszamosok voltak
Biro Sándor 4 K 40 filler
Szabo István 1 K 40 " 5 K 60 filler
(...) 2 K 60 " Az idei ültetés bevan
fejezve

Kedd

Márczius 17.

Reggel fél oráig $\frac{1}{2}$ 6 tol 7^{ig} esett az
eső azután egész nap felhős ég
bolttal és hűvös széllel telt el
a nap, –
Reggel 8 orakkor bementem a Köz
gyűlésre 12 orakkor indultam
ki, az én önálló indítványom
tárgyalás(...) délutánra
maradt de nem mentem be
Indítványoztam hogy a Köz-
ség írjon fel az országgyűléshez
amennyiben Követ választási
jogunktól megfosztott adja
Ki annak a fizetését mely
pénzen az Erzsébetben és mámai
réten nép iskolákat építhessünk
Ma Szabo is megmetszette
a 6 hold szőlőt (...) Biro
is az öreg szőlőt (...)
Kinek az új szőlőt (...)

Szerda

Kajszi bimborol

Márczius 18.

Reggel 5–6 ora Között még
igen hideg volt dér nélkül
de már 7 orakkor egészen
meleg lég áramlat töltötte
be a föld felületét, úgy hogy
délbe a föld is egészen be
melegedett, 5 ora felé ismét
hűvös lett a levegő, –
A Kajszi fák termő bimboi
szépen Kivannak fejlődve
de egy állapotban duzadora
várják az 5–6 napi meleget
hogy virágozzanak, –
Az öreg szőlőbeli öreg Kajszi

fákon is szépen Kifejlődtek már
a termő bimbok, –
2 napszamos a Kender földet
fordították Kapával, –
Mészáros János 1 nap 1 Kor 40 fillér
Mészáros György 1 nap 1 Kor 40 fillér
2 Kor 80 fillér

Csütörtök

Ma vettük fel az
ültetni való burgo
nyát a 4 láb mély
gödörből

Márczius 19.

a burgonya te
tetején (...) volt
és igen szépen (...)

Reggel

Borús hűvös idő, délbe szép
meleg idő délután 3 orától egész
éjfélig orkán szerű éjszak nyű
gati hideg szél fűjt, –
Mészáros Gyúri és János 2 napszamos for
dították a dinyeföldet

2 nap per 1 K 40=2 K 40

Ma behordta Forgács a Kül
ső 16 holdas szőlő venyegéjét
A legkülső parton lett 204 kéve
A házas dülőben 448 kéve
A kút át elleneben 6 $\frac{1}{2}$ holdon 512 Kéve
összesen 11 64 Kéve

és ötödös

a 204 és 448 = 652 ez $\frac{4}{5}$ része az enyém
523 kéve

a 448 Kéve ek negyede $\frac{3}{4}$ rész az enyém
384 kéve

összesen 907

Csösznek adtam 15 Kévé
892

Behozott Forgács összesen 883 Kéve

ami hiányzik asz ellopták 9 Kévé

A Külső nagy Kazalba van 754 Kéve

A belső ház vége

felőli Kazalba van 105 Kéve

összesen 889 Kéve

a hiányzóság: 4 Kéve

volt összesen 883 Kéve

A feles búrgonyát
ma ültettük el
a vinczellérek és
Palastiné is.

Ma egy öl szénát felhordattam
a loistálora és ¼ részét
a tehén padlásra, –

Péntek

Márczius 20.

Naptár szerint nem Kezdődött a tavasz
Egész nap igen hideg ejszaki
csendes szél fúj azért napos idő
volt, Komisz influenzás idő ez
tegnap előtt jól meg hűtöttem ma,,
gamat, –
Ma meg lett fordítva ással a lúczyer
nás lapos föld dinya alá, –
A feles (Krúmpli) burgonya
földeket beültették a vinczel
lérek, –
Palástiné is beültette a tava
li dinyeföldet feles búrgonyá
val, 2 zsákkal adtam neki ültet
ni, melyet az új termésből ad vissza.
Ma volt két napszám
Mészáros György 1 nap = 1 K 40 fillér
János 1 nap = 1 K 40 ”
Mészáros Gyuri Kap 2 hétre még 8 fírtot
” Jánosnak adtam
búrgonya földet 10 napszámért még
5 napszámot Köteles letölteni –

Szombat

Márczius 21.

Reggel igen hideg éles tavaszi
idő volt egész nap tiszta napos
idővel de éjszaki éles szél len
gedezett, –
A major laképület udvarán
levő új belső Kúthoz ma tet-
le Gyánti János bognár a
kerékre Készített víz felhuzos
Készüléket, –

Eszes Kapott 2 zsák búrgonyát
zsákja 2 K 40 fillér = 4 K 80 fillért
beírtam a Könyvébe, –

Vasárnap

Kajszi duzzad
délután már virágot
találtunk.

Márczius 22.

Reggel jó hives volt a levegő, de,,
rült szép napos idő volt délig
erős szélfúvataggal, délu
tán szép nyárias tavaszi me
leg volt szél nélkül

Ma már fehérlik a
Kajszi termő bimbo te
teteje a gúmoján, – de még
kivirágozva egy színes, –

Ma délután a csőszház me,,
getti Kis Kajszi fákon is, és a
Külső szőlőben találtunk egé
szen Kinyilott Kajszi bimbót
virágot, –

Hetfő

Márczius 23.

Reggel egy kissé hűvös volt
de 9 órától igen szép csendes
meleg napos nyári idő volt
A Kajszi termő bimbo
mindenütt virágzani kezd
a 16 hold (...) Kint a csőszház
dülőben és az öreg szőlőben is, –
Ma megkezdettük az öreg
szőlőben az épületekhez tartozó
első holdban a szőlő ojtást a
Középső Két nagy lúgas Közén
Passatútti vesszővel lesz ojtva, –
2 napszámosa van
Forgács és Kasza 1 Kor 60 fillér
napszám mellett, Eszes ássa
a töke sort, – 2 napra 3 Kor 20 fillér
Az öreg szőlő Kút melletti Kis pásztát
egészen beoltották lett 118 töke beoltva
és 22 sima vessző ültetve összesen 140
drb passatúttal, –

martius 24 és (...)

Kedd Kajszi bimbo termő
virágját felerészben
ma már Kihozta

Márczius 24

Egész nap szeles meleg napos
időre volt, –
Passatútti vesszővel az ojtást foly
tattuk a Csőszház hold 3 belső (...)

ban, és a második hold harmadik pásztában hol fekete szőlő van összesen 3 ember ojtott ma ott 5 óráig 191 drb tökét be passatuttival, –
 Forgács 1 nap per 1 K 60 fil
 Szabo 1 nap ” ” 4 K 80 fil
 Kasza Rókus 1 nap ”
 Eszes ásta a gödröket
 Még 24 drb tökét ojtottunk be ma az öreg szőlőben a lugastól második útat, –

Szerda ünnap

Márczius 25
 Gyümölcsolto boldogasszony
 Reggeltől délig igen szép csendes napos meleg idő volt, déltől estig szeles de azért meleg volt, –
 Bent voltam dél előtt a városban Máté József nál alá írtam Két darab váltót 4000 forint erejéig a réti adosság ra (...) új (...) Kötsön végett, a 4000 forint adosság Az én és Mátté József, és János réti fél meder területét terhel li, –

Csütörtök Kajszi virágzás teljes diszben áll
 Márczius 26. mind a három szőlőmben, –

Egész nap szép meleg napos idő volt erős meleg alszél,,
 lel, –
 Forgács ojtottak 1 nap = 1 Kor 60 fillér
 Szabo 1 nap = 1 Kor 60 fil
 Kasza Rókus 1 nap = 1 Kor 60 fil
 Mészáros János 1 nap = 1 Kor 60 fil
 A parti szőlőben 10 drb passatuttit, és a házas holdban 20 drb Passatuttit és 5 drb Hazai Korai igen édes zöld szőlőt ojtott el Forgács, –
 De bent a csöszházas 2ik hold

ban negyedik pásztában ellett ojtva 153 drb Chasse
 las piros Croqúnnt szőlő töke az első hold dülő út felőli első pásztában délútán 93 piros Chas selas ojtást végeztek el, –

Péntek Kajszi gyönyörű szép egész virágzásban áll
 Márczius 27 ennél már jobb és szebb időt kívánni sem lehet

Reggel igen kedves Kissé hűvös idő volt, az éjjel csendes langyos idővel
 A Kajszi virágja ma kezdett hullani azok már megtermé kenyültek, –
 Az ojtvány őszi barackfák virágjai ma már piros gumok makban dudorodnak ki, és a levél hegyei zöldülnek, –
 3 ojtó ember és egy gödör ásó volt
 Forgács 1 K 60 Mészáros János 1 K 60
 Szabo ojtók 1 K 60 összesen 6 K 40 fil
 Kasza 1 K 60 fil
 ma
 a IIik hold 2 pásztában ojtottak
 a IIIik hold 3 4ik pásztában ojtottak
 a IV ik hold 3. 4ik pásztában ojtottak

Szombat nem ojtvány őszi barack virágzást ma kezdette meg

Márczius 28.

Gyönyörű szép napos szél nélküli meleg idő volt, –
 10 órára bevégezték a csösz ház megett levő 4 hold meteres szőlő beojtását, –
 a III ik IVik hold 1,2, és 1,2 dülő út felőli pásztákat, fehér Chassellá val lett beojtva, – a III:IV ik hold 3.4. és 3. 4 ik pászták piros Chassellá val lettek beoltva, –
 Az V^{ik} dülő 3 és 4 ik belső pászták fe,, kete Kadarkával 74 töke beoltva

azt mind Szabo ojtotta be, –
 Át mentünk 10 orakkor az öreg szö
 löbe ojtani az első út piros a második fe
 hérrel lesz így felváltva beojtva, –
 Mészáros 1 K 60
 Forgács 1 K 60 6 K 40 fillér napszám mára
 Szabo 1 K 60
 Kasza 1 K 60

Vasárnap ma őszi barack ojtvány
 is, és korai cseresznye tel
 jes virágzásban van,

Márczius 29.

Forgácsné ma abban hagyta a tehenfejest
 Igen szép napos meleg idő volt
 egész nap, –
 Dél előtt bent voltam a városban
 A Kajszi termő virág levelét
átaljában hullatja ilyen szép
tavaszt soha nem élveztem
a Kajszi minden virágjában
Kis barack van. –

Az őszi barack nem ojtvány
 már tegnap virágzott, –
 Az ojtvány őszi barackok
 ma Kezdték a virágzást, –
 A Korai cseresznye is fehér
 virágját ma kezdte kinyitni, –
 Megy még nem virágzik, –

Hetfő Sárga piros petyes ojtvány szilva
 is ma virágzik. –

Márczius 30.

Igen szép reggel meleg napos tiszta
 idővel, –
 3 ember Forgács, Szabo, Kasza ojtott
 és két ember Mészáros János és György
 ásta a tökéket az öreg szőlőben
 az első holdban a lak épületi holdba
 dülő út felőli 2^{ik} pásztaban hol
 az egyik sor piros a másik sor
 felváltan fehér Chasselas szőlő
 vel lett beojtva az én fajta chassellással.
 Forgács 1 nap = 1 Kor 80 fillér
 Szabo 1 nap = 1 Kor 80 fillér
 Kasza 1 nap = 1 Kor 80 fillér
 Mészáros János 1 nap = 1 Kor 80 fillér

Mészáros György 1 nap = 1 Kor 80 fillér
 5 napszám összesen 8 Kor 60 fillér

Kedd Kajszi levirágzott már (...)
 őszes ba
 rack. Körte korai cseresznye
 szilva virágzik csak az édes
alma nem

Márczius 31

Reggel szép kellemes meleg
 de borult idővel 6 orakkor
 permtezett az eső 7 óráig. –
 ½ 8 tol 8 óráig igen szép sebes
 eső esett, –
 ½ 10 óráig permtezett az
 eső, azután egész nap bo-
 rus hűvös idő volt, –
 Délre az öreg szőlőben
 bevégezték az ojtást, –
 Kimentek a 16 holdas nagy lú-
 gas beoltásához Kezdték fent
 a parton, a tiszta oldala vegyes
 állani valo fajokkal, a másik
 oldal végig piros Chassellással
 lessz beojtva, – a tegnapi emberek
 3 ember ojtottak 3 nap 1 80 = 5 Kor 40 fi
 2 ember gödröt ásott 2 nap =
 1 60 fi = 3 Kor 20 fi
 összesen 8 Kor 60 fi
 Forgácsné

Szerda a Tehén fejést abba
 hagyta
 martius 29^{en}

Április 1.

Reggeli borús elég lan
 gyos idő volt délig
 egy orakor ejszaki szél
 fűjt de hidegen és esővel
 csapkodott estig, –
 3 ember délután nem
 ojthatott a hideg szél miatt
 bent vesszöt faragtak ki. –
 Forgács 1 nap = 1 K 20
 Szabo 1 nap = 1 K 40
 Biro 1 nap = 1 K 80 fillér
 Mészáros János 1 nap = 1 K 60 fillér
 4 nap összesen 6 k 00 fillér

ma Délre bevégezték a Külső 16 holdasban levő nagy lugas ojtását, délután a parti szőlőben annak laposán Kezdték volna de a hideg miatt nem dolgozhattak.–

Csütörtök Ma este 10 orakor ellet meg Villám sarga csödör csikot. –

Április 2.

Reggel igen hűvös éjszaki szél fújt 11 óráig úgy hogy ojtani nem lehetett a hidegben, dél felé napos idő lett, meghűlt az idő is, délbe már Kint is lehetett dolgozni,–
Délután 3 ember Kiment a partra ojtani a laposi szőlőben a tiszta felől 28 drb fehér Chasselast, 25 drb piros fehér Chasselast továbbá a felvivő Középutig bogdányit ojtott Biro. a felvezető Középuton túl Szabo piros Chasselast, a szomszéd mellett Forgács ojtott rozsa tök szőlőt 35 drbot.–
Forgács, Szabo. Biro per $\frac{1}{2}$ nap K 90= 2 K90 fill
Mészáros János 1 nap= 1 K.60 f
mert dél előtt is dolgozott összesen 4 K 30 fil az új ültetés szőlőben Kaparta Ki a homokból a szőlő vesszőket Eszessel.–

Péntek Villám lo sehogysem akarta a fiát szopni hagyni délbe pipát tettünk az orrára és engedte a fiát a csecshez, –

Április 3.
Reggel vajúban jég volt. 6-7 óráig 8 orakor enyhe szép csendes idő volt
Délbe ismét éjszaki hideg szél Kezdtett fujni egész estig.–
3 ember a parti szőlőben fekete szőlő vesszőt ojt.–
egy ember elöttük a tökéket ássa ki.–
Forgács Szabo Biro =3 nap=per
1 Kor 80 fillér=5 Kor 40 fillér
Mészáros János 1 nap 1 Kor 60

ma Kiadás összesen 7 Kor 00 fillér
A parti 2 $\frac{1}{2}$ hold szőlőben kijegyzett rossz szőlő fajok ma mind annyiuk beoltása bevégezve lett.–

Szombat Szombat reggelre a vajúban ujnyi vas tag jég volt. –

Április 4.

Ma fogták be a sárga csödört margittal Kocsiba Fekete hajtotta be a városba és vissza minden baj nélkül.–
Egész nap szép napos lanya idő, de folytonosan éjszaki szél lengedezett.–
Az ejjeli illetve reggeli hideg még semmi féle Kárt nem mutat.– a gyümölcs fák termésén a 16 holdas Külső szőlő házas holdban 1 sö^{közt} pászta Rozsa tök szőlővel lett beojtott, a 2^{ik} pászta bogdányi fekete szőlővel lett beojtva, a többi két pásztába és az ott levő 10 hold szőlőben nem tett ojtó vessző jövő évre lesz beojtva.–
Forgács Szabo, Biro ojtottak
1 Kor 80 fillér napszám=5 Kor 40 fill
Mészáros János tökét asott 1K.60=1 Kor összesen 7 kor

Vasárnap Margit d.u. 3 orakkor lett fedezve Pista mentől de nem volt töke letes, –

Április 5.

Reggel napos hűvös idő volt dél felé borús enyhe idő lett. estefelé szemelt az eső.–
Ma ismét befogva volt a Pista mén Margittal bent voltak a városban, –

Hetfő Margit ma reggel jól felvette Pista mént

Április 6.

Reggel borús hűvös idő éjszaki széllel csapkodott az eső dél előtt 8 to 10 óráig.–

Az April 4^{en} reggelre volt
fagy itt a Kajszi termésben
még Kárt most ^{még} nem észleltünk
Dél után tiszta napos
idő de éjszaki csipős hideg szél
lengedezett.–
Mészáros János 1 nap= 1 Kor 60 fil
Dél előtt bent volta az
városban Pista ménnel
kocsin délután az új
ültetés szőlőt nyitották
Eszes vinczellérrel.–
Van még 10 drb rozsa fa igen
szépen ki leveleztek és bimboznak
Romer utca 9 sz I emelet

Kedd Lajosnak ma adtam vasútra
2 sonkát 3 drb szalonnát vörös és
fokhagymát egy liter törkölypálinkát egy
üveg Kajszi lekvárt, füstölt kol
Április 7. bászt és Kereszt cson
Tot, –

Egész nap igen szép csendes me
leg napos idő volt.–

A piros csongrádi cseresznye
a legszebb virágzásban áll
A fekete cseresznye, megy
és magvaváló szilva még
csak zöld gumokban áll a
virágzása még nem nyíl-
lik.–

Az ojtott őszi barack fák
a legszebb ki nyílt virágzás-
ban vannak April 3 tol
kezdve ma már mind teljesen
virágos.–

Alma fák virágjai most Kezdenek
pirosítani,.

A nem magvaváló szilvák és
minden faja teljes virágzásban
vannak,–

Szerda Jegyző választás

Április 8.

Egész nap igen szép meleg
idő volt, szél nélkül.–
Dél előtt bent voltam Köz
gyűlésen Jegyző választáson

IV ik Jegyző lett Ludrovai Toth
Jozsef vérbeli testvérem
Lichteinsteinnel szemben Ki 18, és öcsém
23 szavazatot kapott,–
II ik lett Kovács Aladár
III ik Farago Petyi
Az őszi magvaváló szilva
fák is ma Kezdték a teljes
virágzást, –

Csütörtök

Április 9.

Reggel borúlt hűvös idő
Kevés erejű széllel, Két orakkor
egészen elborúlt és finom csendes
meleg eső esett bele menve az
éjjelbe is.–

Péntek

Nagy péntek
ma dinyét ültettem el
Április 10. délután
esett az eső.

Egész éjjel szép csendes me
leg eső esett egész reggeli
7 óráig, egész nap borús
volt az idő és szemzett az
eső sűrű apro szemekben,–

A Körte fák általában

virágzanak,–

A fekete cseresznye és megy
még gumoban azon nem
virágzik, a Korai befőzni va
lo alma már teljesen virágzik,–
A luczerna föld út felőli ré
szét és a belső dinya földet ma
beültettem sárga és görög dinyét.

Dénesnek ma Küldtem

Szegedre vágni valót, egy Son
kát, szalonnát, dios, mákos patkot, 10 drb
kemény tojást, egy liter bort egy liter
pálinkát. 5 drb füstölt Kolbászt, (...)
vörös hajmát, és 100 fillért, -

Szombat

Április 11.

Éjjel többször esett az eső
reggel igen Kellemes borús
felhős meleg idő volt igazi
szép tavaszi éltető idővel,–

Dél előtt elültettem a lú-
czerna föld belső felét dinyé
vel, a tavalyi sarga magú gö
rög dinyét a Kis szőlő sarkától
a tiszta felé haladva vetettem 4
sorban félig, a meteres szőlő felől
a fekete tavalyi vérbélű görög
dinye magot vetettem 4 sorban a
többi a tavalyi magból csak a leg
utolsó 6 bokrot szintén a 2 éves tavalyi
mag
ból vérvörös belű fekete magból vetettem
Ma a Villámot próbáltuk de nem
vette fel a mént, –
Délután folytonosan sűrű apro sze
mekben esett az eső. –

Vasárnap Húsvét

Április 12.

Egész éjjel esett az eső sza
Kadozva. –
Reggel borult éjszak Kele
ti széllel dél előtt 10 orakkor
a szél igen erősen fúj és vit
te illetve hajtotta a nagy ter
hes felhőket melyekből szítál
hullott az eső, –
az egész ég sötét szürke ború
lásból áll a levegő teli van
nedves gözökkel dél felé süvít
ve fúj az alszél hajtja a felhőket, –
Dél után 2 orakkor, – elállt a
szél, az esős felhők felszakadtak
derülés áll be, –

Hetfő Húsvét másodnapja

Április 13.

Egész éjjel igen nagy és erős
szél dühöngött esővel csapkodva
Reggel erős éjszak nyugati
szél fúj apro esővel dél fe
lé gyengült a szél fúvás, –
12 orakkor Kisütött a nap a fel,,
hők felszakadtak a szél csendesedett.
Délután erős szél fúj de
A nap sütés és az égbolt tiszta volt

Kedd

Április 14.

Reggel sűrű szürke felhős
idő, ½ 8 orakkor Kezdt az egész
láthatáron sűrű eső esni délig
egészen jól esett, délután is
folytonosan szemzett az eső, –
5 orakkor a felhők kis foltokban
mútatkoztak a nap kisütött estig. –

Ma ált helyre Mészáros Já
nos Kit felfogadtam Két
honapra Junius 15¹⁸ havi 15 frt
illetve havi 30 Koronáért Vinczel
lér bújtárnak Kőteles azon
ban reggel 5 órától este 8
oráig minden előforduló dol
gát a háznál és szőlőben elvé
gezni esetleg folytonosan Kapálni.

Szerda

Villám reggel fe
dezve lett,
délután is jól fel

Április 15. vette a mént

Margit délután 9 napra nem vette fel a mént, –

Reggelre nagy dér volt, –
szép napos enyhe idővel
Kezdődött 9 órától a nap
egész nap bárány felhős éggel
napsütött mindég de a
levegő hűvös volt mert éjsza
Ki szél fúj. –
Az új szőlőben az őszi ülte
tést ma kezdtük Kapálni, –
holdját 4 koronáért Kapálja
Mátyás és két pajtása, –
Margit jobb szemén a
híjog mely új évnapján Kez
dőött egészen megvakította, –

Csütörtök

Április 16.

Reggelre jókora dér volt
de Kárt nem vettünk még
észre délután sem pedig a
vályúban fél újni vastag
jég volt a vizen, –
Estefelé beborult az ég szél
is elállt esőre mutat a lanya

alszél, –
 Az új ültetés 2 hold szőlőt
 Mátyás és Két társa már
 megkapálták Kaptak
 előlegül 3 Koronát. –
 holdját 1200^{őlével} 4 Koro
 náért Kapálták, –

Péntek

Április 17.

Reggeltől délig hideg esős
 szél felhős égbolttal dél
 be a felhő felszakadt többször
 napos idő volt de azért nagy
 nehéz Kobor felhőket vitt a
 szél, –
 A Kajszi Kezdi a piros búrkot lerúgni
 akkora mint egy cseresznye mag, –
 Fekete cseresznye, meg
 és magvaváló szilva teljesen
 virágzásban áll, –
 Befőzni való Kis alma teljesen
 Kivirágzott a Török Bálint, nyári piros
 alma
 és a fontos alma, –
 valamint a nyári Körték, –
 De a finom Gezdonki sárga
 és a piros Peppin, a téli arany parmen
 a téli piros fehér pettyes Galambka,
 az őszi piros csikos alma, még most
 kezdenek virágozni, a Pogácsa (...)
 már fél virágzásban vannak, –

Szombat I ső rendű Kritikús
 nap volt, – 1902 év
 ben ez a nap April
 24^{Kéte} esett

Április 18.

Éjjel nagy és pár óráig
 tarto eső volt, –
 Reggel hűvös sötét borult
 idő nagy széllal éjszak Kelet
 ről 10 orakor derülni Kez,,
 dett súvöltő szél mellett, –
 Dél után is sűrű terhes felhők
 úsznak a légkörben (...) igen
 erős orkán szerű hideg szelektől, –
 Délután ½ 3 orakkor éjszaki
 szél vihar által az egész ég

beborult, sűrű eső, és ho szilánk
 esett, nagy erős igen hideg éjszaki szél
 által hajtva egész éjfél
 tartott, –
 Este tüzelésre készültünk
 hajnali 2 órától reggeli 6 óráig tüzeltünk mind
 a 33 hold szőlőben jó sikerül, meg
 lett mentve a termés, –

Vasárnap

Jövőre nézve minden
 évben April 15^{tol} előre
 Kell elkészíteni Kint a
 szőlőkben a füstölés

Április 19. re szánt tüzellő
 anyagot, Kúpacz
 okban 50 ölnyi
 távolságra, –

Reggel hűvös de egészen tiszta
 égbolt mellet gyenge széllal szép
 napfényes idővel, mely orak
 Kor erősebb szélre változott, –
 10 orakkor erős hűvös szél, de verőfényes
 nap
 délután borús, szeles idő
 volt este felé Kitisztult
 hideg volt azért Készül,,
 tünk a hajnali tüzelés
 hez este hordattam a kül
 ső szőlőbe egy Kocsi venye
 ge hulladékot és egy Ko,,
 csi trágya dudvát, –
 Reggelre azomban nem
 lett szükség a füstölésre
 mert meggyengült az
 idő, – a tüzelő anyagot
 Kint hagytuk tartalékba

Hetfő

Április 20.

Reggelre enyhe napos
 idő, egész nap szél fújt éj
 szak nyúgatrol, este a
 szél meg állott szép tava
 szi langyos idő lett. –

Ma Kint volt sági Kesőbb
 jöttek Sinko Imre II od biro
 és Farago Péter III^{dik} Jegyző
 estig itt voltak ittak bort
 mint valami Kefekötők, –

Kedd először Ma láttam 2 drb parti
Fecskét es 1 drb kémény
fecskét a Külső parti
Április 21. szőlőben.–

Reggel szép tiszta napos
de éjszakai csendesebb szél
fújt,–
Dél felé a szél téli nyúgatrol
fújt erősebb napsütés mellett
derült éggel,– azért hűvös van
Délután egész estig szép nap
sütés de erős téli nyúgati
szél fújt,–

Szerda Csösz házi Két fecske
ma érkezett haza
a fészüket elfoglalták

Április 22.

Reggel igen szép napos idő volt
dél után 1 orakkor erős szél
támadt de egész nap meleg
napos idő.–

Délbe itt Szappanos Járás
biro. A Járásbiroi Jegyző Mo
lecz ügyvéd, Draskovits De
zső, Szőke Pál.–
A három első délután 3
óraig itt voltak ebéden is.–

Csütörtök

Április 23.

Reggel szép csendes napos
idő volt de 10 órától egész
nap orkánszerű alszél
fújt, 5 orafelé Kezdetek
szürke felhők Képződni
5 óráig tiszta volt az ég
bolt és napsütés volt,–

Dél előtt 8 órára a
Járásbiroságnál voltam
Kokai-Húbert féle pénz
letiltási perben, ítéle
tet nem hozott,–

Biro a dülő út felől le
vő lúgas dülő út felőli olda-
lát a Külső 3 hold szőlőbe eső
részét eldöntötte ma, és Ki
is Karozta nyíl egyenességen

Péntek

Április 24.

Éjjel és virradóra igen jó
eső esett.–
Reggel 6 órától folytonosan
apro szemekben esett az eső
és erős alszél fújt

A reggeli eső miatt nem
mehettem be a községi Kép
viselői Közgyűlésre hol Farago
és újhelyi indítványára Sohlya
Gyula Jegyző éves fizetését
300 frt=illetve 600 Koronával
felemelték.–

Legfőbb érdeme hogy négy
év előtt Gajári Követ válasz
táskor Újhelyi elnökkel Soh
lya Farago Antalt és Hoffmann
Arthúr ügyvédet zsandárokkal
Kidobatta,–

Szombat

Vásár volt Csong
rádon

Április 25.

Reggel szép napos meleg
idővel szél nélkül egész nap
megmaradt a szép tavaszi
idő.–

Dél előtt bent voltam
a vásárban, pista mént
árultam de nem kellett
senkinek mert nincs pénz
holnap Kiheréltetem

Biro ma bevégezte az
öreg szőlőben düllő ut felől
levő nagy lúgas mind Két olda
lának végig történt eldöntését
Az onnét kikerült ^{főlosleges} Saszla
ojtvány ttököket a Kis szőlő
dülőben a volt luczerna föld
be elültettük ma. 1 meteres
távolságban,–

Vasárnap

Parti Kis fecskék igen
sokan ma ide értek
parti szőlőnél vannak.

Április 26.

Pista sárga mént ma
Kiherélte Muko kovács

Reggel igen szép napos meleg idő
 vel kezdődött és egész nap nyári
 szélcsenddel igen meleg idő volt,–
 5 orakkor elborult és szemelve esett az eső
 A spanyol meg^{magvaváló szilva} és alma
 fák is teljes virágzásban
 vannak Különösen a fontos,
 pogácsa, és minden féle ra
 net, és befőzni való Kis alma
 fekete cseresznye is,–
 Csak még a Külső 16 holdas
 szőlőben Két Kései cseresznye fa
 most Kezdi virágját bimbozva
 Kihozni,–
 Az öreg szőlőben a csikos őszi
 alma fak a pinczétől Ki a pihe
 nőig és a Galambka alma és Gez
 dorki és Peppin most Kezdi virág
 ját Kinyitni,–

Hétfő Csilla tehén ma Kiált
 a legelőre,–
 Április 27.

Reggel borús idővel mely
 egész nap borús volt néha
 apro szemű eső esett de az
 egész nap igen Kellemes
 lanyha meleg volt.–

Pista herélt lovon bent
 volt a kovácsnál dél előtt
 levette a Cserepcsikót rola
 még is mint tegnap az
 első Két lábával folytonos
 san Kapar,–
 Biro ma belekezdett az
 öszön félig eldöntetlen maradt
 piros Saszla fél pászta ojtvány
 eldöntésébe,–

Kedd Április 28.

Egész nap borús Kellemes
 langyas meleg tavaszi élte
 tő idő volt,–
 Pista herélt lovamat be
 fogták igen jól ment a
 kocsiban,–

Szerda

Április 29.

Hajnalban 4 orakkor Anna
 kisasszony Kocsimon be a vá
 rosba ment a hajo állomás
 hoz Szegedre utazott –
 Reggel igen szép napos
 meleg tavaszi idő volt.
 Szabo sogora ma reggel
 kezdte a vályogot Kiverni
 bent a majorban,–
 Délután is igen szép idő volt
 Anna kisasszony
 este 10 orakkor ért az
 Erzsébetbe szegedről jött
 hajon,–

Csütörtök

A nagy szobai vas
 kályhában ma hagy
 tam fel a fűtést,–

Április 30.

Reggeltől borongos meleg
 idő volt délután 4 orakkor
 sűrű fekete felhőkkel és jo
 erős menydörgéssel Kevés
 eső esett. nagy szivárvány
 volt 5 orakkor Ki tisztult
 napsütött estig,–

Ez évi April ho 30^{án} már
 a Kajszin barack akkora
 volt ^{mint} egy olasz mogyoro,
 még soha sem láttam er
 re az időre ily szépen Ki
 fejlődve a Kajszint.–
 Igen sok 10-12 éves ^{Kajszin} fára
 Ki száradt April ho Kö
 zepe felé mikor már
 a levelek Kezdték Kihajtani

Ma van a szép-piros peppi
 telelő alma fa a II ik hold dülő
 felőli oldalon teljes virágzás
 ban.– ^{és a Gez dorki nagy fa} a téli és őszi
 csikos almafák is ma vannak
 teljes virágzásban, ezek az útol
 sok a virágzásban. A többi már
 hullajtja a virág szirmát, Pogácsa
 alma és TörökBálint,–

Biro még ma is a
IV^{dik} lugas Külső felét dönti,
a belső felét már az ősszel
eldöntötte, ez a lugas a Hajdú
szőlője felől esik

Péntek

Május 1.

Reggel gyönyörű tiszta na
pos idő volt 11 óráig, és igen
Kedves érzést gerjesztett a
Kellemes meleg.–
10 orakkor az összes szőlőt
36 holdat össze jártam min
denütt igen szép termés mutat
kozik Kajszi, alma, Körte, meg
cseresznye, az őszi barackba
legtöbb Kárt tett az April 18^{iki}
éjjeli fagy,–
Délről estig napos meleg idő volt
Biro ma este bevégezte
a Hajdú felől eső IV^{ik} nagy lu-
gas eldöntését mely igen
jol sikerült legtöbbnyire
Sasza tökét hagyhatott döntés
re,–
Ma délután Schwartz Kereskedőtől
hoztam 10 Kilo Kék követ 10 Kilo szodát.

Szombat

Ma este lett a bú
bos Kemenczébe be
fűtve utoljára ez
évi tél idény

Május 2. után,–

Egész nap gyönyörű meleg napos
idő volt, sőt igen meleg volt,
úgy hogy a magyar nadrágot és
csizmát lekellett vetni magam
ról,–
Dél előtt bent voltam a vá
rosban

Ez évben
Vasárnap ma reggeliztünk
Kint a ház előtti
verandában

Május 3. először,–

Reggel gyönyörű napos

szép meleg idő volt 9 ora
kor gyenge meleg szél
Keletkezett, mely egész nap
fújt, és az ég bárány felhős
volt.–

Dél előtt Hajdú Jozsef és
Deák Gyúri szomszédokkal
az összes 37 hold szőlő birto-
komat össze vissza jártuk,
Csudálkoztak a rengeteg sok
Kajszi termésen, mely már is
oly nagyok mint egy olasz mo
gyoro, a Kajszi termést a Kül
ső 16 holdas szőlőben 400 meter
mázsára becsültük,–

Hetfő

A Vinczellérek ma ültet
ték el a Kukoriczát a rétben

Május 4.

Igen szép reggel napos idővel
tartott egész nap,–
Dél előtt bent voltam a
Járásbiroságnál a szőlő
vételre Dúdás és Lantos
adott 100 frt és 1105 frt foglalora
nézve Kiegyeztünk úgy hogy
az én ügyvédem Moletz Lajos
15 frt díjját ők fizetik meg Kö
zösén és én 1904 évi Január 1sön
Köteles vagyok Kifizetni
Dudásnak 92 frt 50 krt=185 Koronát
Lantosnak 97 frt 50 Krt=195 Koronát
Az ő ügyvédjük Szarka díját 32 frtot
ők fizetik Közösén,–
Délre Fülöp Komát Kihoztam
az Erzsébetbe Kint is hált,–
Dénesnek reggel rágni valót
Küldtem. 1 sonkát 1 lapoczkát 3 drb
szalonnát. 1 üveg bort 1 üveg pálinkát.–

Kedd

Május 5.

Reggel borús felhős idő
volt,–
Délután 3^{orakkor} ½ orai igen jo
eső esett, 4 újni csapadék
volt a homokban,–

Kint voltak
Szelhoffer Jozsef, Ujszászi,
Bodor, Tari Jani.
Fülöp Koma ebéd után
haza szököt,–

Szerda

Május 6.

Reggeltől estig gyönyörű szép
napos meleg idő volt,–

A majorba vályog össze
van rakva százankint Kú
paczokba lett

Most már a Külső Kút
nál verik az ott levő
tavalyi agyagbol.–

Csütörtök

Május 7.

Reggeltől délig napos igen
meleg, délutántól estig fel-
hős meleg idő volt,–

Dél után máté Jozsef és
Jánossal oda át voltunk
a mámai rétben Kimú-
tattuk a kása mezsgyéjét
melyet melyet Jasúrda
elfoglalva tart,–

Egyúttal Kimértük a Máté
Jozsef 17 hold földjét és Máté
János 2 hold és Máté Pista
2 hold földjét,–

Szabo István Vinczellér meg
permetezte a Csöszház megett
Ezerjo szőlőt vitt 3 kilo Kék
Követ és 3 Kilo szodát.–

Biro pedig a fákat permetezi
meg 1 kilo kék követ és 1 Kilo szodát
használt fel az enyéből,–

Péntek

Május 8.

Reggel igen szép meleg
napos idő volt egy Kis gyen-
ge meleg széllel,– mely
egész estig úgy tartott

Dél után Szelhoffer Jozsi
itt volt az apossával,–

Szombat

Május 9.

Egész nap szép napos idő
kissé hűvös széllel mely estig
tartott,–

Dél előtt bent voltam a
városban.–

Mészáros János ma Kapott
11 liter Kukoricát per 20 fillér=2K 20 fillér

Vasárnap

Kajszi baraczk (...)
ma már nagy
(...) ilyenre még nem
Emlékezem, hogy

Május 10. ilyen szépen
lett volna Kifejlődve

Szép napos idő de Kora reggel
től erős ^{meleg} szél fújt egész estig

Délután bent voltam a
népgyűlésen ½ 4 orakkor hol
Barabás Béla és Lúkács
Béla Képviselők tartottak
beszédet a Katonai létszám
felemelése ellen határoza
ti javaslatot fogadtunk
el,–

Este banket volt Dolfi
zsidonál 1 korona egy személy
honnét éjjel 11 orakkor ér-
tem Ki Erzsébetbe,–

Hetfő

Május 11.

Egész nap szép napos meleg
idő volt bent voltam
a városban

leszámoltam a Keresztény
szövetkezettel a múlt évi
Kék Kö árát 287 Korona
40 fillért a Kajszi előleg
ből Kell Kifizetnem Julius
1^{lb} melyről váltót adtam

Ez évre vettem 250 Kilo
Kék Követ és 250 Kilo szodát
per 32 krczár=64 fillér és
per 32 Krajczár=14 fillér a
Kamattal 10 Krczár Kiloja

Összesen Kitesz 201 Kor 09 fillér
melyről váltót adtam
1903 November ho 15^{en} lejártott

Kedd

Május 12.

Reggel szép meleg napos
idő gyenge széllel,–

Dél előtt Rékasi Kihozta
250 Kilo egy hordo Kék Követ
és 250 Kilo 2 ½ zsák szodát
ennek az árát 201 Kor 09 fillért
November ho 15^{en} kelt Ki fizetnem

Szerda

Május 13.

Reggel borús meleg idő
8 to 10 óráig lassu esővel
délután 4 orától estig la
sú meleg eső volt,–

Dél előtt bent voltam
a városban,–

Csütörtök

Május 14.

Reggel szép meleg tiszta
napos idő volt délig,–

Dél előtt oda át voltam
a mámai réti gáton néz
ni a fütermést,–

Dél után borús meleg
idő volt
Szabo ma este bevét
gezte a 6 hold harmados
szőlőnek a megperme
tezését 1 ½ százalékos ke
veréket használt vagyis
100 liter vízbe 1 ½ Kilo
Kék Kö és 1 ½ Kilo szodát
használt,–

Péntek

Május 15.

Reggel 4 órától 6 ig igen

sűrű és vastag fűsthöz
hasonlo Köd volt,– de
½ 7 orakkor már nyo
ma sem látszott,–
Kellemes meleg szél
nélküli idő volt délelőtt

Az általam gondo
zott 5 hold 2 éves és 1 éves ül
tetést ma Kezdte Eszes és Mészá
ros permetezni, a 3 hektos hor
doba adtunk 5 Kilo Kék Követ
és 5 Kilo szodát,– ez valami
vel erősebb Keverék mert 1 ½
perczent,–
16^{an} még 4 Kilo Kék Kö és 4 Kilo szodát
és még Kellett 2 Kilo szoda és
2 Kilo Kék Kö összesen az 5 hold
uj szőlők első permetezésére Kellett
11 Kilo Kék Kö és 11 Kilo szoda

Szombat

Május 16.

Reggel szép meleg napos idő
délután borus 4-től 6 óráig esett
az eső,–

Az új szőlőmet 5 holdat ma
bepermetezték 4 órára 1 ½ szá
zalékos Keverékből Kellett
arra összesen 11 kilo szoda
és 11 Kilo Kék Kö, mely a tegnapi
naploban van bevezetve,–
Dél előtt a városban vol
tam
Schwarznál vettem 250 Kilo
Kék Követ és 250 Kilo szodát a
fent levő ? együtt
400 Koronás váltót adtam
Aúgúszttus ho 15 Ki lejáráttal,–

Vasárnap

Május 17.

Reggel kellemes napos idő
volt dél felé szél keletkezett
mely estig tartott napfé
nyes idő mellett,–

Hetfő Kritikús nap
Május 18.
Reggel hűvös hideg szeles
esővel mely egész nap tar-
tott igazi Kritikús nap volt
ez,–

Dél után a tul úti gáton
Voltam füvet venni.–
87 szám 88^{ig} 21 Kor
88 tol 89^{ig} 22 Kor
89 töl 90^{ig} 21 Kor
90 töl 91^{ig} 22 kor

Kedd

Május 19.

Reggel szép napos meleg
idő volt,–
Dél előtt bent voltam a
városban
Margit lovat negylábára
újra vasaltattam,–
Villám első lábáról a pat-
kot levéttetem,–
Moletztol Kötelezvényre
fel vettem ezer Koronát
Kaptam 900 Koronát Novem-
ber 15 Kére fizetve,–
Félegyházára takhoz elküld-
tem 280 Kor Két negyed évi
Kamatba Febr 4-től Aug 4^{ig}

Szerda

Május 20.

Egész nap igen szép napos
meleg idő volt. –
A gáton vett luczernát
ma Kaszálták le,–
Forgács a Külső 16 holdas
szőlőt most permetezi má-
sod magával Gyergyadessal

Csütörtök ünnep volt

Május 21. Csilla ma
Dél előtt folya-
tott meg,–

Reggel szép csendes napos
meleg idő volt,–

Dél előtt bent voltam a
városban,–
Csilla tehén ma dél előtt
a bokroson megfolyatott
Pirok bikától,–

Péntek a 16 holdas Külső
szőlőt Forgács ma
megpermetezte elő
Május 22. szörre.

Egész napos és borús szeles
idő volt,–

Ma délbe Szelhoffer Jo-
zsi Küldött egy Kocsi zöld
lúcernát a 4 ház rész
magtár alatti lúczerna
földből,– melyet har-
madából Kaszáltatott
le,–

Szombat

Május 23.

Reggel hűvös szeles na-
pos idő volt,– Délután
5 orakkor Csépa felöl egész
láthatárt borította sötét
fekete felhő, mely itt
nagy szelet csinált és Ke-
vés esett belőle ^a Kecské-
mét-Alpár felé húzo-
dott el,–
Délelőtt bent voltam
a városban,–

Vasárnap

Május 24.

Reggel szép napos idő de hü-
vös széllel,–
A tegnap este felé 5-6 ora Kö-
zötti nagy szél sok baracz,,
kot lerázott a fákról,–

Biro ma reggel a Korai
cseresznyéből 5 litert szedhe-
tett igen Kis termés van,–

Hetfő

Szőlő Kacscsozás
ma Kezdetett meg

Május 25.

Egész nap szép derült idő
Volt, –
Dél előtt bent voltam a
Járásbirosagnál. –
Dél után bent voltam
a rétben Kosa István bir
tokából a Csépaiak által
elfoglalt területeket fel
mértem és arról helyszín
rajzot Küldtem Dr Bück
ügyvéd úrnak, – díj nélkül, –
Bíró ma hozzá Kezdet
a szobájából elvágando Kis
Kamra elrekesztéséhez és új
ajtó beállításához. –
A szőlő Kacsozás és also hajtá
sok tisztítása ma Kezdődött a
Külső 16 holdas és a meteres szőlő
ben. Kint Forgács 7 magával a me
teresben Szabo mind magával végzi.

Pünkösöd Vasárnap

Május 31.

Ma virradóra éjjel nagy eső
volt dél előtt nyomott meleg
felhős napos idő volt, –
Maxi Kint volt dél előtt
Krausz Beránl gyümölcs
Kereskedővel a Kajszt nézte
meter mázsáját Kérte 22 Ko
ronáért én hagytam 36 koro
nára metermázsáját, –

Mámai réti gáton vett 8 szelvény
kaszálo ára volt és a füzes melletti
lúczer 250^{ol} 225 Korona, –
Továbbá a gát örtől vettem 4 szelvenyt
110 Koronáért melyből 10 Koronát Kifizettem
...adott lúczernát és szénát.
május 28^{an} hozták be. negyedéből kaszáltuk. –
a felső 4 szelvényről hozott Matyás
1 kocsi lúcz
Mészáros hozott a 8 szelvényről 2 kocsi lúcz
a füzes melletti 250^{ol} adott 1 kocsi lúcz

Hetfő pünkösöd második ünnepe

Junius 1.

Reggel 4 orakkor Anna Kisasz
szony Kocsimmal a hajóhoz
utazott ment Szegedre, vitt
magával Dénesnek egy kosár
cseresznyét sonkát, sült csirkét
szalonnát és 10 koronát, –
Délig szénapos idő volt
12 től 3 óráig sebes és tartos
eső esett, – útamra estig
igen Kellemes lanyha bor,,
rúlt nevelő idő volt. –

Kedd

II^{ik} permetezést
megkezdtük a csősz
ház megetti meteres

Junius 2.

szőlőben Szabo
Vinczellérel
a szőlő még nem virágzik, –

Reggel szép napos meleg idővel
11 órától ½ 12 óráig igen nagy és sü
rű eső esett Kitünő meleg idő
lett utána és napos egész es,,
tig, –
Dél előtt bent voltam a
városban hol csak pár per
czig esett az eső, –
A csősz ház megetti meteres
szőlőben Szabo ma Kezdette
meg a II^{ik} permetezést de
11 orakkor abban kellett hagy
nia az eső miatt, –
A Külső parti szőlőben Forgács
3 ad magával szőlőt Kacscsozza

Szerda

Junius 3.

Reggel igen szép napos meleg
idő volt
Szabo a II^{ik} permetezést foly
tatta a meteres szőlőben
Ma estefelé Mészáros hozott
az ő 8 szelvényéből ott maradt
6 rúdas lúczernát és a füzes
erdő mellett meg vett 250^{ol}
lúczerna I ső termését felrakta
és így lett egy jó nagy Kocsival

Csütörtök

Gáton a széna vá
gást meg kezdték
ma,–

Junius 4.

Borús reggel 8-tól 9 óráig per
metezett az eső,–

Szabo II sodszor permetezi a
meteres szőlőt

Fülöp Komát beküldtem re-
gel a városba Kenyérért

Délután 5 órától 7 óráig
folytonosan esett az esőviz,–
mely nagy széllal jött éjjel
is nagy orkán volt esővel

Péntek

Berger Grátzi Ke
reskedő ma itt volt a
kajsi megvétélére,–

Junius 5.

Virradóra 3 órától 5 óráig
rendkívüli szél vihar volt
sűrű esőcsapadékkal mely
egész nap tartott,–

Reggel 9 orakkor itt volt
Berger Grátzbol Ki tavaly
is megvette a Kajszit most
11 frtot illetve 22 Koronát ígért
metermázsájáért,–

Szombat

Ma Kezdtük másodszor
permezetni az 5 hold
3 és 2 éves szőlőt Eszes és
Mészáros, Két géppel teljesi
tik,–

Junius 6.

Reggel igen hűvös volt szép na
pos idővel 8 orakkor Kezdett az idő
felmelegedni,–

Reggel Eszes vitt 5 Kilo Kékkő 5 Kil szoda
délután ” ” 5 Kilo Kékkő 5 Kiloszodát

Vasárnap

Junius 7.

Reggel hűvös borúlt idő, dél
Felé az eső permetezett. –

Hetfő

a 16 holdas szőlőt Forgács
8 emberrel II szorra Karaszol
én pedig az 5 hold új szőlőt
harmadszorra kapáltatom

Junius 8. holdját 4 koronáér

Egész nap szép napos idő volt
Fülöp Koma este haza ment
és Anna Kisasszony ugyan
azon a Kocsin Kijött 9 orakkor

Dél előtt bent voltam a
városban

Ma csak Mészáros permete
zett dél előtt delután Eszes is
segített 2 órától 6 óráig,–

elhasználtuk ma 5 Kilo
Kék Követ és 5 Kilo szodát,–

Kedd

Junius 9.

Egész nap szép meleg napos idő
van,–

Forgács a Külső 16^{hol} das szőlőt
8 emberrel Karaszoltatja első
Kapálás után Karaszoltat, azután
Kapállás ismét Karaszolás, és alá
Kapálás és szüretre Karaszolás lessz
szerződés szerint 3 szor Kapálni
és Kétszer Karaszolni Kell neki
és háromszor permetezni. –
5 holdas újszőlőben 2 emberem
kapál, Eszes és Mészáros perme
teznek,–

Szerda

Junius 10.

Reggeltől estig igen szép
meleg idő volt szél nél
Kül,–

A Külső 16 holdas szőlőben
(Briliánt nevű határban
legszebb szőlő és legjobb
szőlő) ma bevezették a
Karaszolást, a tetejt hány
ják,–

A meteres szőlő Smaragd
nevű szőlőben Szabo bevé
gezte a Karaszolást. –
Az öreg szőlőben mely Rúbin
nevet Kapta Biro kara
solást folytatja. –

En is az új szőlőket Kara
soltatam most harmad
szor,–

CsütörtökÚrnapia

Junius 11.

Reggel igen szép napos me
leg idővel

Ma este Forgács a Külső
16 holdas szőlőre II^{ik} perme
tezéshez 20 Kilo Kék Követ
20 Kilo szodát vitt ki.–

Péntek

Junius 12.

Reggel eső permetezett 5 től
7oráig reggel, 8 orakkor Kide
rült 9 orakkor Forgács a
külső 16 holdas szőlőben megkezd,,
te a II-ik permetezést 2 percentes
Keverekkel 2 ½ hektos hordo
ba tett 5 Kilo Kék követ és 5 ki
lo szodát,–

Szombat

Közgyűlés elé magyar
hadsereg felállítására Követe
lésére önálló indítványo
mat beadtam 4776 1903

Junius 13. ikt.sz. júni 13.

Egész nap szép napos meleg idő
volt.–
Az általam kezelt 7 hold szőlő
harmadszori Kapálása ma belett
végezve holdját 4 Koronáért Kapál
ták 28 pászta Került 28 Koronába
A Külső 16 holdas szőlőben folyik
a második permetezés Két szá
zalékos oldattal,– annak má
sod ízben történt karaszolása
Június 10^{én} lett befejezve
s Csösz ház megetti meteres
szőlő múlt héten lett másod
szor permetezve és kapálva is
Az öreg szőlő Kapálását má
sodszor ma fejezte be Biro. –
Forgács vitt ma 10 Kilo Kék Követ
10 kilo szodát 6 Kilo meszet,–

Vasárnap

Junius 14.

Egész nap szép derült napos me

leg idő volt,–
Dél előtt bent voltam a vá
rosba Maxi sürgönyözött
Bergernek a Kajszit 22 Koroná
ért eladása miatt Karlsbadba.

Hetfő

Junius 15.

Reggel borús meleg idő
10 órától egész nap perm
tezve esett az eső,–
8 orakkor Förster Albert
nek Mármaros Szigetre
sürgönyöztem a Kajszit
26 Koronára hagyva,–
Forgács ma vitt
20 Kilo Kék Követ 20 Kilo
szodát. 20 Kilo meszet,–

Kedd

Junius 16.

Reggel borús idő volt
10 óráig attól esett az
eső délután 3 óráig igen
Kellemes meleg eltető eső
volt,–
Az öreg szőlőben Biro és
a meteres szőlőben Sza
bo Kötöztek dél előtt
és este felé.–
Forgács a 16 holdas szőlő
ben dél előtt permetezést
folytatta.–
Az általam Kezelt 7 hold
új szőlőben eszes és Mészáros
tetejt hányást Kezdték meg
reggel,–

Szerda

Hegyi Antalnak ma
ment el levelem Ameri
kába,–

Junius 17.

Egész nap szép idő volt napos Kissé
szeles.–
Az öreg szőlőben Biro Kötöztetett
egész héten de csak a döntésre megha
gyott feleresztéseket. ma bevégezte,–

Csösz ház megetti meteres szőlőben
Szabo Kötöztet és tetejt hányja
Az általam Kezelt 5^{holdas} új szőlőben
Eszes és ^a Mészáros tetejt hányják.
A külső 16 holdas szőlőt Forgács
egy napszámossal egész héten per
metezik másodszor 2 perczen
tes oldattal,–

Csütörtök

Junius 18.

Szép napos idő volt egész
nap

Forgács a Külső szőlőben ma
este a II ik permetezést be
végezte,–
meteres szőlőben Szabo
kötöztet,–
Az öreg szőlőben Biro felét
bekötözte a feleresztéseket
és délután Kezdte azt II od
szor permetezni,–

Péntek

Jézus szive ünnep
délelőt.

Junius 19. ma Mészáros hozott
2 Kocsi szénát az
én Kaszállómrol

Egész nap meleg napos idő
volt,–
Dél előtt át mentem a gát
ra szénát dézsmálni,–
Mátyásnak lett 8 vontato abból
2 az övé 6 az enyém ebből lessz
io 4 Kocsi széna nekem.
Mészárosnak lett a társulat
tol vett 4 szelvényen egy szelvény
felül volt Mátyás 4 szelvényén azon
lett 1 vontato 13 rudas és az also 3
szelvényen lett 3 vontato 10 rudas és
Külön 3 rudas, Mészárostopol esik onnét
a 13 rudas és 2,10 rudasos vontato 3 Kocsi
széna.–
A gát őről vett 4 szelvényről lett 4 von
tato 10 rudasos abból esik nekem 3 vontato
összesen jön be a gátrol nekem 10 Kocsival
A komp melletti földemen lett 4 (...) bejön
3 vontato, az lesz Két(...). . . . 2 Koro
összesen 12 Korona

Szombat

ma délután Mészáros
hozott 1 Kocsi szénát be
a gátrol,–

Junius 20.

Berger-Kleimmel ma kötem meg a Kaj
szi eladást 22 Korona mtr mázsája adott 1000
Ko
rona előleget,–

Reggel borús esős idő volt
délig lassú sűrű eső esett,–

Dél előtt bent voltam a vá
rosban elintéztem a takaré
kokban fent ült Kamat fizeté
seket,–

Délután itt volt Pintér Miklos
a Makoi kántor mindenre igé
retet tett,–
4 órától 5^{ig} nagy eső volt
a széna Kazal egy Kissé be
ázott,–

Vasárnap

ma délután Mészáros
hozott a gátrol 2 Kocsi
szénát,–

Junius 21.

Egész nap meleg napos
idő volt

Mészáros hozott 2 kocsi
szénát a gátrol 1 volt 13
rudas, 1 volt 10 rudas,–

Hetfő

Junius 22.

Egész nap borús meleg
idő,–

Kedd

Megy ma kelt el 48 fillérér
Kiloja.–

Junius 23.

Borús idő ejjel esett az eső

Bent voltam a városban

Megyét szedték Kiloja elkelt
24 Krczár = 48 fillérért

Maküldtem Vasuton (...)

Lajosnak 15 Kilo piros és fekete
befőzni valo cseresznyét.–

Dénesnek 9 K 300 deka cseresznye

félet 3 fajt és Két rántott csirkét
 1/3 rész sonkát,–
 Máthé Gyulánénak 7 K 600 deka
 spanyol megyett,–
 Nagy megy lett eladva 163 ½ Kilo=

39 frt=84 (...)

163 ½ Kilo=

79 K 68 Koronáért

Szabonak volt 15 Kilo 7 K 20 fillér

Bironak volt 10 Kilo 4 K 80 fillér

188 ½ Kilo 91 K 68 fillér

Szerda Mészáros hozott egy Kocsi
 szénát

Junius 24.

Bent voltam a városban
 Kifizettem az Esszes féle tak.,
 ban levő Költsön kamatját
 Szept 28^{ig}. –

Csütörtök Mészáros hozott 3 vontato
 3 Kocsival
 Mátyás hozott 3 vontatot
 4 kocsival, –

Junius 25.

Reggel szép napos idő volt
 délig szénát hordták a retből

Péntek

Junius 26.

Egész nap borúlt idő volt este
 felé egy Kisé szemzett az eső,–
 A szénát ma betetejezték és drot
 tal lekötötték
 Ma Dorszki Balázs ács elKészi
 tette a csirkék olját lecezte Két
 oldalt,– 1 frt 60 kr=3 Kor 20 fillér
 napszá mért,–
 Beteg lettem tegnaptól forroságom
 után Chinért ettem 4 port ma délig

Szombat Sanyinak Kifizettem
 40 Koronát az ártéért, –

Junius 27. haszonbért

Egész nap borús idő volt
 Delután jó nagy esővel
 Ma jobban lettem egész
 nap izzadok. –

Ma lett először szedve
 Kajszi a Kiveszni indult
 fákrol,–

Kajszi baraczkot ma át adtak
 Szabo szedett a meteres szőlőből 65 Kilot
 Forgács az 5 dös szőlőből 43 ''
 Biro a 4 des öreg szőlőből 10 ''
 118 Kilo

Vasárnap

Junius 28.

Egész nap szép borús meleg
 idő volt

Hetfő

Péter-Pál napja
 ünnep.

Junius 29.

Dél előtt szép napos meleg
 idő délután 3 to 5 óráig
 szemzett az eső,–

Kedd

Junius 30.

Dél előtt borús meleg idő
 volt. bent voltam a város,,
 ban a Grofnak fizetendő
 törlesztés végett az ügyet át
 adtam Dr ^a Moletz Lajos ügy
 védnek,–

Szerda Első Kajszi szedés nap volt
 a jó fákrol

Julius 1.

Reggel szép derült napos idő
 délután borúlt idő volt
 II ^{ik} szedés
 Szabo szedett 3 dos 60 Kilot 13 Kor 20 fillér

II ^{ik} szedés

Forgács szedett Kajszit

V dösből = 380 Kilot

IV desből = 132 Kilot

512 K=112 K 64

Csütörtök Karaszoltak
 új szőlőben

Julius 2.

Egész nap szép napos meleg
 idő volt,–

Dél előtt bent voltam a vá
rosban,
Az általam Kezelt 7 ½ hold
új szőlőt ma Kezdték Kara
solni 7 napszamos per 2 Koro
na napszám mellett,—
Meg karaszoltak ma 13 pászta
szőlőt és a dinye földeket,—
7 embernek fizettem 14 Koronát

Péntek Karaszoltak új szőlőbe
Julius 3.

Egésznap verő fényes igen
meleg idő volt,—
Az általam Kezelt 7 ½ hold új
szőlőben 9 ember folytatta a
Karaszolást végeztek pedig
Két nap alatt 2^{an} 7 és 3^{an} 9
ember összesen 16 napszám
mal per 2 Korona 32 Koro
náért megkaraszolták a
dinye földet egészen mely ¾
hold a 7 ½ hold új szőlőt és
Kint Forgácsnak a 16 holdas
szőlőben 1 ¼ hold shaszella ül
tetést mind, a Kiserdőig, össze
sen 9 ½ hold földet 1200 ölével,—
egy holdért esik 3 Korona 36 fillér,—
9 embernek mára fizettem 18 Koronát

Szombat III ik Kajszi szedés
Julius 4.

Egész nap derült napos igen
meleg idő volt,
A 7 ½ hold új szőlőt most kötözik
be 1200 ölé 4 Koronáért,—
1500 drb 4 súkko Karot hozattam
Ki ezre 18 Korona = 27 Korona
Ma leszedett barack menyisége
Kilo Korona
Biro szedett negyedest 19 00 = 418 K
Forgács szedett ötödöst 12 08 = 265 K 76
" " negyedest 7 76 = 170 K 72
Szabo szedett harmadost 2 13 = 46 K 86
Toth az új szőlőből 0 40 = 8 K 80
összesen 41 37 = 910 K 14 fil

Vasárnap Mátyás a gátrol hozott
6 rudas lúczernát,—
a II ik Kaszállásból,—
Julius 5. 4 szelvényről,—

Egész nap tikkasztó meleg,,
ség, tiszta napfényel.— Kissé a
szél lengedezett.—

Ma délután megmérték
78 ½ Kilo súlyú voltam
felöltő nélkül,—
A Kisasszony 71 Kilo volt,—

Hetfő Ma 1231 korona 78 fillér
árú barackot szedtek.

Julius 6.

Egész nap szép meleg idő volt,
Forgács a 16 holdas szőlőben
Biro a 6 holdas öreg szőlőben
Szabo a meteres 6 hold szőlőben
szedték a barackot összesen
5599 Kilot 12341 Korona 78 fillér
értékkel per 22 Koronával
számítva metermázsáját,—

Ma leszedett barack menyiség
Forgács ötödösből 3430 Kilo= 754 K 60 fil
Biro negyedesből 1469 Kilo= 323 K 18 fil
Szabo harmadost 700 Kilo= 154 K—
összesen 5599 Kilo= 1231 Kor 78

Kedd Ma 822 Korona 58 fillér
árú barackot szedtek,—
Carúznak ma feladtam postán 1000
Koronát

Julius 7.

Egész nap borús meleg idő volt,
Forgács a Külső 16 holdas szőlőben
Biro a 6 holdas öreg szőlőben
Toth az új szőlőben szedtek össze
sen 3739 Kilot 822 Korona 58 fillér
értékkel, per 22 Koronával szá
mítva metermázsáját,—
Ma leszedett barack menyiség
Forgács negyedesből 2544 Kilo= 559 K 68 fil
Biro negyedest 115 Kilo= 253 K—
Toth sajátjából 45 Kilo= 9 K 90 fil
Összesen 3739 Kilot= 822 K 58 fil

Moravetz Pálnénak Modos
ra ma postán utalvánnyal Küld
tem egy ezer Koronát,–
Dénesnek szegedre 100 Koronát
Küldtem ma postán utalvánnyal

Szerda

Julius 8.

Egész nap borús idő déltől
delután 4 óráig esett az eső,–
Baraczk szedés szünetelt,–

Erzsébeti búza és rozs ara
tást befejezték ma délre

A kis szőlő mellett
tisza búza lett 31 csomo
Kompjársnál tisza búza 26 csomo
tisza búza lett 57 csomo
Burgonya föld mellett
a csősz ház dülöben rozs 35 csomo
Kompjársnál rozs 8 csomo
az útra vezető földön rozs 12 csomo
rozs búza lett 55 csomo

Csütörtök

Julius 9.

Egész nap borús idő,–
Forgács a 16 holdas szőlőben
Biro a 6 holdas szőlőben
Szabo a 6 holdas dzőlőben
Toth az új szőlőben szedik a ba
raczkot,– összesen lett
5873 Kilo, 1292 kor 6 fillér értékkel
per 22 Korona metermázsája.–
Ma leszedett baraczk mennyisége
Forgács ötödösből 2641 Kilo=581 k 02 fil
Biro negyedesből 1790 Kilo=393 K 80 fil
Szabo harmadosból 1157 Kilo=254 K 54 fil
Toth új szőlőjéből 285 Kilo= 62 K 70 fil
összesen 5873 Kilo=1292 K 06fillér

Péntek

Julius 10.

Reggel borús idő, délbe
Kezdett az eső esni 2 től 3 óráig
jol esett,–

Dél előtt Forgács szedett
baraczkot délig 993 kilot=
218 Kor 46 fillér értékkel
Maszedett baraczk mennyiség
Forgács ötödöst 993 kilo 218 k 46 fil

A dinya földet Eszesne ma
Kezdte Kapálni,–
Lúczerlát a bökényben Eszes
2 napszámossal ma gyűjti fel

Az új szőlőm és szedtettem Korai
őszi baraczkot 35 kilot per 40 Kor
14 Koronáért adtam Berger úrnak
A bökényben Eszes 2 napszámossal ma
gyűjtötte fel a luczerna második Kaszá
lását

Szombat

Julius 11.

Egész éjjel esett az eső reggel
7 óráig, napközben borúlt
volt az idő
Az új szőlőből 5 holdat bekő
töttem holdja 4 Korona
fizettem ma azért 20 koronát
Eszesné és Justin Andrásnénak,–

Vasárnap

Julius 12.

Reggel szép napos idő volt
½ 8 orakkor indultunk Csépai vá
sárra oda értünk félkilencz
re. tehenet nem vehettünk
drága volt.–
Sem birkát mert nem volt,–
délre értünk vissza esett
az eső ¼ óráig esett,–
Biro tegnap főzte Ki az
Eper pálinkát lett 17 li
ter feléből főzte Ki ő ad
ta a fát és főzési díjját
ő fizette esett nekem
17 fél liter,= 8 és ½ liter

Hetfő VIII^{ik} baraczk szedés

Julius 13.

Reggel igen szép napos idő volt

2822 Kilo
 Forgács a 16 holdasban szedett 1787 ötöd
 Biro az öreg szőlőben szedett 1327 Kilo
 Szabo a méterés szőlőben szedett 814 "
 Toth az új szőlőben szedett 456 "
 összesen 7206 Kilo 158 32 fil
 Justin András napszám
 az új szőlőben Karoz 2 Kor napszám mellett
 Ma Küldtem baraczkot
 Fülöp Komának vitt 8 Kilo
 Dénesnek Szegedre 15 Kilo
 Stoll mamának Szegedre 5 Kilo
 Babocsay Búdapestre 10 Kilo
 Özv Weisznének Budapestre 12 Kilo
 L. Toth Lajosnak Vajda Húnyadra 13 Kilo
 összesen 63 Kilo
 Kosár 7 Kilo
 tisztán 56 Kilo

Kedd VIII 9^{ik} baraczszedés

Julius 14.

Egész nap igen meleg idő Kelle
 mes volt,—

	Kilo	Korona
Forgács V dősből hozott	2459	= 540 98
Szabo 3 dosból hozott	210	= 46 20
Nina Kisasszony . . .	21	= 4 52
összesen	2690	= 591 80

Justin András 2 kor napszám
 mellett az új szőlőben Karoz

Szerda

Julius 15.

Egész nap forró meleg csendes
 idő volt, Kajszi nem szedtünk

Bökényből a 7 ház rész lúczernát
 2 Kocsi ma délután Kihozta
 3 Kor 20 fillérért= 6 Kor 40 fillér

Justin András 2 Kor napszám
 mellett az új szőlőben Karoz,—

Ma kezdődött a Kajszi
 szedésre a forró meleg
 idő alig lehet Kint jár,,
 ni 10 órától delután 4 óráig

Csütörtök X ik baraczk szedés nap

Julius 16.

Egész nap forró meleg idő.—

új szőlő permetezését ma Kezdtük
 III szor Justin András 2 korona napszám
 mellett, és Eszes permetez.—

	Kilo	Korona
Forgács ötödöst szedett	2777	= 610 94
...negyedest szedett	744	= 163 68
Biro negyedest szedett	204	= 44 88
Szabo harmadost szedett	227	= 49 94
Toth magából	116	= 25 52
összesen	4068	= 894 96

Kajszi szedésre forró meleg
 van egész nap,—

Péntek

Julius 17.

Meleg napos idő (...) fé

le nagy széllel egész nap

Dél előtt bent voltam a
 városban,—

Postára fel adtam a Félegy
 házi Ipar és Kereskedelmi bank
 hoz mámai réti

holt tiszamederre 1900 évben
 felvett 1800 Koronából még fent

álló 800 koronás váltunk Máté

Jozsef és Máté János által fize

tésre felhasznált 1800 Korona

tartozásukat az én magam pén

zéből törlesztettem le, utolagos

elszámolás mellett most Küldtem

100 Koronát törlesztésre és a fent ma

radt 700 Korona havi Kamatjára 40 Ko

ronát,—

Justin András a III^{ik} permetezést ma

is folytatja az új szőlőben 2 Korona nap

szám mellett,—

Szombat

XI^{ik} barack szedés

Julius 18.

Egész nap Kanikulai hőség
 volt

Jústin András 2 Korona napszám
 mellett az idei új ültetést ma
 permeteli III szor, – a tavalyi
 és Két éves 5 holdat már tegnap
 megpermetezték. –
 Biro is a 6 hold öreg sző
 lőt ma Kezdt III szor perme
 tezni egy napszámossal (Jánossal)
 Két géppel dolgoznak
 Fülöp ma haza ment fizettem mai 15 Ko-
 ronát

	Kilo	Korona
Forgács ötödöst szedett	964 =	212 08
negyedest szedett	422 =	92 84
összesen	1386 =	304 92

A baraczk át adást ma befejeztük
 Jústin András napszámossnak 6 nap
 ra ma Ki fizettem 12 Koronát, –
 egész heti napszám bérében, –

Vasárnap

Julius 19.

Egész nap forro Cánikulai me
 leg volt. –
 Dél előtt sürgönyöztem Dénes
 nek és az Ezredesének Szegedre
 8 napi szabadságoltatásért. –
 Amenyiben Lajos is ide haza
 lessz, megismertetni akarom
 birtok viszonyaimat velük, –
 Esteli vonattal megérkezett Dini, Lajos
 Laczi
 Kisfiával

Tegnap este leszámoltam a
 baracz eladással Klein (...)
 Kereskedővel. –
 átvett összesen 370 meter mázsa 22 Ki
 lot azért fizetett per 22 Koronájával
 mtrmázsától összesen fizetett 8144
 Koronát és 84 fillért, – Vinczellerek (...)
 IV er Biro Sándor
 21 28 kilot = 468 Kor 16 fillér
 IV.V. Forgács Jozsef
 51 96 ^{4/10} Kilot = 1143 Kor 20 fillért
 III Szabo István
 11 48 ^{6/10} Kilot = 252 kor 70 fillért
Kaptak 84:73 mtrmázsát=1863kor 06 fillért
 ma Kiis fizettem mind. –

Hetfő

Julius 20.

Egész nap forro meleg idő
 volt, Dénes dél előtt bent volt
 a városban

Kedd

XII ik Kajszi szedés
 Hegyitől ma jött levelél ame
 rikából,

Julius 21.

Dél előtt borús szeles idő a for
 roság ma szünetel, –
 a Kajszi baraczk maradékot

Egy Kecskemét Kofa vette meg 20 Koro-
 náért méter mázsáját, – per 20 fillér
 Forgács ötödöst szedett 368 Kilo= 77 20
 ” negyedesből 30 Kilot= 6 00
 Toth az új szőlőről 16 Kilot= 3 20
 Szabo a meteres szőlőről 44 Kilot= 8 80
 összesen 476 Kilo= 95 20
 Nana Kisasszony volt 110 Kilo=
 Szaboébol Kimaradt 104 Kilo
 Forgács hozott be ^{fontos} almát 20 Kilot per
 20 fill = 4 Korona, –
 Biro hozott Türi féle almából 43 Kilot= 8 Kor 6
 befőzni valo Kisalmából 30 Kilot= 6 kor-
 73 Kilo 14 Kor 60

Szerda

Julius 22.

Egész nap szeles hűs idő
 volt, –
 Ma Kezdtünk bele a Konyhá
 bol ajtot vágott és a nagy
 Kamrából speizot rekesz
 tettünk el súkkos vastag
 fallal. –
 Csinálja Biro vinczellér
 és János sogora, –
 Sági Jozsefnek adtam
 100 koronát költsön, –
 (...) nélkül rövidebb időre, –
 Jústinné és Mészáros Gyúrkáné
 fizettem
 Karasolt 11 pászta új szőlőt, = 11 Koro
 Eszesné 6 pásztát per 1 Korona= 6 Korona

Jústin András 10 pásztát per 1 Korona=
10 Korona

Csütörtök

Julius 23.

Reggel szép napos idő volt
szél nélkül.–

Schwarz vitt 50 Kilo kajszit
Forgácstól fizetett 10 koronát

Bent voltam a városba
ma volt a Rendőrbiztos
és Biro választás előbbi
Gyánti István és biro Forgo
Gergely lett megválasztva,–

Eszes takaréokban ma
Kifizettem Forgács Majorcsik
Jozsef váltoját, 400 Koronát

Péntek

Julius 24.

Egész nap szép napos idő volt
A bökényi 37 csomo tiszta búzát
ma az Erzsébetbe Kihordta
Rékasi feles,–

Szombat

Julius 25.

Egész nap eső esett délután
4 óráig 1 órátul esett az eső.–
Reggel 4 orakkor Kocsival
bementek Lajos Latczika fiá
val és Dénes Szegedre utaztak
Lajos Kapott 40 Koronát
Dénes Kapott órára 50 Koronát

Vasárnap

Julius 26.

Borús idő volt reggel

Ma Kifizettem

Mako Imre Kovács fél évi ? 18 kr 78

Gyánti János bognár fél évi ? 25 Kr 60

A mámai rétben ma szénát
vettem,–

Egy boglyát Két Kocsira valót

Deák Mihálytól 44 Koronáért
az árából Kifizettem 40 Koronát
4 Koronával ados maradtam

A gát örnél vett egy boglya
jó egy Kocsira valót 22 Koronáért
lúczerlát 2 koronát Kifizett 20 Koro
nával ados maradtam,–

Hetfő

Julius 27.

Egész nap borús meleg idő
Ma Kezdték a Kis szőlő
mellett levő búza föld elhor
dására hogy az agyaghoz
hozzá juthassunk a felső
jo barna homokréteget
a már Kihordott agyag
gödörbe talicskán viszik
Chassella szőlő ültetésre
Két városi ember – Hajdú Szőke
^{es} Jústin András – Jánossal Két
felül kezdték a földhor
dást Köbb meterétől 6 kraj
czár=12 fillérért, –

Kedd

Julius 28.

Egész nap szép meleg idő
volt Kisebb borulásokkal

Az asztalos ma festette át
a nagyszobára Készített ab,,
lakfát és felvasalta a speiz
ajtot.–

az ablakért fizettem	— — —	44 Koronat
a speiz ajtóért fizettem		18 Koronát
összesen		62 Koronát

Eszes malomtól hozott
hitelbe a feles 1000drb 4 súkkos karot=14 Kor

Az agyagos buza földből 4 ember
ma is hordta talicskán a homokot

Szerda

Julius 29.

Egész nap nagy meleg volt
Reggel kezdte nyomtatni a tisz
ta búzát a feles

Az agyagos búza földről 4 ember
ma is hordta talicskán a homokot,–

Az új Vermorel gépet eladtam
Majorcsikna 45 Koronáért szü
retkor fog fizetni azért,–

Csütörtök

Julius 30.

Egész nap szép meleg na
pos idő volt,–

4 ember Kúbikolja a ho
mokat

Péntek

Kajsi czeffe ma lett
Kifőzve,–

Julius 31.

Egész nap felhős erős idő volt
az Erzsébetben jó eső, de a
városban már nem volt

4 ember Kúbikolja a homo
kot,–

A bökönyi 12 havi rész
búza földet Bertus fűva
ros ma felszántotta,–
Ma lett Kifőzve a Kajsi czeffe
Biro hozott 20 litert abból 5 liter
az öve lett ^{negyedes volt} enyém 15 liter Került
4 ft 4

Biro 8 Korona 80 fillér

Forgács hozott 18 litert abból Ka
pott 3 6/10 litert ötödös volt én Kap
tam 14 4/10 litert Került az üst és fa
összesen 10 Koronába,–
van baraczk pálinkám összesen 29 4/10
liter

Szombat

Augusztus 1.

Egész nap szép napos meleg
Idő volt gyenge széllel,–

Dél előtt bent voltam a
városban,–

Máté Jozsefnek adtam
130 Koronát adosságom tör
lesztésére,–

Bökénybe nem volt
eső, nem vettethettem be
a búza földet lúcernával

a Kubik gödröket ma felmértem,–
4 ember délig Kúbikolt

200+20

Justin és Toth János Kihordott 220 □ mtrt=
13f20
26k.40

Szöke és Hajdú Kihordott 174 +17=191 □ mtrt=
11f46
22k92fill

Erzsébeti tiszta búza lett 81 véka és 2 vé
ka ázott búza én kaptam abból 36 véka
jó búzát és 1 véka ázott búzát, a fe
lesem Kapott 44 véka tiszta és 1 véka
áztat, ezenfelül a rostásnak adtunk
1 véka búzát,–

Vasárnap

Augusztus 2.

Reggel szép nyári napos meleg
idő volt,– egésznap úgy
maradt

Hetfő

Augusztus 3.

Egész nap napos igen me
leg idő volt csendes
szél fűjt egész nap,–
Szöke és Hajdú belváros
si embereknek (...)
föld és agyag Kihordást
adtam ma át 22 Ko
ronáért,– bele ^{is}
fogtak a dologba
Augusztus 7 ^{en} a munkát befejez
ték akkor ki is fizettem ^a 22 Koronát

Kedd

Augusztus 4 ^{en}

Egész nap igen erős szeles
napos enyhe idő volt
Szöke és Hajdú dolgozik az
agyag hordással,–
Ma Kiadtam Száraz Péter
és társának út mellett
levő gödör agyag Kihordását
20 ft=illetve 40 Koronáért
Kötelessek az agyagot a Kút
hoz Kihordani,–
Ma reggel bele is áltak a
munkába,–

Szerda

Augusztus 5.

Egész nap igen meleg idő volt
Reggelre rosszul éreztem
magamat egész nap ágyban
feküdtem este China port
vettem be és reggel 6^{án} fel
Keltem,–
Kedden Kiadtam Jústint András
és Két társának a Kut mel
letti fél chassela pászta fel
fordítását 4 súk mélyre □
öletől fizetek 16 fillért
a mi agyag van benne
Kötelesek a Kúthoz vinni,–
Aug 8^{án} Jústint és társai a for
dítást bevégezték Kaptak 18 Kor 80 fill
117[□] öl területet fordítottak fel

Csütörtök

Augusztus 6.

Egész nap borús idő volt
Szöke és Hajdú a Kis szőlő mellett
az agyagot fejti,–
Szár az Gergő és társa az agya,,
got a Kúthoz hordják,–
Jústint András 2 társával a Kút
nál fordítanak
Nana Kisasszony nővére ma
2 orakkor meg érkezett,–
Szár az Gergely ma Ka
pott 6 Koronát a munkájára
előleget
Ma Kecskemétre elvittek Birotól
Körtét melytől az én részemre esett 28 K
72 filler

Péntek

Augusztus 7.

Egész nap borús csendes
idő volt,–
Szöke és Hajdú az agyag Ki
hordást bevégezték Kifizettem
azért a munkájukért 22 Koronát
Jústint és társai és a Kut mel
letti pásztát 4 sukk=láb

mélyre ma megfordították
lett 117 1/3 □ öl öle per 8 Kr=9 frt 40 X
illetve □ öle 16 fillér Kaptak 18 Kor 80
fillér

Szombat

Augusztus 8.

Egész nap forró meleg volt
minden szél nélkül,–
Bent voltam a városban
Jústint András és társai a
homok hordást és fordítást
befejezték 117 ^{□ ol} homok fordításért
fél pásztaért 4 súkos Kaptak 18 K. 80 fil
homok Kubikolásért 37 [□] méterért
Köbb meterért 14 fillérrel Kaptak 5 K 20 fil
van Kifizettem összesen 24 Kor 00

Vasárnap

Augusztus 9.

Egész ^{nap} forró napos meleg
csendes idő volt,–

Hetfő

Augusztus 10.

Egész nap igen meleg volt

Kedd

Augusztus 11.

Egész nap forró meleg napos
idővel
Ma Birotól elvittek Kecskemétre
Körtét a vajonczból 8 Kr Kiloját
abból nekem esett – 32 Kor 52 fillér
Forgács 16 holdas szőlőből szintén
vajonczt körtét és Kovács Körtét esett
nekem abból rész levonás után 23 Kor 90 fillér

Szerda

Augusztus 12.

Egész nap forró napos me
leg idő volt,–
Eszes Mátyás, Kokai Sándor
Király Gergő és Borbás Sándor
úrak Kint voltak délután
a Csösz házas dülő és Külső

16 holdas szőlő telep becslése
végett,-
Ma dél előtt eszes Mátyás úr
Teési birtokáról Küldött
3 Kocsin
14 mtrmázsa 90 Kilo zabot=
meter mázsáját per 5 ftr 60 Kr=
illetve 11 Kor 20 fillérrel számítva=166k88
3 Kocsi füvar 6 Korona = 6 K-
összesen 172 Kor 88 fillér

Csütörtök

Augusztus 13.

Egész nap forro napos idő
volt,-
a nyomtatás még tart,-
:Bükhenytől ma vettem
10 és ½ véka zabot per 70 Kr 1k40 fill
fizettem azért 14 Korona 80 fillért
Zabért adtam
105 véka per 80^{Kr} Eszesnek 172 Kor
88 fillér
10 ½ véka 70 kr Bukhengvinek 14
Kor 80 fillér
idáig összesen 187 Kor 68 fillér

Ma Lilienthal vitt először
9 ½ Kilo Chassela szőlőt Kiloját
per 15 Kr=30 fillérért=2 Kor 85 fillér
5 Kilo Körtét per 20 fillér = 1 Kor-
összesen=3 Kor 85 fillér
Ebből nekem esett 2 Kor 88 fillér

Péntek

Augusztus 14.

Egész nap meleg forro napos idő volt
Aúg 13^{án} Biro öreg szőlőből
eladott 1 meter mázsa vajonc
Körtét per 10 ftr=20 Koronáért
az úr Kapott ebből 15 Koronát
az úr eladott 10 Kilo vajoncKörtét 2 Korona
Aúg 13^{án}
Delután Biro eladott vajonc
Körtét 323 Kilot per 8 Krczár
Kitesz 25 ftr 84 Krt=51 Korona 68 fillért
és 95 Kilo Kovács Körtét per 5kr=4f75kr=
9K 50fillért
Ebből az úr Kapott 22f94kr=45K88

Ma Pista hozott 9 véka zabot per 70=12 K 60
Eszesé 105 véka per 80 Kr =172 K 88
Bukhengyi 10 ½ véka per 70 Kr = 14 K 80fil
összesen 124 ½ véka 200 K 28
Gyerekektől 17 ½ véka per 1 K 40= 24 Kor 50
összesen 142 véka 224 Kr 78fil
A Bökényi búzabol esett nekem 27 véka
tisza
Rozs lett 40 véka fele nekem esett este 12
oraban

Szombat Búcsú Csongrádon ünnep.

Augusztus 15.

Egész nap szép meleg napos
idő volt egész nap szél fújt erosen
Nina Kisasszony reggel bent
volt a városban bevásárolni

Vasárnap

Augusztus 16.

Egész nap csúnya nagy szél
fújt

Hetfő

Augusztus 17.

Borús Kis széllel
A vilmos Körtéket felzöld
érésben ma szedtük le an-
nak bent Kell megsárgulni
Külömben nem lesz jo ha
a fán érik meg

Aúg 14én volt zab 142 véka 224 kor 78

” 17^{én} vettem 4 ½ vékát 6 Kor 30

” ” czigány 4 vékát 5 Kor 60

Aúg 17^{én} összeg 150 ½ véka 286 Kor 68

Birotol almát adttunk

154 kilot per 11 fillér=16 Kor 94 fillér

8 Kilo Körtét per 16 fillér=1 Kor 78 fillér

az egészből Biro Kapott 4 Kor 53 fillert

33 kilo rezes Körtét per 20 fillér= 6 Kor 60
filler

ebből Kapott Biro = 1 Kor 63 filler

16.94 az úr Kapott 18 K 60 ½ fillért

1.28

6.60 6.20 ½ fillért Kapott Biro

4:24.82=

Kedd

Augusztus 18.

Egész nap meleg szeles idő volt
A rétből ma hozták át a
babot a felesék
bab termés
Forgácsnak lett
Bironak "
Szabonak "
Eszesnek "
Mészárosnak "

Szerda

Zab vételt ma bezár
„tam.

Augusztus 19.

Egész nap erős szél napos idő
volt,—
áthozatal Aug 14^{ról}
Zabot vettem 150 ½ véka 236 Kor 68
Aug 18^{án} vettem 4 ½ vékát 6 Kor 40
összeg 154 ½ véka 243 kor 08
Aug 19 Mészárostól 3 véka 4 Kor 20
összeg 157 ½ véka 247 Kor 28
(...) 12 16 Kor 80
összesen 169 ½ véka 264 Kor 08
többet nem veszek,—

Csütörtök

Szent István napja

Augusztus 20.

Reggel 6 órától egész nap esett
az eső csendes sűrű apro sze
mekben délután igen erős
széllel,—

Péntek

Augusztus 21.

Egész nap csendes na-
pos meleg idő volt,—

A bab fejtést bevégezték
illetve Kitisztították az ár
téren termett

az úré lett

Forgácsnak	24 véka	12
Bironak	15 véka	7 ½
Eszesnek	13 ½ véka	6 ¾
Szabonak	14 ½ véka	7 ¼
Mészárosnak		

Eladásra Kimértem 10 zsákkal 31

8 zsák 3 vékájával=31 véka

2 zsák 3 ½ vékájával

Forgácsból 12 véka

Biroéből 6 véka

Eszeséből 6 véka

Szaboéből 7 véka

hulladékból 31 véka

1 véka

32 véka lett 8 mázsa

per 7 f 70 esett érte 62 ft=124 K

Szombat

Augusztus 22.

Egész nap szép napos jó me
leg idő volt szél nélkül,—
Dél előtt bent voltam a
vásárban vettem egy szeg
vári embertől Orosházi ma
gyar tehenet egészen fehér
szőrű 7 éves vörös bika bor
nyú fiával 4 hetes 97 forin
tért =194 Koronáért, — neve Darú
Egy szelevényi Molnár mester
től vettem 2 éves első fiával tig
ris szőrű tehenet fia 3 hetes bika
világos

vörös szőrű fehér lábszárakkal
egy heti próbára 150 ft=300 Ko
ronáért foglaloba adtam egy
darab aranyat 20 Korona érték
ben,—

Dél után Lajosnak Vajda Húnyadra Küld
tem 6 nagy görög dinyét és 100 drb Körtét
fizettem azért vasútra 4 Kor 20 fillért.—

Vasárnap

Augusztus 23.

Egész nap csendes meleg na
pos idő volt,—

Nina Kis asszony bent volt a
városban a gyalog vásárban

Ma adtam el 16 drb dinyét
per 20 fillér=3 Kor 20 fillérért.—

Hetfő

Augusztus 24.

Egész nap igen száraz meleg idő volt,–

A komp melletti erzsébeti fekete lapos 900^{ol} Kúkoricza Között Rékasi felestdől esett egy véka és 1 szakajto bab mely nem volt Kitisztítva. Minden feles ma a búrgo nya ásásba fogott,–

Kedd

Augusztus 25.

Egész nap igen meleg napos Idő volt

Búrgonyát ma hordták be a majorba,–

Az úr részére esett fele rész

Forgácsnak lett fele része	26 ½	zsák
Szabonak lett ” –	12	zsák
Bíronak ”	14 ½	zsák
Eszesnek ”	12	zsák
Palástinak ”	13	zsák
Az úrnak esett összesen	78	zsákkal
összesen termett	156	zsákkal

Szerda

Augusztus 26.

Egész nap szép meleg idő volt szél nélkül,–

Delután Nyári Pál Kir te lelkönyvvezető úrnak postá ra adtam Tátra Virág völgyre Poprád mellett egy 9 K⁸⁰⁰ súlyú gram

Kosár Körtét és piros, fehér chas sela szőlőt,–

Csütörtök

Augusztus 27.

Dél előtt szeles meleg na-pos idő volt,–

Szentesre vittek ma Chassela szőlöt Biro IV des 122 Kilot, per 30 Kor = 36 Kor

60 fillér

Szabo Ildos 156 Kilot ” ” ” = 43 Kor80fil

Forgács IV des 41 Kilot ” ” ” = 12 Kor44fil

” V dös 24 Kilot ” ” ” = 7 Kor 4fillér

összesen 343 Kilo per 30 fillér 102 Kor 84 fillér

Ebből esett az úrnak 78 Kor 82 fillér

A vinczelléreknek 24 Kor 02 Fillér

Szentesre

Biro vitt még 75 Kilo Körtét elkell per 24 fil? esett azért 18 Korona abbol az úré lett 12 ?

Bírotol

Kecskeméti asszony vitt 155 kilo Körtét per 18 fillér?

27 Kor 90 fi?

” ” vitt 161 Kilo almát per 12 fillér Kíl?

19 Kor 32 f

összesen 47 Kor 22 fillér az úré lett 35 Kor40 fillér

Bíro kopott e kettőből 11 Kor80 fillér 47 Kor20fillér

Péntek

Augusztus 28.

Egész nap csendes meleg napos idő volt,–

Az agyag Kihordást a dülő út melletti harmadik pászta feléből ma Kihordta Jústín András és Szénási a Kúthoz vállalták 36 Koronáért Kaptak előlegül tiz Koronát ma fizettem még nekik 26 Koronát és Jústín András Kapott 2 véka rozst tiszte let díjban,–

A III ik pászta Kutfelöli féleből a jo homokból 1/3 részt lehordtak a Jústín által Kihordott agyag területre 61 Köbb metert per 12 fillér Köbb metere fizettem nekik 8 Koronát borra valoval együtt a dadogos embernek.

Szombat

Augusztus 29.

Egész nap hűvös szeles borús idő volt,–

Palásti Mihály negyed magá val délután 4 orakkor bevé

gezték a 7 ½ hold új szőlőt, mely
áll 30 pásztából Kút felőli részt
Karaszolták a Táborosi felől
8 pásztát Kapálták pásztán
Kint 1 Koronáért,-
fizettem összesen 30 Koronát
Szerda, csütörtök, Péntek, szombat
délután dolgoztak azon négyen,-

Vasárnap Csépai vásár

Augusztus 30.

Ma vasárnap egy éve hogy
Kedves Anyám meghalt reggel
csak hogy ez a ^{Vasár} nap, múlt év
ben 31 Kére esett,-
Ma reggel borús esős idő
volt délig délután napos
szeles idő volt,-

Biro eladott 1 meter mazsa almát
per 12 Korona: neki esett 3 Korona az úrnak 9 Kor
továbbá 94 Kilo Körtét per 18 Korona
Bironak esett 4 Kor 23 fillér az úrnak 12 Kor 69 fillér
Toth eladott az ő Körtéjéből 16 Kilot
per 18 fillér esett azért 2 Kor 88 fil
Szabo ^{Körtét} eladott 10 Kilot per 18 fillér
Szabonak esett abból 60 fillér az úrnak 1 Kor 20 fil
az úr Kapott összesen 25 Kor 77 fil

Forgács a 16 holdas szőlőből Ezerjot ela
dott 139 Kilot per 25 Kor 80 fillérért=35 Kor 86 fillér
Forgácsnak esett abból 7 Kor 17 fillér.

Hetfő

Augusztus 31.

Egész nap meleg szeles idő volt
Dél előtt bent voltam a
városban

Kedd

Szeptember 1.

Egész nap őszi napos sze
les meleg idő volt.-
Ma reggel vitte át Szabo
István Vinczellérem a Kis tehén
Árából tartozásom 200 Ko.,
ronát, száz Koronát meg ad,,
tam a múlt héten és így az
egész 300 Korona vétel ár Kivan
fizetve,-

Biro eladott ma Kecskemétre
¼ 127 Kilo ^{chassela} szőlőt per 22 fillér = 27 K 94 fillér
Biroé lett= 6 K 98
az úré = 20 Kor 96 fillér

¼ des

Biro eladott almát per 10 fillér 49 Kilot =
4 Kor 90 fillér
Biroé lett = 1 kor 22 fillér
az úré 3 Kor 68 fillér

1/3 dos

Szabo eladott Chassela szőlőt
Kecskeméti Juliskának 197 Kilot
per 22 fillér _ _ _ _ = 43 Kor 34 fillér
Szaboé lett = 14 Kor 44
az úré lett 28 Kor 90 fillér

Szerda

Szeptember 2.

Egész nap forró meleg idő volt
Ifjú Riger István birtokos
Csépan, vett 10 ezer szál ezer
jo vesszöt, ^{ezerét 10 koronájával} őszi szedéssel
helybe
átvétel, előlegül adott 30 ko
ronát, postán Küld még 20 Koro
nát, a hátra levo 50 Koronát
őszi szállításkor fizeti,-
Szeptember ho 5^{én} Ifjú Riger Ist
vántol Cséparól meg Kaptam
a 20 Koronát,- tíz ezer, ezerjo
szőlő átvételekor fizet még 50 Ko
ronát.-

Csütörtök

Szeptember 3.

Egész nap csendes igen me
leg (de nem tikkasztó) idő
volt.-

Péntek

Szeptember 4.

Egész nap tikkasztó hőség
volt szél nélkül,-

Szombat

2 malacot ma vettem
Mészáros Jánostól 44 Koro
náért

Szeptember 5.

Egész nap sütős meleg
Volt, de egy Kissé szél fúj

Két malaczért fizettem - - 44 Koronát
 A Külső Kút melletti III ik
 pászta, Kút felöli fél pászta
 rol a II ik ^{fel} pásztába behord
 tak felső rétegű földet
 180 Köbb metert per 12 fillér=25 Kor
60 fillért fizettem Ki azért,–
 a III fél pászta feléből az agya
 got Kihordta Palásti Joska és tár
 sa 20 Koronáért átaljában,– mely
 munkát ma befejezték a másik
 fél pászta agyagot Nyiczki hord
 ja a jövő héten szintén 20 Koronáért

Vasárnap

Szeptember 6.

Reggel igen szép őszi meleg
 idő volt tiszta égbolttal, egész
 reggelig holdtölte nappali vilá
 gosságot adott,–
 A szőlő igen sül és hátra
 maradt a fejlődése, eső Kellene
 Szentesre vittek ma
 Szabo Chassella szőlőt 165 Kilot
 per 22 fillér Kiloja esett érte 36 k30
 III dos Szaboé lett 12 Kor 10
 az uré 24 Kor 20 fil
 Biro vitt Chasslát ma 56 Kilot per 22fil= 12 K 32 fil
 IVdes Biroé lett 3 K 08
 az uré 9 Kor 24fil
 Alma és Körtéért Kapott Biro 25 Kor 06 fil
 III dos Biroé lett 8 Kor 35
 az uré 16 Kor 71

Az új szőlőből őszi barackot
 Küldtem az enyémből esett érte 3 K 92 fil
 Kocsi bér és Kiadás volt 7 Kor 10 fillér
 az összesre,–

Hetfő

Szeptember 7.

Egész nap rekkenő forró me
 leg idő volt,–
 Reggel 4 orakkor indult
 Nina Kisasszony Hajohoz
 Szegedre és onnét Mérgesi
 pusztára birtok megtekin
 tés végett, – Biro Kapást ma
 gával vitte.–
 Ma dél előtt választot

ták el Villám 6 éves Kan
 cza első fiát mely Turul
 névre halgat arany sár,,
 ga négy lábára Kesely és hom
 lokán és orrán hóka mén,–
 Aprilis ho 2^{án} jött világra este.
 most 5 honapos 5 napos idős,–

Kedd

Ünnep Kisasszonynap

Szeptember 8.

Egész nap igen meleg
 de Kissé szeles idő volt
 Szelhoffer Joska öcsém
 nejével Kis fiával és Kis
 leányával Joskával
 és Erzsikével délután
 itt voltak,–

Szerda

Szeptember 9.

Egész nap forró meleg volt

Csütörtök

Szeptember 10.

Dél előtt hűvös szeles idő
 délután ^{hűvös} nagy szél volt 4 ora
 Kor Kezdett az eső esni, estig
 folytonosan szemelve esett,–
 Szentesről délbe előjött Biro
 és szabo bor szőlőt vittek át
 hajnalba,–
 Biro vitt 184 Kilot per 22 fillér=40 Kor 48
 IV des Biroé lett, = 10 Kor 12 fil
 az uré = 30 Kor 36 fillér
 Szabo vitt 117 Kil per 22 fil és 59 Kil per
 20 fil= 36 Kor 38 fil
 III dos Szabo Kapott =12 Kor 13 fil
 Az uré= 24 Kor 25
 Szabo vitt Körtét Kis Kosárba 36 fillér árút
Szaboé lett 12 fillér
 az uré 24 fillér
 Az új szőlőből Küldtem Körtét 3 Kor 64 fillér
 árút Két Kis Kosárban,–
 fűvar és helypénz, 2 Kor napidij, Kiadás
 volt összesen 7 Kor 30 fillér minden
 Koronara esett 11 fillér az uré után 58 kor
 14 fillér után 4 Kor 86 fillér esett,–

Péntek

Szeptember 11.

Egész nap szeles napos őszi

meleg idő volt,–

Forgács ma Kezdte jelölni

a szőlő vesszőt fent a parton

a rozsa tők szőlőt fekete rongyal

A töklevelű bogdányit

Egy szentesi asszony vitt ma

Szabotól 22 Kilo fekete szőlőt per 24 fillér

esett azért 5 Kor 28 fillér

IIIdos Szaboe lett 1 Kor 76 fillér

az úré 3 kor 42 filler

Szombat

Szeptember 12.

Egész nap meleg idő volt.

delután felhős este felé

Kissé szemzett az eső,–

Vasárnap

Ma delután volt a

Hegy Községi értekezlet

A Kérvényt beadtam (...)

Szeptember 13.

Egész nap meleg borús idő

volt,–

Delután ½ 4 orakkor értekez

letet tartott a Község házában a Hegy

Község megalakítása végett, a

többség elfogadta a Kérvény beada

tását és 20-25ten aláírtak azt,–

Ma szentesre szőlőt vittek

Biro vitt 85 ½ Kilot per 20 fillér=17 kor 10 fil

IVdes Biroé lett 4 Kor 27 f

az úré lett 12 Kor 83 fil

Szabo vitt 190 Kilot per 20 fillér = 38 Kor–

III dos Száboé lett 12 Kor 66

az úré lett 25 Kor 34 fil

Forgács vitt IV desből 57 Kilot per 20 fil 11 Kor

40 fil

IV des Forgácsé lett 2 Kor 85 fil

az úré lett 8 Kor 55 fil

Forgács vitt Vdösből 88 Kilot per 20 fil= 17 Kor

60 fil

Vdös Forgácsé lett= 3 Kor 52 fil

az úré lett 14 Kor 08 fillér

Este 6 orakkor Kezdődött véghetetlen

meleg (...) alszél egész éjjel

forro meleg szél fújt de erősen

Hetfő

Szeptember 14.

Tegnap estétől egész éjjel

hajnalba is és egész nap ret

tenetes hőségű meleg szél fújt

esti 6 óráig akkor Kevés eső

esett és Kezdett a levegő a

szél megállása után lehül

ni. tegnap este óta ma estig

35 fok meleg volt éjjel is,–

a nagy szél igen sok almát

Körtét és őszi barackot leszort.

Kedd

Szeptember 15.

Egész nap csendes őszi na

pos meleg idő volt.–

A tegnapi forro meleg szél Kissé

fúj ma is de nem oly meleg mint

a tegnapi, inkább őszi melegen

fúj Kisse és idő szakonként,–

Szerda

Szeptember 16.

Egész nap Kissé borús

meleg idő volt, estefelé

beborult, éjjel 1 orakor

Kezdett az eső esni 2 ora

Kor ¼ orai zápor eső volt,–

3 orakkor roppant nagy

égi villámlás és durrá

nás után nagy zápor eső

½ óráig azután reggelig

csendesesen esett.–

Csütörtök

Szeptember 17.

Kora reggeltől esik az eső

szép sűrű szemekben szél nél

Kül, délbe elált az eső, délu

tán egy ember Mészáros János

Karozta a 3 éves termésben levő

szőlő tökéket 1 Kor 20 fillér nap

szám mellett,–
 Ma délbe Schwarz hozott
 Két Húsztí bocher ? zsidot az
 egész szőlő termést megvették
 (...) hektoját 8 ffr= 16 Koro
 náért Koser bort Készítenek
 abból Október 8^{an} Kezdődik a
 szedés, foglalóul adtak 100 Ko
 ronát, holnap írják meg a szerződést
 a 100 Koronát holnap Kiegészítik ezer
 Koronára,–

Péntek Buzát ma vetette
 el Rekasi a búr
 gonya földben,–

Szeptember 18.

Dél előtt 9-11 ig oraig csendes eső
 esett, délután borúlt idő volt

A csösz házas dülöben volt búr
 gonya földet Rékasi feles ma
 dél előtt bevetette 5 paszta
 irányban tiszta (...) 3 pászta végi
 nél annak irányában rozs bú
 zával,–
 2 és 3 ora Között a must eladás
 rol meg Kötöttük a szerződést
 Kraúsz Béla szolnoki fakereskedő
 részere Kahán Salamon Húszt zsidó
 megbízottal Ki is a 100 Korona teg,,
 napi foglalot Kiegészítette ezer Ko
 ronára,– Schwarz és (...) ta
 núk előtt,–

Szombat

Szeptember 19.

Virradora egész éjjel csendes
 sűrű eső esett dél előtt 10 óráig.-
 Délután felhős enyhe idő volt.

A Kút melletti III ik pászta
 második feléből
 agyag Kihordásért ma Nyiczki
 és Szénásinak fizettem 24 Koro
 nát

Vasárnap

Szeptember 20.

Egész nap borús idő volt
 Biro Szentesre vitt 9 zsák

almát, fa (...) vőlt,– Kapott
 érte 34 Kor 30 fillért
 Kocsi és úti költség 5 Kor 52
 28 Kor 78
Biro Kapott 9 kor 59
 az úré lett 19 kor 17 fillért

Hetfő

Szeptember 21.

Egész nap borús meleg
 idő igen Kellemes idő volt
 Szöke Kerék gyárto által Készített
 A nagy szitát ma hozták
 Ki az Erzsébetbe
 fa anyag vasalás
 és munkadíjjért fizettem 54 Kor –
 a segédnek borravalo 4 Kor 40 filler
 fuvaros aki Kihozta 2 Kor
Pestről hozatott vas csavar 30 Kor –
^a Került Összesen _ _ _ 90 Kor 40 fillbe

Kedd

Szeptember 22.

Egész nap igen szép meleg
 idő volt,–
 A dél után ½ 2 orai vonattal
 érkezett meg Ormodi Béla
 úr Király halomról, Kihaj
 tottunk az Erzsébetbe a
 Mérgesi púsza eladására
 állapotunk meg,–
 Esti vacsoránál ő ormo
 di ette meg a nagy Kör
 tét mely a 16 holdas szőlőben
 felfelé menet a nagy lúgason
 jobb felől a második pászta
 felső sarkán levő szép egyenes
 6 éves Körte fa termett Kitünő
 izü és leves édes volt, a Körtét
 Szeptember ho 5^{en} vettük le zöl
 den. a szobába ért meg egész sárgára.

Szerda

Szeptember 23.

Egész nap igen szép csendes
 meleg napos idő volt,–

Ormodi úr reggel
3 orakkor elútasott
Ma Jústín Andrásról át
vettem 4000 Kivert és Kiszá
radt vályogot ezrét verte
6 Koronáért= fizettem 24 Koronát

Csütörtök

Szeptember 24.

Egész nap igen szép napos
meleg idő volt,—
Ebédén a Hajós Kapitány
úr Kint volt itt is hál,—
Péntek virradóra és egész pénteken
estig Kint volt,—

Eke Imre
A 93 korona tartozásából
Oktober hó 21^{én} Kifizetett 63 Koronát,
fent maradt meg 30 korona.—

Eke Imre

Eke Imre
1803 évi December 13^{án} a még fent
lévő 30 Korona adosságát Kifizette
L.T.I.

Péntek

Szeptember 25.

Egész nap igen szép meleg
idő napos volt
A hordokból Eke Imre volt
városi lovas hadnagy meg vett
Két drb hordot 646 literes (...)
hektoját 5 Koronáért 732 lit magyart

1378

5

6890 = 34 ffr 45 Kr

foglaloba adott 10 Koronát
ados maradt 58 kor 90 fillérrel
Délután még vett 682 literest 1 drbot

Hektoját per 2 ffr 50 krete 5

34 k 10 fillér

58 k 90 fillér

és ados összesen 93 kor 00

Ismétlés 646 literes
732 literes
682 literes

összesen 2060 liter
5 Koronájával
10300

foglaloba adott 10 Koronát
fizet még 93 Koronát 00. = 46 ffr 50 Krczár

Szombat

Szeptember 26.

Egész nap igen szép meleg napos
idő volt,—
Dél előtt bent voltam a városban
Paolnak szegedre Küldtem 10 Koronát
Független magyarországi lapra 3 hora 7
Koronát Küldtem
Kelemen István lakása
új szőlőkben mai nap
vett 4 drb hordot=674 literes

672 "

693 "

621 "

összesen = 2660

Vasárnap

Szeptember 27.

Egész nap szép meleg napos
idő volt,—
Ma vettem az öreg NyiczKiné
tól egy 8 honapos fekete ^{artán} javi
tott malacot 60 Koronáért,—
A Tiszavidék és Csongrádi
lapokban ma jelent meg
a ^a Mérgesi 2500 homok földre
az eladási prospektusom.—

Hetfő

Szeptember 28.

Reggel hajnalra igen jó
eső volt reggeli 8 óráig—
azután Kiderült egész nap
szép meleg napos idő volt

Kedd

Szeptember 29.

Egész nap igen szép napos
meleg idő volt,—

Szerda

Szeptember 30.

Reggel borús szomorú idő
volt hűvös,–

Palásti János vett 1 drb
hordot 562 literest per 5 Korona
hektoját 28 Koronát Kifizetett
Kerek alkúra,–

Csütörtök

Október 1^{ső}

Borús idő volt,–
A rétben ma Kezdték a
Kukoricza törést
Délután 1 órától 3 óráig
roppant nagy zápor eső
esett,–

Péntek

Október 2

Egész nap szép napos idő
volt,–

A Kukoricza törést estig
befejezték,–

Biro át hozott 6 Kocsival

Szabo " " 7 "

Eszes " " 8 "

Forgács " " 12 "

fejtetlen Kukoricza lett 33 Kocsival

Borbás Sándor úr vitt Biro szőlőjéből
104 Kilo teli Körtét per 28 fillér 29 Kor 12 fill?
 $\frac{1}{4}$ része Biroé lett 7 Kor 28 fil
az uré 21 Kor 84fill?

Szombat

Október 3.

Egész nap borús idő
volt,–

Kukocza fosztást bevégez

ték,-Birotól vettem 300 pár Kötözöttet^{drbja 1.3}
kraicz. 7 ftr 80

Biro beadott 1030 pár Kötés 19^{jo} (...) zsakbol

Szabo " 1250 " " 29 "

Eszes " 1070 " " 31 "

Forgács " 1924 " " 50 "

összesen 5574 pár kötözött 129 zsák

Ez mind a nagy padlásra és

a ház Körül levő ereszet alá lett
fel rakva, az ereszet alatt min
den szaru fár 50 pár Kukoricza cső
van felrakva,–

Forgácstól vettem 4000 cső
válogatott Kukoriczát 1 Kraj
czárért darabját, ezt a nádas fedelü
Kis padlására rakattam fel,–
fizettem azért 40 frot=80 Koronát

Vasárnap

Október 4.

Egész nap szép meleg napos
idő volt,–

Nana Kisasszony reggel bent
volt a városban,–

Sági Jozsefnek Költsön adtam

hordokat 639 literes haza hozta

683 " okt 15^{en}

688 " "

731 " Nov 5^{en} haza hozta

757 " "

3498 liter

Fekete Jozsef sogor elvitt

Költsön 644 literest haza hozta

December 10^{en}

Hetfő

Október 5.

Reggel borús idő volt
délután igen szép napos idő
lett,–

Delután 3 orakkor meg
jött 12 zsidó és egy Rabiner
a szüretelésre,–

Kedd, szerda ünnepjük lesz
Csütörtökön Kezdődik a
szüretelés,–

Biro szölejéből Ságiné elvitt

32 Kilo szőlöt per 24 fillér Kiloja 7 kor 68 fil

Biro Kapott 1 Kor 92

az uré 5 Kor 76

7 kor 68 fillér

Kedd

Október 6.

Egész nap szeles borús idő

volt,—

A zsidok ünnepet tartottak

Krazmer sogor vett téli Körtét 13 Kor—

Szovbodáékhoz vitt 4 Kor—

Fiatal Bagossy vitt 9 kor 76

26 Kor 76

¼ része ebből Biroé lett 6 Kor 69

az úrélett 20 kor 07 fillér

Szerda

Október 7.

Egész nap meleg szép
csendes napos idő volt

Nagy András Erzsébet mellett
ti tanyai lakostól az új szőlők
haleszi széles út melletti szőlőjénél
1902 évben Kiasott 35 drb akáczfát
melyből 23 drb igen vastag, és 12 drb
félvas tag 5-6 öles hosszúak meg
vettem 115 ftért illetve 230 Koro
náért melyre előleget adtam
30 Koronát a fent maradt 200 ko
ronát újévig Köteles vagyok Kifizet
ni, ő pedig a vétel árban Köteles a
35 drb akáczfát az Erzsébetbe saját
Költségén ide szállítani,—
adásvételi szerződést eltettem,—
a pipa tarto Kis fiokjába,—

Csütörtök

Szüret ma Kezdődött

Október 8.

Igen szép nyári napos meleg
idővel Kezdtük meg ma a
szüretelést
Ma Kezdték a 6 holdas öreg szőlő
szedését melyet Biro Sándor mű
vel negyedéből,—Ma beisvégezték
Lett, és a Kereskedő át vett 78 hek 92 liter
678
700 78 92
650 15 60
649 47352
669 39460
708 7892
608 1231 1 5 2

655 78 hek 92 lit esik per 15k60 fil=

740 1231 Kor 15 fillér

587 4: 1231 15=307 78

524 31

323 28

221 31

180 28

35

78 hecto 92 liter Bironak esik ¼ ed része

307 Kor 78 fil

¾ része az úrnak esik

923 Kor 37

összesen 1231 Kor 15 fil

okt 12én adtam Bironak Egyszáz Koronát
Biro Sándor

Péntek

Október 9.

Igen szép meleg napos idő volt
egész nap.—

Ma kezdték a csösz ház megetti
meteres szőlőt szedni melyet
Szabo István művelt harmadából.—

Ma Nagy András vett 1 drb 318 literes
hordot literét per 3 Krajczárjával
azért fizetett 9 ft 54 Kr=19 Korona 8 fillért
Forgács 5 dös szőlőből lúgas szőlőt^{eladott} per
9 Kr elkelt 67 Kilo
esett azért 6 ft 3 Kr. 42 Kor 6 fillér 1/5 részre
1 ft 20= 2 Kor 40
az úr kapott abból 9 Kor 63
12 Kr 03

Biro negyedes öreg szőlőből eladták
lúgas szőlőt 400 kilot per 9 kr=36 ft=72 Ko
rona abból esett Bironak ¼ 18 Korona
az úrnak 54 Korona
összesen 72 Korona

A kamrából lúgas szőlőt eladtam az én részemből
22 Kilot=4 Korona

Szombat

Október 10.

Reggel szép csendes napos idő
volt, 10 orakkor elborúlt, 12 óráig
esett jól, délután felhős hűvös
idő volt,—
Palásti Mihályné vett hitelbe
1 drb 108 literes hordot 4 ft 8 Koronáért.

Dél előtt bentvoltam a városban
Húsztról Küldött Krausz Béla
bor vevőm 2000 Koronát és így
már fizetett összesen 3000 Koro
nát,—

Ebből a 2000 Koronából Ezer Ko
ronát ma utalvánnyal elküldtem
özv Moravec Pálnénak Modosra,—
Eszes takaréokban felvettem 700 Ko
ronát, és azt utalvánnyal Küldtem
a Félegyházi mező gazdasági bank
nál levő 700 Korona mámai réti
tartozásunk Kifizetésére,— illetve
adta tartozást át hoztam Csongrádra

Vasárnap

Október 11.

Reggel igen hideg szállingo
apro szemű sűrű eső esett délig
Szabo István harmados Vinczel,,
lér ma befejezte a szüretelést
a Következő mennyiséget adott át a
Borkereskedőnek, —

745 liter	83.59
676 ”	15.60
659	5015 ”
670	41795
677	8359
656	1304004
373	83 hek 59 literért esik per 15 Kor
	60=1304 Kor
692	
267	3: 1304=434.67
729	12
690	10
225	9
210	14
216	12
20	20
230	15
219	20
220	Szabonak esik 434 Kor 67 fillér
185	az úrnak 869 kor 34
83 hek 59 liter összesen	1304 kor 01 fillér

Hetfő Kis tehén ma dél előtt folya
tott újhelyi bikájától 4 Koro
na díj fizetésért,—

Október 12

Ma reggeltől estig hüvös borús

idő volt,—

Vasárnap délután 7 zsidó és
6 magyar szedték az új sző
lőmben a szőlőt Késő este lett
az Kipréselve lett egy drb 270 literes

” 737 literes
1007 liter

az egyik dülőben lett 10 hekto és 7
liter, a Kút dülőből maradt még
új szőlőből szedetlen 6 pászta^{okt 16a}
szedték az lett
4 drb új is Kis hordoval 209, 212. 223. 216
literes=860 liter az új
szőlőmről lett ez évi termés összesen 18 hek 67
liter,—

Ma Egész nap a Forgács par
ti szőlőt szedték a zsidoknak

721
653
711
696
724
650
678
711
5544 liter

Kedd Zsidó ünnep

Október 13.

Reggel hüvös borús idő délig
délután estig esett az eső.-

Dél előtt a parti szőlőből ne
kem hagyott 24 (...) fekete szőlőből
1 hordo siller és 1 hordo fekete vörös
bort szedtünk,—
Kint hagyott egy pászta fehér
Ezerjó szőlőt is meg szedtük lett
egy hordoval,^{628 literes} délután nem
dolgozhattunk,—

Szerda Zsidó ünnep

Október 14

Reggl szép derült napos idő
Forgácsal szedettem a Külső
ső szőlőben a fehér szőlőket
tréfi bort szürettem ma 707
721
585

166
232
2411 liter
Az ötödös szőlőben termett 163 h 34 lit
ebből tréfi volt 24 h 11
Koser lett 139 h 23

Csütörtök

Október 15.

Szép napos meleg idő, Forgács V dös
szőlőjét az éjjel és ma bevezették, lett
az ötödösből
A Kereskedőnek
721
653 Tothnak Forgácsnak
711 657 Ezerjo 110
696 657 30
724 286 siller 140 liter
650 300 vörös
678 1900 liter
711 ötödösből Zsidonak 163 h 34 lit
650 Tothnak 19 h –
615 Forgácsnak 1 h 40 lit
406 ötödösből must lett 183 hek 74 liter
367
232
207
220
210
171
181
211
206
209 Ma Küldött Schwarz 6 drb hordot
1052 használatra
259
250 661 Lantos Kelemen
554 606 Jozsef adott
652 259
703 703 adott 250
363 363 rossz 16^{an} 2 drbol
661 413 visszament
707 652 617
721 3398 682
585 363
166 3035 liter Túri Istváné 656 lit
232 Táborosi (...) 642 lit
16334 Csösz hordója 340 lit
Tapodiné 512 lit
Bíró 5 Kosár^{Kártoert} és 8 zsák almáért Szentés

ről hozott, Kiadáson Kívül 59 Kor 66 fillért,
1/3 része az övé lett 19 Kor88 fillér az úré lett
39 Kor 76 fillér

Péntek

Október 16.

Egész nap szép meleg borús idő volt.–
Forgács negyedes szőlőjétma befejeztük
551 az új szőlőmről 12^{en} lett 270 liter
606 737 ”
639
617 16^{an} végeztük lett – 209 ”
682 212 ”
413 223 ”
642 216 ”
656 összesen 1867 liter
512 Forgács IV ből jött hozzá 150
446 17.17.
340 Az ötödösből termett 183 hek 74 lit
219
222 ebből A Kereskedő Kapott 163 h 34
209 Tothnak maradt 19 h –
217 Forgácsnak 1 h 40
223 183 h 74 li
213
218
219
218
211
219
212
216
8920
150 liter az enyémbe ment
9070 liter

Szombat

Október 17.

Egész nap esett az eső
reggel útra mentem Félegy
ház Majsára értem 2 orakkor
onnét Kocsin Mérgesre értem d.u. 5
orakkor
Deütstol itt maradt
hordok használatra
217
224
209
212
219

212
223
217
209 17 drb
219
216
223
216
218
211
211
213
34.69 liter
1903 évi bor termésből előlegül fel
vettem összesen 300 szoval Három
száz Koronát elismerem,—
Kelt Erzsébet major 1903 évi okt 17^{en}
Majorcsik József

Félegyházán a vonat
nál találkoztam a
Budapesti egyetemi hal
gatokkal kiknek igen
szép beszédet tartottam
a független Magyarország
jogainak Kivivásáról
pár ezer ember előtt
vála Kaptak és Körül
hordoztak—

Tösmagi Bironak volt	78	h	92	lit
Szabonak " "	83	h	59	lit
Forgácsnak ötödös volt	183	h	74	"
" negyedes volt	90	h	70	"
Az úrnak lett az új szőlőn	17	h	17	"
összesen	454	h	12	lit

Ebből a Kereskedőé lett

Bírotol	78	h.	92	lit
Szabotol	83	h.	59	lit
Forgácstol Vösből	163	h	34	lit
" IV desből	90	h	70	lit
Az úrtol	17	h	17	lit

Kereskedőnek átadtam összesen 433 h 72 lit
ötödösből Tóthnak maradt 19 h—
452 h 72 lit
ötödösből Forgácsé lett 1 h 40 lit
termett összesen 454 h 12

433 h. 72 ebből
24 h 11 tréfi
409 h 61 Koser

Vasárnap

Október 18.

Reggel 6 orakkor Mérgesen
felkeltem Kimentünk Kokai
val púsztat megnézni,—
Megtetszett a Kokai által meg
vett 5 hold szőlő mellett levő szín
tén 5 hold szőlő annak végében
eső 20 hold szántónak valo
a 4 öl széles út hosszában és
a 4 öles úton át ellenben fekvő
200 öl hosszú dülőben 50 hold
nagy nyárfás és a 100 öles fél
dülőben 25 hold, végre a XVIIIik
dülőben 20 hold akáczfás erdő,

3 orakkor indultunk el
Mérgesről Királyhalomra ér-
tünk este 7 orakkor, az úton
a rúd is eltört ½ órát ezzel
Késtünk, —

Hetfő

Október 19.

Királyhalmán hálтам Ormo
di Béla úrnál, dél előtt
Kocsin megnéztük az ő 100
holdas szőlő telepét és a társa
sági 200 holdat, dél után
½ 2 orai vonattal Szegedre
mentem,—
4 orakkor voltam a Nina
Kisasszony Anyjánál láto
gatóban,—
Este Dimivel és Szvobodá
val halvacsorán voltunk
9 orakkor lefeküdtem az
Europa szállodában,—
Egész nap esett az eső,—

Kedd

Október 20.

Reggel esett az eső és igen hideg
csipős idő volt . —
9 orakkor a gyorsvonaton
Félegyházara érve 11 órára ott
ebedeltem és Csongrádra utaz
tam vonattal ½ 2 órára ide ér

ve egész estig esett az eső Korcsin az Erzsébetig egészen átáztam, –

Szerda

Október 21.

Egész nap hűvös szeles idő volt, –

Ma megkezdtek a szőlő vesszők szedését, –

Szabo a meteres szőlőben öreg Palásti az általam kezelt 7 hold új szőlőben, –

70 Krczár napszám mellett ma van $\frac{1}{2}$ napja 35 Kr

illetve 70 fillér, –

Forgács a Külső szőlőben szedi az ezerjót minden ötödik ezertől kap 5 frot mert ezért 10 Koronáért adtuk el tiz ezret egy Csépai embernek Szabo minden 3^{ik} ezertől Kap 3 frot.

Forgács mellett van 2 leány tisztítja a vesszőt 1 Korona napszám mellett, –

Csütörtök Keresztyén malomi tartozásomnak ma fizettem ki
Bükk ügyvédnél 1413 Kor 67 fillért
Weisz borkereskedőtől kapott 2000 koronából, –

Október 22.

Egész nap borús hűvös idő volt, –

Biro szentesre vitt 11 zsák
aj almát eladta, –

3 zsákkal 8 frot 50 x = 17 Kor –

6 zsákkal 18 frot 20 x = 26 Kor 40

1 zsákkal 2 frot 20 x = 4 Kor 40

1 zsákkal 1 frot 60 x = 3 Kor 20

összesen 11 zsák 25 frot 50 x = 51 Kor 00

Kiadás volt 2 frot 61 x = 5 Kor 22

Biroé 22 frot 89 x = 45 Kor 78

15 Kor 26

az úré = 30 Kor 52

Vesszőt szedett Forgács az ötödösből Ezerjót 3 leány tisztította per 1 Korona = 3 Korona

öreg Palásti az új szőlőben vesszőt szed 1 Kor 60 fillér napszám mellett, – a vesszőt 1 leány tisztítja = 1 Koronáért, –
A takarást 3 ember végzi
4 Koronáért holdját, –

Péntek

Október 23

Egész nap borús idő volt

Forgács vesszőt szedet az ötödösben 3 leány tisztította, –

Az új szőlőben Palásti és Szabo vesszőt szedett, 3 leány tisztítja, délután 4 óráig dolgoztak esett, –

Ma (...) szabo mesternek postán elküldtem 60 Koronát (...)

Ma a bor árából előlegül felvettem 100 Koronát, és így összesen 400 Koronát vettem fel Erzsébet 1903 évi Október 23^{an}

Majorcsik József

Szombat

Október 24.

Dél előtt 10 óráig esett az eső
Mészáros 10 órától estig Eszessel töves vesszőket ástak, –
8 leány a tegnap szedett vesszőket tisztítják ma, –

Kor fillér

Vajda Franczi 3 $\frac{1}{2}$ nap per 1 Kor = 3 . 50 fill

Jústin Franczi 1 " " = 1 . –

Palásti Julcsa 3 $\frac{3}{4}$ " " = 3 . 35

Búsa Anna 3 $\frac{1}{2}$ " " = 3 . 50

Szítás Mari 3 $\frac{1}{2}$ " " = 3 . 50

Toth Roza 3 – " " = 3 . –

Sinko Erzsi 2 – " " = 2 . –

Bása (...) 1 – " " = 1 . –

21 . $\frac{1}{4}$ esik 20 Kor 85 fillér

Szabo Istvan Kapott ma

a bor árából előleget 50 koronát

Mészáros takarásért előleget kapott 8 Kor és ma $\frac{3}{4}$ nap 1 Kor onát

Vasárnap

Október 25.

Reggel Ködös felhős hideg
szeles idő volt, –

Hetfő

Október 26.

Igen szép meleg idő volt
egész nap, –
Forgács a Külső szőlőben
szedte az Ezer jó szőlővesz
szőt szedett 10.200 szálát. egy
holdrol. a többi én szedtem
Mészáros, Palásti, Eszes és Jus
tin Andrással, – 3 napszám
per 80 Kr= 1 Kor 60 filler és a Kocsis
Volt 5 leány vessző tisztító.
Ma a négy ember fekete sző
lő vesszőt szedte drbot, –

Szabo Mari	1 Kor	Ked csüt
Lantos Annus	Het.	Kedd szerda . csütör
Vajda Franci	Het.	Kedd. szerda csütör
Palásti Julcsa	Het.	Kedd szerda csütör
úrbanyiszki Roza	het	Kedd szerda csütör
Balla Julcsa		Kedd szerda csütör
Balla Vera		Kedd szerda csütör
Jústin Franci		Kedd szerda csütör
Buer István		Kedd szerda csütör
Mészáros	hetfő	Kedd szerda csütör
Jústin And	hetfő	Kedd szerda csütör
Szabo	hetfő	Kedd szerda csütör
Palásti	–	– szerda csütör

Kedd Holt tiszta meder 2 hold
búza vetést ma végezte
be Rékasi mely 3 dos. –

Október 27.

Egész nap szép napos meleg
Ezer jó vesszőt szedtek 80
Krczár napszám mellett, –
Mészáros
Szabo
Jústin And
Palásti
Vesszőt tisztítottak
8 leány. Vevők tegnap ^{okt 26an} (...) ^{okt 26an}
Rékasi Mihálynak adtam
120 Koronát 2 hold, Holt tiszta fél

mederből hogy búza földnek vált
son részemre mely területet har
madából bevet 6 véka tiszta búzát is
adtam vető magnak a termést Erzsé
betbe Köteles át hozni, a szalonna egészen
az úré, a polyva 2/3 része az úré, ebéd
véka nélkül a búza termés 2/3 része az
úré, –
ma a vetést bevezette, –

Szerda

Október 28.

Egész nap szép napos meleg idő
volt,

Ma vesszőt szedtek
Mészáros
Jústin And 80 Krczár
Palásti napszám
mellett

A vessző szedést befejezték este
Vesszőt tisztítottak 8 leány nevők
nevők okt 26^{an} van beírva
Ma Weisz borkereskedő urtól Kap
tam 1000 Koronát = 500 fírtot, –
Nyugta!

Október ho 28^{an} Forgács Majorcsik
József a borért esedékes pénzéből
Ma felvett 400 Koronát és így
összesen felvett 800 szoval
Nyolczszáz Koronát, –
Kelt Erzsébet major 1903 okt 28
Majorcsik József

Csütörtök

Október 29.

Egész nap szép napos meleg idő
volt, –
Palásti a Kis szőlőben döntött
Szabo. Mészáros, 2 hold új szőlőben foldozott
Jústin András Kútnál fordított
9 leány vesszőt tisztított, –

Péntek

Október 30.

Egész nap szép napos meleg

idő volt
 Palásti tavalyi új 3 hold
 Szabo szőlőt és a sasza pász
 Mészáros tákat foldozták Ki
 Jústín And
 9 leány szőlő vesszöt tisztított

Szombat

Október 31.

Egész nap igen szép napos
 meleg idő volt, –
 Palásti
 Mészáros fákat ültettünk
 Szabo 70 drb Kajszt és
 Jústín And 12 almát, –
 Erre a hétre napszámot fizettem
 Palásti Mihály 8 nap per 1.60 = 12 Kor 80
 Mészáros János 6 ½'' '' '' 10 Kor 40
 Szabo István 5 '' '' '' 8 Kor –
 Jústín András 6 ½'' '' '' 10 Kor 40
 Ezek vesszöt 26 tisztítottak 41 kr 60
 Szilás Mari 2 nap per 1 Kor = 2 Kor –
 Lantos Annus 4 '' '' '' = 4 Kor –
 Vajda Franczi 6 '' '' '' = 6 Kor –
 Palásti Istvan 4 '' '' '' = 4 Kor –
 Urbanyiczki Roza 5'' '' '' = 5 Kor –
 Balla Julcsa 3'' '' '' = 3 Kor –
 Jústín Franci 4'' '' '' = 4 Kor –
 Búsa István 3'' '' '' = 3 Kor
 Balla Vera 3'' '' '' = 3 Kor
 összesen 34 nap = 34 Kor
 Embereknek van 26 nap = 41 Kor 60 fillér
 leányoknak 34 nap = 34 Kor –
 fizettem összesen 60 nap 75 Kor 60

Péntek

November 13.

Borús hideg Kódös idő volt
 Dorszki a Góréét csinálta, a Ko-
 csis rakta a cserepet tetőre.–
 Dorszki 1 nap 1ft 30 Kr

Szombat

November 14.

Borús hűvös idő volt
 Dorszki ma este bevégezte
 a Góré építést,– 1 napja 1 ft 30
 Került az építése a Gorénak

6 drb ákaczfá oszlop	6 ft –
fenyő fa a malomból lécz	18 ft –
10 szál palincs	6 ft –
3 napszám per 70 kr _ _	2 ft 10
5 napszám ács per 1 ft 30	6 ft 50
Cserép 800 és fuvar	9 ft 40
összesen	48 ft 00

Vasárnap

November 15.

Reggel hideg nedves csipös szél
 délfelé enyhe idő volt,–
 Délelőtt bent voltam a város
 ban

Hetfő

November 16.

Egész nap szítva esett az eső
 Jústín András és Sata Pál fordí
 tották az agyag hely területét,–

Kedd

November 17.

Borús Kódös idő volt egész
 nap,–
 Jústín András és Sata Pál for
 dították az agyaghely területét.–
 dél után borús meleg idő
 volt bent voltam a város
 ban Molecznak átadtam
 a Mérgező puszta elárúsítá
 si megbízást,–

Szerda

November 18.

Reggel Kódös szeles borús idő
 vel 10 órától szemelni Kezdték
 az eső,–
 Sata Pál és Jústín András fordí
 tották az agyag hely területén

Csütörtök

November 19.

Szép őszi idő volt éjjeli esővel
 Sata Pál és Jústín András fordí
 tották az agyag hely területén

Péntek

Indítványom folytán
Réti János volt főorvos
úrnak lefestetése a Közgyü

November 20. lés által egy
hangúlag elhatá
roztatott,–

Egész nap Kődös felhős hives idő
volt.

Sata Pál és Jústín András fordítottak
az agyaghely területén,–

Kedd

Deczember 1.

Ejjel egész viradásig esett a
eső, dél előtt borúlt idő vol
11 órától késő estig esett,–

Nana Kisasszony bent volt a
városban dél előtt a vasútnál

Az itt feljegyzett lerakott vesszők

ből 1904 Martiusig ültetésre fehasznál
tam, a megmaradtak száma

Az öreg szőlőben van 2500 drb fekete Kadar

A Kis szőlő mellett 2000 drb Passatútti

A Külső Kútnál 7900 drb fekete Kadar

” ” 14450 drb Ezerjo

” ” 1500 drb Rozsatők

” ” 1200 drb Bogdányi

feher

Gyökerezésre leván rakva 29550 drb

1904 évre van összesen

Szerda

Deczember 2.

Egész nap^{al} szél fújt erősen, es köz
en az eső csapkodott,–

Ma dél előtt Kezdtük meg az öreg
szőlőbe a dülő út felőli negyedik ré
szének trágyázása végett Kihorda
ni a ganét,–

Csütörtök

Deczember 3.

Egész nap borús Kődös esős
idő volt,–

Dél előtt bent voltam a vá
rosban,–

Sági meg ata a még fent
levő 80 ftt tartozását,–

Péntek

Deczember 4.

Egész nap borús idő vol
éjjel nagy al szél viharral
Dél előtt Forgács és Jústín
András a lak épület mellett
levő nyári Kioszkot döntés
által 1/3 részével Kissebbre
vettük,–

Dél után a Kis szőlőben le
vő 5 út fehér Saszlából még
2 utat nem döntött el az öreg
Palásti. azt is elvégezték
most mind a öt út elvan
döntve meteres távolra,–

Napszámos^{Forgács} volt 2^{Jústín} ember egész
nap= 1 ftt 40

Szombat

Deczember 5.

Egész nap szép enyhe idő volt
Dél előtt, 3 ember Forgács, Justin
és Mészáros az öreg szőlőben meg
szedték a még szedetlen levő vesz
szöket

Lett Rozsa tök szöllő 900 drb

Töklevelű Bogdányi 2600 drb.

Napszámos volt

Forgács

Jústín 2 ember per 70 Kr egész nap= 1 ftt 40

Mészáros 1 ember fél nap = – 35

1 ftt 75

1 ftt 40

3 ftt 15 x

Az embereknek Két napon fizettem

mustra letett (...)

Forgács Költsön Kért 2 ftt 10 Krt

Két ½ napra^{35 es} 30 Kr levonva 11 ftt 35 Krt

Mészáros ” ” ~~12 fttot~~

Egy Kis hordo mustot vett út

Forgács 140 literbe mely hordo

csak 110 literes így 30liter must

árát ma vissza Kapta 30x80=2f40

1 ftt 80 krral tartozott Kapott még 60 Krt.

VasárnapCsongrádi vásár
van ma

December 6.

Egész nap szép napos enyhe
idő voltHetfő

December 7.

Egész nap borús idő volt déli
tán 2 orától 5 óráig lassú eső
volt Köddel,–
Az öreg szőlőben szedett 900 drb
Rozsa tök szőlő és 2600 drb Bog
Dányi szőlő vesszőt ma dél után
Eszes Kocsis és 2 napszámossal a
Kút dűlőben Kis szőlő mellé
Tövezésre leraktuk.–
2 fél napszámosnak fizettem 60 Krt.–

KeddÜnnep

December 8.

Egész nap enyhe borús idő
volt,–
Dél után az idei borokat
lefejtettük
A Két 647 literes Ezerjo borból
lett egy hordo 6 liter és egy hordo
3 liter és egy hordo 117 liter,–
A két 3 és 3 literes, hor
dobol lett egy hordo 5 liter, de
nem lett tele, egy hekto Ezerjo
fehér bort töltöttünk hozzá
3 hektos hordoval lett a söp
rű a 16 hekto újbortol,–

Szerda

December 9.

Dél előtt hűvös borús esős idő
volt d.ú. 2 óráig, estig szeles borús
hűvös lett az idő,–
Dél előtt bent voltam a
városban,–
A vasútra gyors szállítvánnyal
fel adtam Lajosnak Vajda
Húnyadra egy Buziási sava
nyú vizes láda, almát, Körtét,

és diót, 50 Kilo nehéz volt.–

Kelemen István Szeptember 26^{an}
töltem hitelbe vett 4 drb^{hordo} árát 127
Koro,,
nát ma Ki fizette,–

Csütörtök

December 10.

Egész nap hűvös Ködös idő
volt,–
Három ember a Kút mel
letti felpásztta 90 □ öl agyag
hely területét egy meter mély
re megfordították 4 Krért
□ ölet Kaptak _ _ 3 ftt 60 Krt=7 Kor 20 fil
lért
Pár nap előtt megfázásból
beteg vagyok egész nap izza
dok

Péntek

December 11.

Egész nap hűvös idő volt, hi
deg széllal,–
A három ember a tegnapi
90 □ öl felfordított területet
ma 10 centimeter vastagon
beterítette jó barna homok-
kal 41 Köbb metert hordtak
talicskán reá per Köbb me
teréért fizettem 6 Krt 2ft 46
Krt illetve 4 Kor 92 fillért.–
Az éjjelre rézelejével be-
frútiroztattam a hátam,
ma már jobban érzem
magamat,–
új fordításért fizettem 61 □ ölet
per 4 Kr = 2 ftt 44 Kr = 4 Kor 88 fillér

Szombat

December 12.

Egész nap igen szép enyhe
napos csendes idő volt,–
A Kút pásztta végén innen
a II ik darab pásztát 90 □ ölet ma
Passatúttival beültettünk bele

ment 300 szál vessző melyet
az öreg szőlőben letett ezer
szálból vettük, maradt
még ültetni való Passatutti
vessző 700 drb.–
Most már a Kúton innen Két
egész pászta bevan ültetve Passa
tutti fehér szagossal lesz ül
tetve, még mellette Ki a dülő útig
a Kis szőlőtől a Kút pásztáig piros
Saszlával van a 2 ½ pászta beültetve

Vasárnap

December 13.

Egész nap szép csendes enyhe
idő volt,–
Dél előtt Nagy Pál Illésnél
értekezletet tartottam az
Erzsébeti hegy Község megal
kítása végett,– de a 252 ^{hold}
1200
1/3 részalá iro nem jelentke
zett így a megalakulásra nincs
Kilátás,–
Eke Imre ma megfizette
a hordok árában még fent
levő 30 Korona adosságát,–
Dénesnek ma dél előtt Szeged
re Küldtem útalványal 10 Koronát.

Hetfő

December 14.

Egész nap Kellemes borús enyhe
idő volt,–
Dél előtt bent voltam a
városban Szvobodánál,–
Ormodinak ultimátumot
Küldtem,–
Bübenik Kertész úr Ki Küldött
Kertész bújtárjától Küldtem be egy
drb 50 Koronást maradt még fent 20 frt 60 x
A vörös embernek Forgács előtt adtam át a
pénzt

Kedd

December 15.

Egész nap borús Kellemes délfelé
napos enyhe idő volt,–

Ebéd után Budapestre Küldtem
1 faláda almát Körét Babocsay
urnak,– és
1 faláda almát Körtét Abráz
Károly úrnak,– melyeket
Nana Kis asszony vitt be Kocsin
dél után ½ 3 orakkor,–

Szerda

December 16.

Virradóra nagy eső volt, egész
nap borús Ködös idő volt,–
A 11 hekto idei Ezerjo bor és 7 hek
to siller bor, lefejtéséből
Kapott sepüt 3 hektot eladtam
9 frtéért illetve 18 Koronáért. Ki is fizette
ma Lantos István,–
^a Ma pokkoltunk Szentesre
Kasseliranet almát 1 Kosár 24 Kilo (vissza
hozta)
Pogácsa almát 1 Kosár 19 Kilo
” ” 1osár 18 ½ Kilo 4 frt 07 Kr
Pogácsa és romet 1 Kosár 6 1/2 Kilo (vissza
hozta)
Apro Gezdonki renet 1 Kor 8 Kilo (vissza
hozta)
Aszalt almat meggyet 1 Kosa 14 Kilo= 1 frt 50x
Szőlő 1 Kosár 9 Kilo= 2 frt –
6 véka diot per 2 frt = 12 frt –
Igen rosszúl adott el mindent 19 frt 57 x

Csütörtök

December 17.

Egész nap enyhe esős Ködös
idő volt,–
A tegnapi ^{naplo szerint} bepakolt gyű
mölcsöt Forgács átvitte Fekete
fűvarossal Szentesre árult
összesen – 19 frt 57 Kr
fűvar volt 1 frt 50
helypénz – 25
1 ½ nap Forgács 1 f 5
kiadás 2 f 80 Kr levonás 2 frt 80
tisza 16 frt 77 Kr

Végzetetlen rosszra rak me
lett adott el mindent, a
dis itt helyben 3 frtéért elkelt vo
na,–

Péntek

Deczember 18.

Egész nap borús szeles enyhe idő volt, –
Ma bevégeztük az összes trágya Kihordást az én Kocsimon melyet Szelhoffer Joska öcsémtől vettem 20 ftért, –
Az öreg szőlőbe a dülő út felőli negyed részébe és hosszában a Lévai gunyhójától a nagy útig lesz ez évben trágyázva Kihordottunk 75 Kocsi trágyát ez betette a Levaitól befelé 4 pásztát
A még trágyázatlan a gyülemelő ganéval trágyázódik
Az új szőlőbe a lúgason fölfelé menve a harmadik paszta végére 6 Kocsival és az údvári Két nagy eperfákra 1 Kocsi érett trágyát vittünk és így az évi trágya lett összesen Kocsival
Jövő évre az öreg szőlő Hajdú felüli része trágyázódik

Szombat

Deczember 19.

Egész nap gyönyörű szép napos meleg idő volt, –
Az öreg szőlőben 2 napszamos Mészáros Gyúrka Palasti Joska 60 Krczár napszám mellett terítette el a Kihordott trágyát most a IV ik pásztára hordják Lévai gunyhójától számítva befelé Két napszám mosnak Kifizettem 1 ft 20=2 Kor 40
Az agyag ásásnál Kút 2 ember Kihordott e héten 42 Köbb meter földet per 6 kr fizettem nekik 2 ft 52 krt=5 Kor 4 fillért
A Kocsis a Külső 2 hold új ültetésben a fákat bekente agyagos ganéval mert a nyúlak sok fát megrágtak

Vasárnap

Deczember 20.

Egész nap ködös felhős idő volt (...) hideggel, –
Egész nap a szobában voltam

Hetfő

Deczember 21.

Egész nap sűrű Ködös idő volt estefelé Köd eső volt az ereszet megcsúrgott, –
Dél előtt bent voltam a városban, –
Postára feladtam Weisz pipa metszőné nevére egy Kis láda almát Körtét ünnepi ajándékkul Aradra nyugdíj nyugtámat is feladtam ma, –
Az összes trágya kihordást és elterítést ma befejezték Mészáros 2 napszámossal 60 krczár napidíj mellett=2 kor 40 fillér fizettem Levaitól befelé 4 pásztát telt be még 1 ½ pászta van trágyázni, –

Kedd

Deczember 22.

Egész nap hűvös idő volt délbe a Kocsi bent volt a vasútnál a Kisasszonyért de nem jött meg, –
A Kút pászta innen levő fél hold II ik pásztából ismét egy darabot ma beültettünk Passatúttival 284 drbot. December 12^{en} 300 drb vesszőt, és az öreg szőlőben letett 1000 drb ültetni való passatúttiból maradt még 416 drb ültetésre. –
Két napszamosnak 60Kr napszám fizettem 2 Kor 40fil

Szerda

Deczember 23.

Egész nap enyhe csapadékos Ködös idő volt, –
Délbe bent voltam Buknál a Kölcsön ügy rendezése végett onnét egy orakkor Kimentem Kocsin az indohazhoz Nana Kisasszony megjött Kihoztam, –

Csütörtök

December 24.

Reggelre erős fagy volt
5 centi vastag, –
Egész nap igen szép csendes
napos idő volt, –
Dél utánra ismét 57 ° öl föl
det megfordítottak per 4 Krcár
fizettem azért 2 ft 28 krt=4 Kor 56 ft
arra az 57 ° öl sárga homokra Kúbikol
tak fekete homokot 30 Köbb metert
per 6 Krjával azért fizettem 1 ft 80 krt
illetve 3 Kor 60 fillért, –
Dénes délután meg érkezett, –
Az 57 ° öl új fordítást ma
beültettük Passatuttival bele
ment 200 szál sima vessző, –
maradt még az öreg szőlőben
levermelve 216 drb Passatutti, –
Ma este a ¼ rész oldal szalonnát
füstre tettük fel a Csöszház Kéményébe, –

Péntek

Karácsony napja

December 25.

Reggelre erős fagy volt mely
délre egészen Kiderült idő ál
tal sárrá olvadt minden. –
Egész napot az Erzsébetben
töltöttük déli böjt megtar
tasával, –

Szombat

István napja
Ünnep

December 26.

Regelre csak Kissé fagyott
egész nap borús csendes hűvös
idő volt. –
Dénes a hinton bent volt a
városban Bükknál a Szarkánál
Ma reggel a legkisebb hizo ma
laczot leötlettem Forgács, Mészá
ros és Satával, délre minden Ké
szen volt, –
A Két oldal szalonnát teknőbe
ma délután besoztúk, –

A ^{4drb} sonkákat 1 oldalast, 2 lapocz
kát és hátgerinczet szinten (...)
tük egy dézsában

Vasárnap

Sata Pál ma az Kajszi
ojto galyakat meg
szedte, –

December 27.

Reggelre csekély fagygyal borús
idő volt egész nap, enyhe, dél
felé esett az eső szemezve egy
ora hosszáig. –
Dini reggel bement szeged
re, –

Hetfő

December 28.

Reggelre nagy fagy egész nap
hideg éjszaki széllel, – pár újni
vastag ho esett, –

Kedd

December 29.

Egész éjjel virradora igen
Kemény hideg volt egész nap
fagyott, –

Szerda

December 30.

Egész nap kemény hideg volt
szél nélkül, –
Nagy Ferencznek Kitől az
akaczfákat vettem 23 drb
5 ölest és 13 drb 3 öles hosszúkat
115 ftért illetve 230 Kóronáért
akkor adtam neki 30 Koro
nát foglaloba maradt
fent 100 ft=200 Korona, –
ma délután 1 orakkor meg
Két malaczt 70 ftért=140 Ko
ronáért el is hajtotta őket
és Czupák csösz előtt fizettem
neki a még hátralékot 30 fo.,
rintot illetve 60 Koronát, –
most már tisztába állunk, –

Csütörtök

December 31.

Egész nap kemény hideg borús idő volt, –
Ma délután Eszes Imre kocsis át adta a lovakat és szerszámokat az új Kocsisnak Mészáros Jánosnak ki az öreg szőlőt vallalta el egész évi összes művelését negyedéből és a lovakat gondozza, és hajtja a hová Kell menni, a disznokat eteti Kúkoriczát morzsol nekik és a Konyhát látja el vízzel, fával és a szobák fűtését teljesíti, biztosítékul 300 forint árú jövedelem van az urtól megajánlva, –

1904 év Január 1. Péntek

Egész nap kemény hideg borús idő volt.

Január 2. Szombat Az idő enyhült lett de azért a fagy nem engedett, egész nap borús idő volt, - Forgács füstre tett

2 oldal 4 sonkát

2 lapoczkát (...) 1 oldalast

A feket disznót és fehér legszebb malacot ma reggel leöltük, (...)

...)

...)

...)

...)

...)

...)

...)

Január 3^{an} vasárnap Az idő enyhült hideg borús

de a fagy nem enged ki.

Január 4^{en} Hétfőn reggelre nagy hideg délre

Szép napos idő volt. dél előtt bent voltam

a városban, Forgács át vitt az ő kéményébe

füstre 4 disznó sajtot, a kis Konyhaba füstre

tettünk 15 db szál Kolbászt, –

Január 5^{en} Kedd reggel igen erős hideg nagy

fagyal dél után szénát (...) 1 ölet a gore

pincze padlás, tehenek padlása teli lett még

az (...)

is került

Január hó 6^{an} Szerda ünnep volt reggel igen

nagy hideg egész nap szép hideg napos idő

volt

délután bukros parton (...) néztem. –

Január 7én csütörtök reggelre igen erős

hideg fagy

volt dél után, bent voltam a városban, –

Január 8^{an} Péntek reggelre gyengült a hideg, délután

7 szál kolbászt Forgács füstre tett, az ő

Kéményébe

Január 9 szombat Reggel olmos eső volt

délbe Kezdett

a hó esés, de nem lett abból csak 2 újni hó